

EEN STUDIE VAN DANIËL

HANS DERCKSEN

WOORD VOORAF

Het boek Daniël is voor mij persoonlijk een bijzonder interessant boek. De menselijke hoofdpersoon is Daniël en we kunnen hem in zekere zin volgen vanaf zijn tienertijd tot het einde van zijn aards bestaan toe. Hij maakte twee wereldrijken mee en vier koningen. De eerste zes hoofdstukken zijn het meest bekend en wel vooral door de zondagsschoolverhalen. De laatste zes hoofdstukken zijn minder bekend, ze zijn sterk profetisch georiënteerd en een aantal zaken die hierin staan zijn ook voor ons nog steeds toekomst (voor Daniël was het allemaal toekomst). Vier zaken komen, wat mij betreft, heel duidelijk in dit boek naar voren:

- God bepaalt het verloop van de wereldgeschiedenis (History = His Story)
- De wereldgeschiedenis zal eindigen met de komst van de Heer Jezus naar onze aarde en Hij zal Zijn Messiaanse Koninkrijk hier op aarde vestigen
- God kan één man gebruiken om Zijn glorie binnen twee machtige keizerrijken bekend te maken.
- Trouw aan God blijven loont meer dan de moeite

Mogelijk kan de lezer nog wel meer punten vinden. Hoe dan ook, het bestuderen van het boek Daniël is meer dan de moeite waard.

Zoetermeer, september 2011

Ten opzichte van de vorige versie heb ik een enige wijzigingen doorgevoerd en ook zaken toegevoegd die te maken hebben met wat je zou kunnen noemen ‘voortschrijdend inzicht’. Vooral door het bestuderen van artikelen, video's en boeken van bijbelleraren als Alan Kurschner (Eschatos Ministries), David Rosenthal (Zion's Hope) en Joel Richardson (Joel's Trumpet) ben ik gekomen tot een zekere herziening, hoewel de grote lijn intact bleef.

Zoetermeer, maart 2025

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Bij het schrijven van deze studie zijn verschillende bronnen gebruikt. Vooral gebruikt zijn::

Sleutels tot de Bijbel van David Pawson

Audiobestanden Daniël van David Pawson

Daniël van J.W. Embregts

Tyndale Commentaries CDROM

The Wiersbe Bible Commentary OT van Warren W. Wiersbe

Alan E. Kurschner, Antichrist Before the Day of the Lord, Eschatos Publishing, 2013

Joël Richardson, Mideast Beast, WND Books, Washington, D.C. 2012

De laatste twee bronnen zijn later toegevoegd.

De verwijzing naar een bron, achterin het hoofdstuk, is aangegeven door een nummer binnen teksthaken. Een enkele keer is ook een hyperlink gegeven naar een bepaald internetadres.

De bijbelvertaling die standaard gebruikt is, is de NBG-vertaling van 1951.

NOTATIE EN SPELLING

De notatieconventies worden verduidelijkt met voorbeelden:

2:8 (zonder aanduiding van het bijbelboek) betekent: Dan. 2:8. De aanduiding Dan. staat er toch weer bij als het weglaten hiervan aanleiding geeft tot verwarring.

Wanneer de verwijzing niet betrekking heeft op Daniël, dan staat het bijbelboek erbij vermeld (bijv.: Joh. 5:11).

De hoofdstuknummers corresponderen met de betreffende hoofdstukken in het boek Daniël.

(VEEL) GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ASV	American Standard Version
AV	Authorized Version (King James)
CSB	The Chronological Study Bible
GNB	Groot Nieuws Bijbel
HCSB	Holman Christian Standard Bible
HSV	Herziene Staten Vertaling
NB	Naardense Bijbel
NBG	Nederlands Bijbel Genootschap
NBV	Nieuwe Bijbel Vertaling
NIV	New International Version
NKJV	New King James Version
NT	Nieuwe Testament
OT	Oude Testament
RSV	Revised Standard Version
SVV	Staten Vertaling
YLT	Young's Literal Translation
WV 95	Willibrord Vertaling 1995

GEBRUIKTE AFKORTINGEN BIJBELBOEKEN

Genesis	Gen		Matteüs	Mat
Exodus	Ex		Marcus	Mar
Leviticus	Lev		Lukas	Luc
Numeri	Num		Johannes	Joh
Deuteronomium	Deut		Handelingen	Hand
Jozua	Joz		Romeinen	Rom
Richteren	Richt		1 Korinthiërs	1 Kor
Ruth	Ruth		2 Korinthiërs	2 Kor
1 Samuël	1 Sam		Galaten	Gal
2 Samuël	2 Sam		Efeziërs	Ef
1 Koningen	1 Kon		Filippenzen	Fil
2 Koningen	2 Kon		Kolossenzen	Kol
1 Kronieken	1 Kron		1 Tessalonicenzen	1 Tes
2 Kronieken	2 Kron		2 Tessalonicenzen	2 Tes
Ezra	Ezra		1 Timoteüs	1 Tim
Nehemia	Neh		2 Timoteüs	2 Tim
Esther	Est		Titus	Tit
Job	Job		Filemon	Film
Psalmen	Psalm		Hebreeën	Heb
Spreuken	Spr		Jakobus	Jak
Prediker	Pred		1 Petrus	1 Pet
Hooglied	Hoogl		2 Petrus	2 Pet
Jesaja	Jes		1 Johannes	1 Joh
Jeremia	Jer		2 Johannes	2 Joh
Klaagliederen	Klaag		3 Johannes	3 Joh
Ezechiël	Ez		Judas	Jud
Daniël	Dan		Openbaring	Opb
Hosea	Hos			
Joël	Joël			
Amos	Amos			
Obadja	Obj			
Jona	Jona			
Micha	Mic			
Nahum	Nah			
Habakuk	Hab			
Sefanja	Sef			
Haggai	Hag			
Zacharia	Zach			
Maleachi	Mal			

INHOUDSOPGAVE

0. INLEIDING	11
0.0 De profeet Daniël	11
0.1 Indeling van het boek	11
0.2 Kritiek op het boek	12
0.3 Verbinding met Openbaring	12
0.4 Een tijdlijn	14
1. DANIËL AAN HET BABYLONISCHE HOF	15
1.0 De Here gaf Jojakim in zijn macht	15
1.1 Onderwijs in een vreemde cultuur	15
1.2 De eerste beproeving	16
1.3 Daniël nam zich voor	16
1.4 Sta op een wijze manier pal voor je principes.....	17
2. DE DROOM VAN NEBUKADNESSAR.....	20
2.0 Zijn dromen altijd bedrog?	20
2.1 De actie van de (on)machtige koning.....	21
2.2 Daniël onderneemt actie	21
2.3 Een bijzondere bidstond	21
2.4 Dankzegging	22
2.5 Hij zet koningen af en stelt koningen aan	22
2.6 Wijsheid voor wijzen	22
2.7 Daniël geeft God de eer	23
2.8 De droom en zijn uitleg	23
2.8.1 Het vierde rijk is het Romeinse rijk.....	24
2.8.2 Het vierde rijk is het Islamitisch Kalifaat	25
2.9 De steen	25

2.10 Daniël ontvangt grote eer	26
3. HET GOUDEN BEELD	27
3.0 De koning maakt een beeld	27
3.1 Macht leidt vaak tot zelfverheerlijking	27
3.2 De afmetingen van het beeld	27
3.3 Alle hoogwaardigheidsbekleders moeten komen	27
3.4 De confrontatie met de koning	28
3.5 Vreest hen niet die het lichaam kunnen doden....	28
3.6 In de oven	29
3.7 Gij dienaars van de allerhoogste God...	29
3.8 Van doodstraf naar bijzondere gunst.....	29
4. DE WAANZIN VAN NEBUKADNESSAR.....	31
4.0 Inleiding	31
4.1 Een proclamatie	31
4.2 Een valse vrede	31
4.3 Weer geen hulp bij de wijzen	32
4.4 Daniël legt de droom meteen uit	32
4.5 Welke zonden?	33
4.6 Waarom grijpt God in?	33
4.7 Het oordeel en het herstel.....	34
4.8 In hoogmoed wandelen.....	35
5. HET SCHRIFT OP DE WAND	37
5.0 Wie was Belsassar?	37
5.1 Een groot feest vlak voor de ondergang	37
5.2 Heiligschennis.....	37
5.3 Daniël wordt er weer bijgehaald	38
5.4 De uitleg van Daniël	38

5.5 Verbijstering bij Belsassar?	39
5.6 Wat kunnen we hieruit leren?	39
5.7 Herodotus	40
6. DANIËL IN DE LEEUWENKUIL	41
6.0 Darius de Meder.....	41
6.1 Een nieuwe bestuursvorm.....	41
6.2 Jaloezie.....	41
6.3 Een duivels geïnspireerd complot.....	42
6.4 Daniël in de leeuwenkuil	43
6.5 Een proclamatie van Darius	44
7. DROOMGEZICHT VAN DE VIER DIEREN	45
7.0 Inleiding	45
7.1 Waarom over de toekomst?	45
7.2 Wat Daniël ziet	45
7.3 Wat betekent het?	46
7.3.1 De klassieke uitleg	47
7.3.2 De uitleg van David Pawson	48
7.3.3 De uitleg van Joel Richardson.....	49
7.4 De Oude van dagen en de mensenzoon.....	50
7.5 Tekenen der tijden	51
8. HET GEZICHT VAN DE RAM EN DE BOK	52
8.0 Inleiding	52
8.1 Waar en wanneer?	52
8.2 De ram.....	52
8.3 De bok.....	53
8.4 De kleine horen	53
8.5 Tweeduizend driehonderd avonden en morgens.....	54
8.6 Wie zijn de heiligen?.....	55

8.7 Waarom liet God het toe?	55
8.8 De antichrist	55
8.9 Daniël was uitgeput.....	56
9. DE OPENBARING AANGAANDE DE ZEVENTIG WEKEN	58
9.0 Inleiding	58
9.1 Daniël lette op het getal der jaren	58
9.2 De achtergrond van de zeventig jaar	58
9.3 Het gebed van Daniël	59
9.4 Het gebed van een rechtvaardige	61
9.5 Twee bijzondere woorden	61
9.6 Bepaald om.....	62
9.7 De traditionele Messiaanse uitleg	63
9.8 Een meer gangbare uitleg.....	63
9.9 Hoe ziet nu de laatste jaarweek er uit?	66
10. DE TOEKOMST VAN DANIËLS VOLK	71
10.0 Inleiding	71
10.1 Grote nood	71
10.2 Antwoord op gebed.....	71
10.3 Een engel verschijnt.....	72
10.4 Geestelijke strijd.....	72
10.5 Een nieuwe aanraking	74
11. EEN GEDETAILLEERDE PROFETIE	75
11.0 Inleiding	75
11.1 De hulp van een engel voor Darius	75
11.2 De profetie tot en met vers 35.....	76
11.3 De profetie van 36 tot en met 45	77
11.4 Sprongen in de tijd	78

12. GA HET EINDE TEGEN.....	81
12.0 Inleiding	81
12.1 De grote verdrukking.....	81
12.2 Ontkomen	81
12.3 Twee opstandingen	82
12.4 Verzegeld tot de eindtijd	82
12.5 Hoe lang nog?	82
12.6 Daniël begreep het niet	83
12.7 Ga het einde tegen	84
13. NABESCHOUWING	85
BIJLAGE TIJDLIJN VAN HET LEVEN VAN DANIËL.....	87

0. Inleiding

0.0 De profeet Daniël

Wie was Daniël? Zijn naam betekent: God is mijn rechter. Daniël was een tijdgenoot van de profeet Ezechiël (hoewel Daniël veel langer in functie is gebleven) en de eerste keer dat wij over Daniël lezen is in Ez.14:14. Hier noemt God Daniël naast Noach en Job en zegt dat als Zijn oordeel over het land komt dan zouden deze drie mannen, door hun gerechtigheid, alleen zichzelf redden. Iets dergelijks lezen we ook in Ez.14:28 en in Ez. 28:3 zegt God dat de wijsheid van de vorst van Tyrus (een typebeeld van satan) die van Daniël overtreft. In het boek Daniël zelf lezen we voor het eerst van hem in 1:6 en buiten dit boek nog eenmaal in Mat. 24:15 waar de Heer Jezus de profetie van Daniël aanhaalt over de gruwel der verwoesting.

We weten niet precies wanneer Daniël geboren is maar wel dat hij behoorlijk oud geworden is (waarschijnlijk over de negentig). In ieder geval werd Daniël geboren in het tweestammenrijk en in een tijd van geestelijke neergang. De opwekking onder de vrome koning Josia is al weer achter de rug en de goddeloze koning Jojakim regeert het land ten tijde dat de eerste groep, de bovenlaag van de maatschappij, in ballingschap gaat (606 BC). Hieronder bevinden zich ook Daniël en zijn metgezellen. De tweede deportatie is in 597 BC waaronder ook de profeet Ezechiël. Jojakim wordt ook nu nog achtergelaten maar wordt toch later geboeid naar Babel gevoerd (2 Kron.36:6). De derde deportatie is in 586 BC. De rest van het volk wordt meegenomen en de stad en de tempel vernietigd. Nu wordt koning Sedekia meegenomen, maar de profeet Jeremia mag achterblijven [1].

0.1 Indeling van het boek

De eerste zes hoofdstukken beschrijven de lotgevallen van Daniël en zijn metgezellen in Babylon terwijl de hoofdstukken zeven tot en met twaalf de visioenen beschrijven die Daniël krijgt en die voor hem betrekking hebben op een (verre) toekomst. Het boek is geschreven in twee talen (Wikipedia):

- Aramees: 2:4 - 7:28
- Hebreeuws: tot 2:3 en vanaf 8:1

De reden hiervoor zou zijn dat de verhalen over Gods macht voor alle volkeren bedoeld zijn. Deze zijn dan ook in het Aramees geschreven. De visioenen zijn in het bijzonder bestemd voor het volk Israël en zijn in het Hebreeuws geschreven.

In de Septuagint (de Griekse vertaling van het OT) is het boek Daniël een stuk langer dan in de Hebreeuws-Arameese tekst. Hier zijn echter gedeeltes opgenomen die in ons OT als 'apocrief' worden aangeduid.

0.2 Kritiek op het boek

Het boek Daniël staat en stond onder kritiek. Dit blijkt meteen al uit de discussie die gaat over het tijdstip van het ontstaan en het auteurschap. Zo schrijft Wikipedia (mei 2011) bijvoorbeeld:

“Volgens wetenschappers die schriftkritisch te werk gaan, is het boek geschreven rond 165 v.Chr., tijdens de strijd van de Makkabeeën. Veel orthodoxe gelovigen gaan er van uit dat Daniël het boek zelf geschreven heeft rond 540 v.Chr.”.

De dieperliggende reden voor het afwijzen van het auteurschap van Daniël ligt m.i. in het afwijzen van het bovennatuurlijke en uiteindelijk in het afwijzen van God. Immers als het boek veel later geschreven is dan de periode waarin Daniël leefde, dan kan men zeggen dat de profetieën van Daniël uitgekomen zijn omdat ze pas werden opgeschreven nadat de historische gebeurtenissen hadden plaatsgevonden. Als dit waar was dan zou het boek Daniël voor een groot deel gewoon bedrog zijn.

Een van de eersten uit de vroege geschiedenis die het boek Daniël openlijk aanviel was de Griekse filosoof Porphyrius uit Tyrus (232-304 AD). Volgens Embregts [2] is het mogelijk dat hij enige tijd als christen door de wereld is gegaan omdat hij korte tijd gestudeerd heeft onder de bekende kerkvader Origenes. Later heeft hij echter 15 boeken geschreven met de titel: “Tegen de christenen” waarin hij laat zien dat hij een vijand van het geloof geworden is. In het twaalfde deel wordt in het bijzonder het boek Daniël aangevallen, onder andere met de bewering dat het boek geschreven is door een onbekende Jood die leefde in de tijd van de Makkabeeën (165 BC). Hij erkent hierin dat in Dan. 11 nauwkeurige geschiedschrijving staat en dat het daarom (!) geen profetie kan zijn [3]. De meeste werken van Porphyrius zijn vanwege het beledigende karakter voor de christenen op last van keizer Theodosius II in 448 AD in het openbaar vernietigd.

Als reactie op de werken van Porphyrius schreef de katholieke priester en apologete Jerome (347-420 AD) zijn beroemde commentaar op Daniël. Dit werk is een standaardwerk geworden onder de commentaren op het boek Daniël en is ook nu nog (maart 2025) op het internet te vinden.

Het merkwaardige is nu dat de meerderheid van de hedendaagse vrijzinnige theologen de antichristelijke standpunten van Porphyrius gewoon overgenomen hebben. Embregts geeft in zijn boek nog enige voorbeelden van de voornaamste kritiekpunten maar hij laat tegelijk zien dat deze inmiddels achterhaald zijn. Natuurlijk blijven er nog vragen over. Maar volgens David Pawson (audiotapes) is de kans groot dat ook deze vragen door nieuwe archeologische vondsten beantwoord gaan worden. Dan zal des te duidelijker blijken dat de hele Bijbel toch echt het woord van God is.

0.3 Verbinding met Openbaring

De tweede helft van Daniël bevat veel profetie over wat voor Daniël nog toekomst was en zelfs ook zaken die voor ons nu nog toekomst zijn. Het is dan ook vanzelfsprekend dat er verbindingen zijn met het boek Openbaring. Beide boeken gaan voor een deel over

gebeurtenissen in de eindtijd. Verder zijn er ook overeenkomsten in woordgebruik. Ik geef hiervan een paar voorbeelden:

na dezen geschieden

Dan. 2:45 De grote God heeft de koning bekendgemaakt wat na dezen zal geschieden; de droom is waarachtig en zijn uitlegging betrouwbaar.

Opb. 1:19 Schrijf dan hetgeen gij gezien hebt en hetgeen is en hetgeen na dezen geschieden zal.

Opb. 4:1 Klim hierheen op en ik zal u tonen, wat na dezen geschieden moet.

tijd, tijden en een halve tijd

Dan. 7:25..... en zij zullen in zijn macht gegeven worden voor een tijd en tijden en een halve tijd;

Dan. 12:7 Een tijd, tijden en een halve tijd; en wanneer er een einde komt aan het verbrijzelen van de macht van het heilige volk, dan zullen al deze dingen voleindigd zijn.

Opb. 12:14 En aan de vrouw werden de twee vleugels van de grote arend gegeven om naar de woestijn te vliegen, naar haar plaats, waar zij onderhouden wordt buiten het gezicht van de slang, een tijd en tijden en een halve tijd.

Embregts [4] geeft nog meer overeenkomsten.

Bijzonder is ook Dan. 12:4 ev.:

4 Maar gij, Daniel, houd de woorden verborgen, en verzegel het boek tot de eindtijd; velen zullen onderzoek doen, en de kennis zal vermeederen.

5 En ik, Daniel, zag en zie, daar stonden twee anderen, de een aan deze oever van de rivier, en de ander aan gene oever der rivier,

6 en de een zeide tot de man die met linnen klederen bekleed was en zich boven het water van de rivier bevond: hoelang toeft het einde dezer wonderbare dingen?

7 Toen hoorde ik de man die met linnen klederen bekleed was en zich boven het water van de rivier bevond, zweren bij Hem die eeuwig leeft, terwijl hij zijn rechterhand en zijn linkerhand naar de hemel hief: Een tijd, tijden en een halve tijd; en wanneer er een einde komt aan het verbrijzelen van de macht van het heilige volk, dan zullen al deze dingen voleindigd zijn.

8 Ik nu hoorde het wel, maar begreep het niet en zeide: Mijn heer, waarop zullen deze dingen uitlopen?

9 Doch hij zeide: Ga heen, Daniel, want deze dingen blijven verborgen en verzegeld tot de eindtijd.

10 Velen zullen zich laten reinigen en zuiveren en louteren, maar de goddelozen zullen goddeloos handelen; en geen der goddelozen zal het verstaan, maar de verstandigen zullen het verstaan.

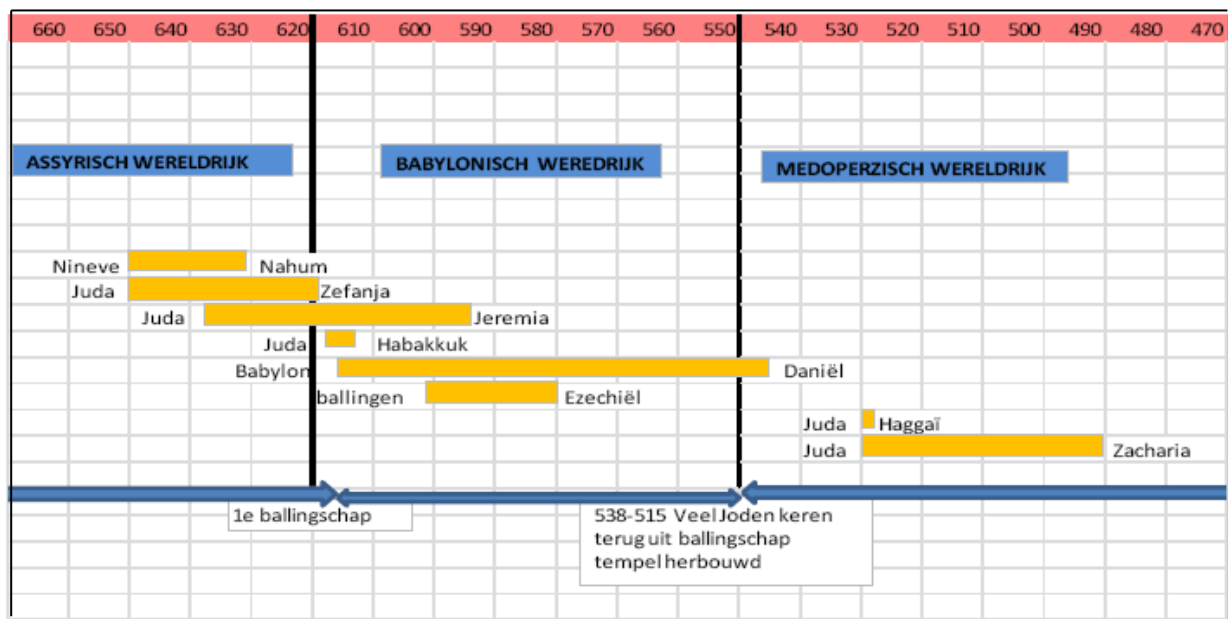
Tweemaal wordt hier gesproken over het verborgen zijn van de woorden van het boek en het verzegeld zijn tot de eindtijd. Pas in de eindtijd zal de volle betekenis van het boek duidelijk worden [5]. Duidelijk is ook dat goddelozen geen inzicht zullen krijgen. In het boek Openbaring vinden we:

Opb. 22:10 En hij zeide tot mij: Verzegel de woorden van de profetie van dit boek niet; want de tijd is nabij.

Nu mogen de woorden van de profetie juist niet meer verzegeld worden omdat blijkbaar de vervulling nabij is.

0.4 Een tijdlijn

Onderstaande tijdlijn geeft een indruk van de tijd waarin Daniël leefde.

Verwijzingen

1. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 1*
2. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag.7*
3. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 11*
4. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 9*
5. *Ibid. pag. 249*

1. Daniël aan het Babylonische hof

1.0 De Here gaf Jojakim in zijn macht

In de inleiding is al iets gezegd over de historische situatie ten tijde van de deportaties. Juda heeft gezondigd door haar afgoderij, immoraliteit en onrecht en dat zou uiteindelijk leiden tot de val van Jeruzalem en tot wegvoering van tempelschatten. Een eeuw tevoren had Jesaja hierover al geprofeteerd (Jes. 39:6).

De Bijbel vermeldt eenvoudig:

Dan. 1:2: ...en de Here gaf Jojakim, de koning van Juda in zijn macht

Dat kan God doen als er zonde is en men bekeert zich niet: de vijand (in welke vorm dan ook) laten komen. Ook heden ten dage is dit voor veel christenen maar moeilijk te accepteren omdat men meent dat een liefhebbend God zoiets niet zal toelaten. Maar in het bijzonder degenen die een relatie met Hem hebben worden getuchtigd. Een voorbeeld hiervan is:

1 Kor. 11:32 Maar onder het oordeel des Heren worden wij getuchtigd, opdat wij niet met de wereld zouden veroordeeld worden.

We moeten ervoor waken niet een te sentimenteel beeld van God te krijgen. Onze God is erg geduldig maar Hij laat het kwaad, als men zich er niet van bekeert, niet ongestraft.

De buitgemaakte tempelschatten komen terecht in de tempel van de Babylonische god Mardoek. Later zal Belsazar zich eraan vergripen en door God geoordeeld worden.

1.1 Onderwijs in een vreemde cultuur

Aspenaz, het hoofd van de hovelingen van koning Nebukadnessar, krijgt van de koning de opdracht om enige Israëlieten te gaan opleiden om dienst te doen in het paleis van de koning. Duidelijk is dat de koning de allerbeste jongelui wil. Ze zijn van adel en ze hebben geen enkel gebrek, ze zijn wijs en ze zijn al in het bezit van kennis en hebben inzicht in wetenschap. Jongens, waarschijnlijk in de tienerleeftijd, en dan al zoveel bezittend. Sommigen suggereren hier dat het om eunuchen zou gaan, dat zijn gecastreerde jongemannen. Volgens Embregts [1] is dit onwaarschijnlijk, omdat het hier gebruikte grondwoord ook gewoon edelman of hoveling zou kunnen betekenen. Bovendien was castratie volgens de Torah (Deut. 23:1) verboden. Daniël en zijn vrienden zouden hier zich zeker ernstig tegen verzet hebben [2].

Deze jonge mensen gaan nu onderwezen worden in een vreemde cultuur. De geschriften zijn kleitabletten waar met een stift het zg. spijkerschrift in werd gedrukt waarna de tabletten hard gebakken werden. Later zijn heel veel van deze kleitabletten teruggevonden en daarom weten we ook veel van deze cultuur. Voor Daniël en zijn vrienden lijkt het me toch niet gemakkelijk geweest om zich in te leven in deze, van astrologie en occultisme doordrenkte cultuur. Toch lezen we nergens dat ze daar veel problemen mee hadden. God gaf hen zelfs inzicht in deze cultuur (1:17). Belangrijk is dat ze van huis uit een stevige basis hadden meegekregen.

Embregts merkt hierbij op dat het werk van Jeremia, Zefanja, Nahum en Habakuk niet vergeefs is geweest. David Pawson [3] zegt dat met deze mannen God kwam aan het Babylonische hof. De jongemannen moesten zich wel verdiepen in de toenmalige cultuur om te kunnen getuigen van hun God [4] evenals veel zendelingen zich heden ten dage moeten verdiepen in de cultuur van het land om de inwoners te kunnen bereiken. In ieder geval zouden Daniël en zijn vrienden zich niet laten hersenspoelen door de Babylonische cultuur.

Heden ten dage laten zich wel veel jonge mensen hersenspoelen aan onze universiteiten en het is helaas geen zeldzaamheid als christelijke jongelui daar hun geloof verliezen. Hoe belangrijk is een stevig fundament van huis uit. Hoe belangrijk is het dat in onze jonge jaren, waarin onze standaarden min of meer worden vastgelegd, er onderwijs is in de fundamenteën van Gods Woord.

Pred. 12:1 Gedenk dan uw Schepper in uw jongelingsjaren, voordat de kwade dagen komen en de jaren naderen, waarvan gij zegt: Ik heb daarin geen behagen;

1.2 De eerste beproeving

De eerste beproeving aan het Babylonische hof waarvan we lezen doet zich al voor in vers 5. De koning stelt een dagelijks rantsoen voor de jonge Israëlieten vast wat niet in overeenstemming is met de Torah. In vers 6 valt voor het eerst de naam Daniël en zijn vrienden en ze krijgen ook nog andere namen:

oude naam	betekenis	nieuwe naam	betekenis
Daniël	God is mijn rechter	Beltesassar	Bel bescherm de koning
Chananja	Yawheh is genadig	Sadrak	Bevel van Aku (maangod)
Misaël	Wie is als God	Mesak	Wie is als Aku
Azarja	Yawheh helpt	Abednego	Dienaar van Nego (vuurgod)

Wat de betekenis van de twee middelste Babylonische namen betreft, hier ben ik geen eenduidigheid tegengekomen. De bijbelse namen moesten vervangen worden door namen van Babylonische goden. Die waren immers, in de ogen van de koning, sterker geweest dan de God van Israël?

We kunnen ons afvragen wat er verkeerd was aan de koninklijke spijs of wijn. Wat de wijn betreft kan ik kort zijn: de Bijbel verbiedt niet het drinken van wijn. Wel was het, onder de wet Mozes, voor dienstdoende priesters niet toegestaan om wijn te gebruiken (zie bijv. Lev. 10) en verder wordt dronkenschap en het bedrinken aan wijn (Ef. 5:18) natuurlijk sterk afgekeurd. We weten dus niet zeker waarom Daniël en zijn vrienden de koninklijke wijn niet wilden gebruiken maar mogelijk had dit te maken met de kans op dronkenschap. De koninklijke spijs kon ceremonieel onrein zijn en daarbij kunnen we in het bijzonder denken aan vlees met het bloed dat er nog in zat (Lev. 17:10-16) of vlees van onreine dieren (Lev. 11) of vlees dat aan de afgoden geofferd was (Ex. 34:15).

1.3 Daniël nam zich voor

In vers 8 staat een veelzeggende tekst: *Daniël nu nam zich voor.....*

Daniël, hier waarschijnlijk een tiener van een jaar of 16, nam hier een innerlijke beslissing om iets niet te doen. Uit het vervolg blijkt dat ook zijn drie vrienden hierin meegaan. Daniël had al moeten aanvaarden dat hij mogelijk zijn leven lang in ballingschap zou gaan leven en dat hij dat niet verdiend had. De ballingschap was immers veroorzaakt door de zonden van Juda en in hoeverre kun je daar een jonge tiener ook verantwoordelijk voor houden? Natuurlijk wist ook Daniël dat hij niet zonder zonden was maar ik denk dat je rustig kunt stellen dat Daniël niet door eigen toedoen in deze moeilijkheden geraakte. De plaats waar hij zou gaan verkeren was ook niet bepaald prettig: het occulte Babylonische hof waar veel dingen gebeurden die helemaal ingingen tegen de wet van God. Verder werd hij ook nog onderwezen in dingen die evenmin in overeenstemming waren met de wet van God maar ook dat had hij aanvaard. Hiermee had hij nog nergens de wet van God overtreden. Maar nu kwam hij toch bij een grens die hij beslist niet over mocht: ongehoorzaam worden aan de wet van God. Het zou voor hem uiteindelijk het misnoegen van de koning kunnen betekenen met alle gevolgen vandien maar het gehoorzamen aan Gods wet woog voor Daniël gelukkig zwaarder.

Dat is ook waar wij onze absolute grenzen moeten trekken: de gehoorzaamheid aan God. De ons omringende maatschappij en ook onze omstandigheden kunnen belangrijke factoren zijn om deze grenzen te verleggen. Juist in dergelijke verzoeken zal blijken hoe vastberaden we zijn. Zo kun je bijvoorbeeld verzocht worden om oneerlijk te zijn bij het opgeven van je inkomsten aan de belasting want zo hoor je weleens: ‘iedereen doet het en ze stelen ook van ons’. Een ander voorbeeld is de druk vanuit de maatschappij op het christelijk volksdeel om de homoseksuele levenswijze als gewoon te aanvaarden. Niet weinig gelovigen zijn in dit opzicht al overstag gegaan en zelfs huwelijken worden als zodanig ingezegend. De notie dat je de homo als mens aanvaardt maar zijn levenswijze op bijbelse gronden afwijst wordt steeds minder acceptabel geacht.

Hoe goed is het om op jonge leeftijd, zoals bij Daniël en zijn vrienden, je standaarden al vast te leggen, vooropgesteld dat het bijbelse standaarden zijn. God zou dit later bij Daniël en zijn vrienden gebruiken als ze voor grotere verzoeken kwamen te staan.

Hoe zou dit met de andere jonge mannen gegaan zijn? We horen in elk geval daar niets meer van. Mogelijk zijn ze gewoon ‘omgeturnd’ en hebben zich gewoon geconformeerd aan de Babylonische maatschappij. In het NT waarschuwt de Heer Jezus Zijn discipelen dat ze als het zout der aarde ook hun kracht kunnen verliezen:

Mat. 5:13 Gij zijt het zout der aarde; indien nu het zout zijn kracht verliest, waarmede zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer toe dan om weggeworpen en door de mensen vertreden te worden.

1.4 Sta op een wijze manier pal voor je principes

Daniël had natuurlijk botweg de koninklijke spijs kunnen weigeren met de mededeling dat het tegen zijn geloof ingaat. Wat zou er dan gebeurd zijn? Mogelijk had dit zijn leven gekost. Daniël volgt echter een andere weg. Hij richt een verzoek tot de overste der hovelingen. Dat is een andere houding dan botweg weigeren. We zien ook dat God dan op dit punt ook ingrijpt en er staat dan zo treffend:

1:9 Toen schonk God aan Daniël gunst en barmhartigheid bij de overste der hovelingen;

Hieruit blijkt dus dat God ons voortdurend gadeslaat want op het juiste moment verandert hij de hartsgesteldheid van de overste der hovelingen. Heel veel schepselen worden voortdurend door Hem gevolgd in al hun doen en laten. Hoe ik me dit moet voorstellen weet ik niet, het gaat mijn verstand verre te boven. God kan dus blijkbaar de hartsgesteldheid van iemand veranderen als Hij dat op een bepaald moment nodig acht. In de Spreuken staat:

Spr. 21:1 Het hart van de koning is in de hand des HEREN als waterbeken, Hij leidt het overal heen, waar het Hem behaagt.

De overste reageert niet meteen welwillend maar ook niet afwijzend en via de kamerdienaar weet Daniël het zo in te richten dat de overste uiteindelijk niet klem wordt gezet. De hele opzet slaagt want ze blijken na tien dagen gezonder te zijn dan die knapen die wel van de koninklijke spijs gegeten hebben. Concluderend kunnen we zeggen:

- Daniël staat pal voor zijn principes, hij werkt welwillend mee met de autoriteiten, maar niet ten koste van het overtreden van Gods wet
- Om de ontstane conflictsituatie op te lossen komt hij met een beleefd verzoek naar de overste der hovelingen en wel zodanig dat deze persoon zelf niet klem komt te zitten

Daniël kwam dus op een hele wijze manier voor zijn geestelijke principes uit. Hoe goed zou het zijn als christenen steeds zo te werk zouden gaan. En als we in een situatie van verzoeking zijn en we komen wijsheid te kort dan kunnen we God daar eenvoudig om vragen:

Jak. 1:5 Indien echter iemand van u in wijsheid te kort schiet, dan bidde hij God daarom, die aan allen geeft, eenvoudigweg en zonder verwijt; en zij zal hem gegeven worden.

1.5 God beloont

Daniël en zijn vrienden hebben ongetwijfeld ervaren wat er in Psalm 84 staat:

Ps. 84:11 Want de HERE God is een zon en schild, de HERE geeft genade en ere; het goede onthoudt Hij niet aan hen die onberispelijk wandelen.

Zeker, God beloont, wat in Zijn ogen goed gedrag is. Niet alle beloning wordt echter openbaar in dit leven. Vele christenen moesten en moeten nog steeds hun trouw aan God en aan de Heer Jezus betalen met hun leven. Hun beloning wacht in de hemelen.

Waaruit bestond het goede voor Daniël en zijn vrienden? Als we afgaan op wat we in dit hoofdstuk lezen dan komen we tot de volgende opsomming:

- God schonk gunst bij de overste der hovelingen (9)
- Het groentendieet bleek succesvol (15)
- Ze kregen van God kennis en inzicht in allerlei geschriften en ook wijsheid terwijl Daniël inzicht had in allerlei geschriften en dromen (17)
- De koning bevond hen, toen ze in zijn dienst waren getreden, tienmaal voortreffelijker dan al de geleerden en bezweerders in zijn gehele rijk (20)

Degenen die dit verhaal van het bovennatuurlijk element willen ontdoen zullen deze punten misschien uitleggen als: het waren gewoon sympathieke en heel intelligente jongeren en een vegetarisch dieet was voor hen heel gezond. Maar de Bijbel vermeldt duidelijk dat God hier aan het werk was en naar mijn mening werden ze door God , in zekere zin, beloond voor hun godvruchtige levenswandel.

Wat voor een belangrijke les zit hierin voor elke christen. Natuurlijk, we zijn niet allemaal een Daniël en we krijgen niet allemaal zulke mogelijkheden als Daniël maar we dienen wel dezelfde God als Daniël. God heeft ons allemaal verschillend gemaakt met verschillende mogelijkheden en verschillende talenten. We worden allemaal ingezet op verschillende plaatsen in de maatschappij. Maar waar we ook functioneren, we nemen God a.h.w. mee. Hij verwacht van u en van mij dat we daar Zijn getuigen zullen zijn, met de mogelijkheden die we daar hebben. Dat zal in het algemeen niet betekenen dat we steeds het evangelie kunnen vertellen, we zullen gewoon ons werk daar goed moeten doen als voor de Here:

Kol. 3:23 Wat gij ook doet, verricht uw werk van harte, als voor de Here en niet voor mensen;

24 gij weet toch, dat gij van de Here tot vergelding de erfenis zult ontvangen. Gij dient Christus als heer.

Misschien zal het ook niet gemakkelijk zijn om christen te zijn op je werk en wel in het bijzonder als je moet werken op plaatsen waar veel gevloekt wordt en het evangelie nu niet direct welkom is. Maar als je weet dat je door God daar geplaatst bent dan zal Hij je daar ook gebruiken en misschien vooral wel door de persoon die je bent. Daniël zal in het begin mogelijk ook gedacht hebben: “wat moet ik toch in deze occulte omgeving? “. Maar God gebruikte hem en ook zijn vrienden en hoe werd hij ook gezegend. Natuurlijk zal dat ook bij zijn collega's opgevallen zijn en uit het vervolg blijkt dat ze uiteindelijk ook met jaloezie en haat te maken kregen. Maar wat er ook gebeurt, blijf steeds je best doen, niet met het oog op een aardse beloning maar omdat je een ambassadeur bent van de grote Koning. Bovendien, maar dat is een verhaal apart, wordt je in je aardse roeping ook voorbereid om later met Christus over de vernieuwde schepping te regeren.

Vers 21 vermeldt nog dat Daniël tot aan het eerste jaar van koning Kores bleef. Omdat de ballingschap 70 jaar duurde en 10:1 ook nog vertelt dat Daniël nog functioneerde in het derde jaar van Kores zal Daniël, zeker voor die tijd, heel oud geworden zijn. Iets in de buurt van de negentig en mogelijk nog ouder. God kan ons zelfs op hoge leeftijd nog gebruiken, wie we ook zijn!

Verwijzingen

1. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag.28*
2. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1345*
3. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 1*
4. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag.30*

2. De droom van Nebukadnessar

2.0 Zijn dromen altijd bedrog?

Nebukadnessar is ruim een jaar (alleen) aan de macht als hij een droom heeft. Op zich niets bijzonders omdat ieder mens droomt. Maar blijkbaar is er met deze droom meer aan de hand want, zo staat er, zijn geest werd hierdoor verontrust en het was met zijn slaap gedaan. Het is duidelijk dat hij vermoedt dat deze droom een bepaalde betekenis heeft en dat deze droom door de goden (vanuit zijn optiek) gegeven is. In de grondtekst staat trouwens dat hij ‘dromen droomde’ dus de meervoudsvorm. De meervoudsvorm ben ik ook tegengekomen in de HSV en de SV en in enkele Engelse vertalingen. Het is dan ook mogelijk dat dezelfde droom meerdere keren is teruggekomen [1]. Dat is natuurlijk dan een extra aanwijzing dat er iets aan de hand is.

Nu gebruikt God inderdaad dromen om mensen iets duidelijk te maken. De Bijbel geeft hier verschillende voorbeelden van. We geven een aantal uit het boek Genesis:

- Gen. 20:3 God waarschuwt Abimelek in een droom omdat hij de vrouw van Abram genomen heeft
- Gen. 28:12 Jakob droomt over een ladder waarvan de top in de hemel reikt
- Gen. 31 God waarschuwt Laban in een droom
- Gen. 37 Jozef heeft dromen
- Gen. 40 De schenker en de bakker krijgen beiden een droom
- Gen. 41 De Farao krijgt dromen over de vette koeien en de magere koeien

Natuurlijk zijn er veel meer voorbeelden, ook in het NT. Ook heden ten dage horen we verschillende getuigenissen dat God dromen gebruikt in diverse situaties ondermeer bij moslims om hen te wijzen op de Zoon van God. Ook uit Hand. 2:17 blijkt dat God dromen gebruikt om mensen iets duidelijk te maken.

Uit 2:29 en 2:30 zien we ook dat de dromen die Nebukadnessar had, naar de mens gesproken, voortkwamen uit de gedachten die de koning op zijn bed had. De kern van de gedachten was: wat er na dezen geschieden zou. Ik neem aan dat de koning wat ongerust over zijn toekomst is, nu is hij weliswaar zeer machtig, maar hoe zal dat in de nabije toekomst gaan? Zijn er geen rivalen die hem naar het leven zullen staan? We weten niet precies wat de koning gedacht heeft, maar blijkbaar maakt hij zich wel zorgen. God sluit hier met Zijn dromen bij aan en zegt a.h.w.: Goed, Ik zal je laten zien wat na dezen geschieden zal. Een van de belangrijke kenmerken van een droom van God is dat het een duidelijke droom is en niet, zoals bij gewone dromen een aaneenschakeling van doorelkaar lopende vage zaken.

2.1 De actie van de (on)machtige koning

De koning roept al zijn (occulte) experts op, maar die kunnen hem niet helpen. Hun probleem is, dat ze de droom niet kennen en ik heb sterk de indruk dat de koning de droom niet wil bekendmaken om de kwaliteit van zijn experts te testen (9b) en niet omdat hij de droom vergeten zou zijn. De koning is bijzonder onredelijk tegen deze experts en vraagt van hen inderdaad het onmogelijke. Oosterse despoten stonden trouwens bekend om hun wreedheid.

Je kunt nog zoveel macht hebben, maar vroeg of laat loop je tegen een probleem aan dat je niet kunt oplossen. Ik herinner me nog goed hoe Mao Zedong in China geprezen werd. Maar ook Mao werd op een gegeven moment ziek (Parkinson) en toen zocht hij nog hulp bij neurologen uit het ‘kapitalistische’ Amerika. Hoe ontluisterend kan het zijn voor een heerser als hij tegen zijn beperkingen aanloopt. God gaat deze situatie echter gebruiken om Zijn glorie in dit machtige rijk bekend te maken.

2.2 Daniël onderneemt actie

De wijzen lopen nu groot gevaar dus ook Daniël en zijn vrienden. Daniël en zijn vrienden zijn niet bij de eerste confrontatie met de koning geweest, anders had Arjok de zaak niet aan Daniël bekend hoeven maken (15). Verder vond deze gebeurtenis plaats in het tweede regeringsjaar van Nebukadnessar en dat was het derde schooljaar van Daniël [2]. Daniël had blijkbaar toch nog weinig gezag ook al was hij tienmaal voortreffelijker gebleken (1:20) en bovendien in het ‘bezit’ van de gave om dromen en gezichten uit te leggen (1:17).

Opvallend is de wijze waarop Daniël nu te werk gaat. Eerst gaat hij informatie inwinnen bij Arjok, de overste van de koninklijke lijfwacht. De wijze waarop hij Arjok benadert wordt omschreven als verstandig en gepast. Dit staat wat mij betreft in schril contrast met de manier waarop in onze tijd met autoriteit wordt omgegaan. Met de informatie die Daniël nu heeft gaat hij naar de koning om nog enige tijd uitstel te vragen teneinde de koning de uitlegging te kunnen geven. Daniël stond al gunstig bekend bij de koning en dat zal zeker de toegang tot de koning en de inwilliging van het verzoek bevorderd hebben.

2.3 Een bijzondere bidstond

Het eerste wat mij hierbij opvalt is dat Daniël geloof toont. Hij heeft vertrouwen dat God hen zal helpen. Hij roept ook nog zijn vrienden op om mee te bidden en blijkbaar blijft het bij deze vier. Was er van de andere Joodse ballingen dan niemand om mee te bidden? Blijkbaar niet. Ze worden ook verder in het boek Daniël niet meer genoemd. De bidstond moet trouwens wel resultaat hebben, anders overleven ze het niet! Bij onze bidstonden wordt er gebeden voor de diverse onderwerpen en we vertrouwen erop dat God ‘iets’ met onze gebeden doet. Meestal nemen we de resultaten niet direct waar en vaak zelfs helemaal niet. Daar kan hier geen sprake van zijn, er moet wel snel een antwoord komen! Wat zal dit een bijzonder vurige bidstond geweest zijn.

2.4 Dankzegging

In een nachtvisioen wordt aan Daniël de verborgenheid geopenbaard. Hoe God dat precies gedaan heeft weten we niet. In ieder geval wordt aan Daniël de droom en zijn uitlegging onthuld. Het moet een geweldige ervaring voor Daniël en zijn vrienden zijn geweest dat God de grote lijnen van het toekomstige wereldgebeuren aan hen bekendmaakte. Daniël reageert op het antwoord van God met lofprijzing en aanbidding en dit kun je rustig zien als een intense manier van dankzegging. Te vaak vergeten we God te danken voor de antwoorden op het gebed en ook voor de dagelijkse zegeningen. Paulus schrijft aan de Kolossenzen:

Kol. 3:15 En de vrede van Christus, tot welke gij immers in een lichaam geroepen zijt, regere in uw harten; en weest dankbaar.

2.5 Hij zet koningen af en stelt koningen aan

Dat is nogal wat, zoals Daniël het stelt. Moeten we werkelijk aannemen dat God goddeloze koningen (zoals Nebukadnessar in eerste instantie was) aanstelt en ook weer afzet? Ik denk het wel! Voor Nebukadnessar staat dat letterlijk in de Bijbel (Dan. 2:37). Voor mij lijkt het erop dat God een land een koning geeft (of in ieder geval toelaat dat zo'n koning komt) in overeenstemming met de geestelijke situatie van dat land. God kan in Zijn soevereine genade ingrijpen in zo'n situatie en ook reageren op het gebed van de inwoners van het land maar ook geldt het principe dat men oogst wat men gezaaid heeft. Daarom moeten we ook in het bijzonder bidden voor overheden:

*1 Tim. 2:1:1 Ik vermaan u dan allereerst smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen te doen voor alle mensen,
2 voor koningen en alle hooggeplaatsten, opdat wij een stil en rustig leven mogen leiden in alle godsvrucht en waardigheid.
3 Dit is goed en aangenaam voor God, onze Heiland,
4 die wil, dat alle mensen behouden worden en tot erkenning der waarheid komen.*

2.6 Wijsheid voor wijzen

Wat is de betekenis van vers 21b:

Dan. 2:21 Hij verleent wijsheid aan wijzen en kennis aan hen die inzicht hebben.?

Ik heb dat vers steeds opgevat als: God vertrouwt Zijn schatten van wijsheid en kennis toe aan hen die bewezen hebben daarmee te kunnen omgaan, dus in de zin van:

Mat.13:12 Want wie heeft, hem zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal hem ontnomen worden.

De nadruk ligt dan op wijzen.

In [3] kwam ik tegen dat dit niet de juiste uitleg zou zijn maar dat het gaat om de manier waarop wijzen aan hun wijsheid komen: God is hun bron, de nadruk ligt dan op **Hij**. Voor beide uitleggingen is iets te zeggen.

2.7 Daniël geeft God de eer

Daniël is natuurlijk geweldig blij met de openbaring die God gegeven heeft en hij gaat meteen naar Arjok om de wijzen van Babel te redden. Daniël denkt dus aan zijn medemensen. Hij had ook meteen naar de koning kunnen gaan (zoals in vers 16) maar dan was Arjok mogelijk al bezig gegaan met het uitvoeren van het bevel van de koning. Via Arjok komt hij nu toch bij de koning terecht en het is opvallend wat Arjok nu tegen de koning zegt:...Ik heb een man gevonden...Het lijkt erop dat Arjok toch enige eer voor zichzelf wil, vanuit menselijk standpunt heel begrijpelijk. Was het ook waar? Ja en nee. Inderdaad had hij een man gevonden, maar deze man had zichzelf al bij hem en later ook bij de koning gemeld. Daniël zelf laat een andere houding zien. In vers 28 en 29 laat hij duidelijk zien dat het niet Daniël is die verborgenheden openbaart, maar God.

Hoe gemakkelijk proberen we vaak eer te verwerven uit onze arbeid voor God. Is daar dan geen eer mee verbonden? Zeker wel! De Heer Jezus zegt:

Joh. 12:26: Indien iemand Mij dienen wil, de Vader zal hem eren.

Dezelfde tekst zegt er niet bij hoe God dat zal doen. Maar als we uit zijn op de eer van mensen dan trappen we in de val:

Fil. 2:3 zonder zelfzucht of ijdel eerbejag; doch in ootmoedigheid achte de een de ander uitnemender dan zichzelf;

Gal. 1:10 Tracht ik thans mensen te winnen, of God? Of zoek ik mensen te behagen? Indien ik nog mensen trachtte te behagen, zou ik geen dienstknecht van Christus zijn.

Het is trouwens niet verkeerd om eer te ontvangen. Een welgemeend compliment hebben we allen van tijd tot tijd nodig:

Rom. 12:10 Weest in broederliefde elkander genegen, in eerbetoon elkander ten voorbeeld,

2.8 De droom en zijn uitleg

Vervolgens vertelt Daniël aan Nebukadnessar zijn droom en omdat Daniël de droom weet zal dit onmiddellijk het vertrouwen van de koning in de uitleg gewonnen hebben.

In de droom heeft het beeld een hoofd van goud, borst en armen zijn van zilver, de buik en de lendenen zijn van koper, de benen zijn van ijzer, en de voeten zijn deels van ijzer en deels van leem. Dan raakt er zonder toedoen van mensenhanden een steen los die het beeld treft aan de voeten van ijzer en leem en deze verbrijzelt en daarna wordt ook al het andere verbrijzeld zodat er geen spoor meer van te vinden is. De steen die het beeld getroffen heeft wordt tot een grote berg die heel de aarde vult.

Daniël maakt duidelijk aan Nebukadnessar dat hij dat gouden hoofd is. Babylon werd trouwens ook de gouden stad genoemd, er werd erg veel goud gebruikt bij allerlei versieringen. In overdrachtelijke zin duidt het ook op de hoge kwaliteit van het Babylonische rijk. Het had een krachtige regeringsvorm en werd goed bestuurd. Militair gezien was het heel machtig. Het Babylonische rijk duurde van 606-539 BC.

Aan de borst en armen en buik en lendenen besteedt Daniël bij zijn uitleg weinig aandacht. Het tweede koninkrijk is minder dan het eerste. Dat tweede koninkrijk is het Medo-Perzische Rijk dat wel langer geduurd heeft (539-331 BC). Het was geografisch groter dan het Babylonische Rijk maar minder goed bestuurd. Het was ook minder welvarend. We zien dat er sprake is van edel naar minder edel. De grote wereldrijken blijken te degenereren! Opmerkelijk is dat het metaal zilver bij de Perzen een belangrijke rol speelde.

Aan het derde rijk besteedt Daniël eveneens weinig aandacht. Duidelijk is dat het hier over het Grieks-Macedonische rijk gaat (331-146 BC). De legers van dit rijk werden aangevoerd door Alexander de Grote. Zijn legers gebruikten vaak koperen schilden.

Wat het vierde rijk betreft zijn er twee opvattingen. We geven eerst de traditionele opvatting: het vierde rijk is het Romeinse rijk.

2.8.1 Het vierde rijk is het Romeinse rijk

Het kenmerk van het vierde rijk is hardheid. Duidelijk is dat het hier over het Romeinse Rijk gaat. Dit rijk duurde van 146 BC tot 476 na Chr. Het was inderdaad een meedogenloos en hard rijk! Zijn legioenen waren bijzonder destructief en niet te stuiten. De veroverde landen werden weliswaar opgenomen in het 'Pax Romana' maar het was een dwangmatige vrede onder een keihard dictatorschap! De twee benen zouden nog kunnen duiden op het West-Romeinse rijk en het Oost - Romeinse rijk. In 395 na Chr. kwam een splitsing tot stand. Het westelijke rijk bestond tot 476 na Chr. En het oostelijk deel tot 1453 na Chr.

In de uitleg besteedt Daniël echter bijzondere aandacht aan de voeten en de (tien) tenen. Hij heeft het dan nog steeds over het vierde koninkrijk! Kenmerk van het 'nieuwe' vierde koninkrijk is enerzijds hardheid en anderzijds broosheid. De (tien) tenen hebben waarschijnlijk te maken met tien koningen. Het getal tien wordt in dit gedeelte niet als zodanig genoemd. Het ligt echter voor de hand omdat dit het getal van het aantal tenen is terwijl het ook volgt uit een vergelijking met Daniël 7:7 ev. (tien horens). Over die koningen heeft Daniël het in vers 44 en kenmerkend is dan dat Daniël zegt dat in die dagen van die koningen de God des hemels een koninkrijk zal oprichten dat op geen ander volk meer zal overgaan. Het Romeinse rijk is, voor zover ik weet, nooit in tien stukken verdeeld geweest en in zekere zin heeft het ook nooit echt opgehouden te bestaan. Veel van de staten in Europa zijn doordrenkt van Romeinse kultuurresten. De Westerse rechtspraak is ook voortgekomen uit de Romeinse rechtspraak!

Moeten we hieruit concluderen dat het oude Romeinse Rijk een uitloper heeft naar een rijk in de eindtijd waarbij tien koningen op de een of andere manier een rol spelen? Mogelijk!

De EU in onze tijd) lijkt een belangrijke 'kandidaat' te zijn voor een groot maar onsamenvattend hersteld Romeins Rijk in de eindtijd. Gezien de vele problemen die zich nu voordoen in de EU is het niet moeilijk om voor te stellen dat een sterke man op een gegeven moment de macht grijpt en orde op zaken gaat stellen. Op dit moment zijn de tien koningen (voor mij) nog niet zichtbaar en ook nog niet de antichrist die daaruit zal voortkomen (Dan.

7:24). Maar als het gebeurt dan zullen we weten dat de wederkomst van de Heer Jezus aanstaande is.

Jan van Barneveld noemt in zijn boek “Eindtijd, Israël en de Islam”[4] de Mediterrane Unie (MU) als een nog meer waarschijnlijke kandidaat voor een hersteld Romeins Rijk. De MU is in 2008 opgericht door de Franse president Sarkozy en is een samenwerkingsverband tussen de 27 landen van de EU en tussen (september 2011) 16 voornamelijk islamitische landen rond de Middellandse Zee. Deze 43 landen vormen samen praktisch het oude Romeinse rijk waarbij het ijzer, de EU, met het leem van een “ hersteld kalifaat” samengaat.

Opvallend is dat de steen begint bij de voeten en een eind maakt aan al die rijken (2:44). Dat zou dus betekenen dat het hersteld Romeins rijk een zodanige structuur zal hebben dat er kenmerken van al die rijken in te vinden zijn. Tot zover de eerste opvatting.

2.8.2 Het vierde rijk is het Islamitisch Kalifaat

Het Islamitisch Kalifaat begon in 632 AD en ging later over in het Ottomaanse Rijk dat eindigde in 1923. Joel Richardson [5] geeft twee belangrijke redenen die er op wijzen dat het vierde rijk niet het Romeinse rijk is maar een Islamitisch Kalifaat:

1. Het vierde koninkrijk verbrijzelde en vergruizelde alles (2:40). Het Romeinse Rijk deed dat in het algemeen niet met veroverde landen. Het liet veelal de cultuur, taal enz. van die landen gewoon intact. Dat gold niet voor het Islamitisch Kalifaat.

2. De steen maakt een einde aan **al** die rijken (2:35). Als het om het herstelde Romeinse Rijk ging dan zouden Babylonië, Medo-Perzie, Griekenland niet getroffen worden. Dat is niet het geval als het om het Islamitisch Kalifaat gaat.

Ik heb de indruk dat de tweede opvatting terrein wint, de eerste opvatting wil ik nog niet uitsluiten. Op dit moment (maart 2025) is de EU bezig met een herbewapening. We komen in Daniël 7 hierop terug.

2.9 De steen

Waarvan is de steen het beeld? In de Schrift is de steen vaak het beeld van de Messias. Zie bijv.:

Rom. 9:33 gelijk geschreven staat: Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoots en een rots der ergernis, en wie op hem zijn geloof bouwt, zal niet beschaamd uitkomen.

1 Kor. 10:4 en allen dezelfde geestelijke drank dronken, want zij dronken uit een geestelijke rots, welke met hen medeging, en die rots was de Christus.

1 Pet. 2:7 U dan, die gelooft, geldt dit kostbare, maar voor de ongelovigen geldt: De steen, die de bouwlieden afgekeurd hadden, die is geworden tot een hoeksteen en een steen des aanstoots en een rots der ergernis,

Ps. 118:22 De steen die de bouwlieden versmaad hebben, is tot een hoeksteen geworden;

Mogelijk staat de steen ook symbool voor het Koninkrijk van God dat uiteindelijk de gehele aarde zal vullen en waaraan geen einde meer zal komen.

2.10 Daniël ontvangt grote eer

Daniël wordt nu als een god vereerd door Nebukadnessar (iets dat Daniël niet prettig gevonden zal hebben) terwijl hij ook erkent dat zijn God (de God van Daniël) de God der goden is. Van een echte bekering van Nebukadnessar is hier nog geen sprake, dat blijkt wel uit het vervolg. Op verzoek van Daniël krijgen zijn vrienden belangrijke bestuurlijke functies terwijl Daniël zelf de heerser over Babel wordt en het opperhoofd van alle wijzen.

Verwijzingen

1. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT*, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1348
2. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag.39
3. Tyndale commentaries CD ROM
4. Drs. Jan van Barneveld, *Eindtijd, Israël en de Islam*, Uitgeverij Het Zoeklicht-Doorn, februari 2011, pag. 123
5. Joel Richardson, *Mideast Beast*, ebook, WND books, Washington 2012, pag. 57-64

3. Het gouden beeld

3.0 De koning maakt een beeld

In vers 1 staat dat koning Nebukadnessar een gouden beeld maakte. We weten niet hoeveel tijd er ligt tussen dit verhaal en het vorige maar aangenomen kan worden dat er zo'n twintig jaar tussen ligt [1]. Mogelijk heeft Nebukadnessar nog aan de droom gedacht want daarin was hij het gouden hoofd. Er staat overigens nergens dat Nebukadnessar een beeld van zichzelf maakte maar uit het vervolg meen ik wel te mogen concluderen dat zelfverheerlijking zeker een rol speelde. Was alweer weggezakt wat hij in 2:47 uitsprak? Mogelijk hield hij daar nu geen rekening mee!

3.1 Macht leidt vaak tot zelfverheerlijking

Macht leidt vaak tot zelfverheerlijking. Pronkzucht is een algeheel menselijk verschijnsel maar zal zich in het bijzonder daar manifesteren waar men ook de macht heeft om te gaan pronken.

1 Joh. 2:18: want alles wat in de wereld is-zelfzuchtige begeerte, afgunstige inheligheid, pronkzucht-, dat alles komt niet uit de vader voort maar uit de wereld (NBV)

Dictators laten dikwijls letterlijk een beeld van zich maken.

3.2 De afmetingen van het beeld

Als we de afmetingen van het beeld vertalen naar Nederlandse lengtematen dan zijn deze: 30 meter hoog en drie meter breed. Als we een normale dikte aanhouden van (gemiddeld) 80 cm dan zou dit beeld een inhoud hebben van 72 m³. Het is nauwelijks voor te stellen dat dit massief goud zou zijn. Waarschijnlijk moeten we denken aan een soort houten beeld dat overtrokken is met goud.

Dura betekent: ommuurde plaats en dat is toepasbaar op elke plaats in Mesopotamië die door een muur omsloten is [2]. Op een plaats, 9 km ten zuiden van Babylon heeft men een grote massieve steenconstructie gevonden die als basis voor het beeld kan hebben gediend.

3.3 Alle hoogwaardigheidsbekleders moeten komen

Duidelijk is dat alle soorten hoogwaardigheidsbekleders moeten komen om het beeld in te wijden. Gezamenlijk vertegenwoordigen ze de inwoners van het rijk. Bij het horen van de muziek moet iedereen zich nederwerpen om het gouden beeld te aanbidden. Het is dus een soort godsdienstige samenkomst waarbij de muziek de (occulte) sfeer verhoogt. Ongetwijfeld zal de koning deze samenkomst georganiseerd hebben om de eenheid in zijn rijk te benadrukken en ook om geëerd te worden. Heel veel machthebbers, zowel in het verleden als in het heden werden/worden bevangen door hoogmoedswaanzin. Bij deze koning is dat zeker het geval en dat blijkt ook uit het volgende hoofdstuk.

Zoals gebruikelijk bij dergelijke zaken staat er een zeer strenge sanctie op het overtreden van het gebod van de koning.

3.4 De confrontatie met de koning

Ik neem aan dat de aanklagers van de Hebreeuwse mannen hun werk met zeker genoeg gedaan hebben. Sadrak, Mesak en Abednego hadden van de koning al een hoge bestuursfunctie gekregen en dit zal bij niet weinigen voor jaloezie gezorgd hebben. Trouwens, waar was Daniël? Normaal zou hij natuurlijk ook bij het hele gebeuren geweest zijn en zich gevoegd hebben bij zijn vrienden. We nemen aan dat hij door zaken elders gewoon afwezig was.

De koning is duidelijk aangeslagen (12) want wie is het die zijn bevel durft te weerstaan? De extra complicatie is ook dat deze drie mannen bij de koning goed bekend staan (1:20) en dat ze ook hoge functies hebben in zijn rijk. Hij besluit de mannen nog één kans te geven en met de mogelijkheid rekening houden dat het geen opzet was. Opvallend trouwens, dat hij hier ook zijn goden erbij haalt. hieruit blijkt des te meer de occulte lading van de hele aanbidding. Let ook op het einde van vers 15....wie is de god...? Wat een uitdaging voor de werkelijke God die hij jaren geleden nog de God der goden noemde (2:47). Het antwoord van de drie mannen zal de koning verbijsterd hebben.

3.5 Vreest hen niet die het lichaam kunnen doden....

De Heer Jezus zegt tegen Zijn discipelen:

Luc. 12:4: Ik zeg u, mijn vrienden, vreest hen niet, die het lichaam doden en daarna niets meer kunnen doen.

5 Ik zal u tonen, wie gij vrezen moet. Vreest Hem, die, nadat Hij gedood heeft, macht heeft om in de hel te werpen. Voorwaar, Ik zeg u, vreest Hem!

Duidelijk is dat de drie vrienden God meer vrezen dan de mensen en ook bereid zijn de consequenties hiervan te aanvaarden. Uit het antwoord van de drie vrienden blijkt ook geloof:

Dan. 3:17 Indien onze God, die wij vereren, in staat is ons te bevrijden, dan zal Hij ons uit de brandende vuuroven, en uit uw macht, o koning, bevrijden;

Toch geeft m.i. de HSV beter weer wat er werkelijk bedoeld wordt namelijk dat de drie vrienden weliswaar geloofden in de macht van God om hen te redden maar dat ze er niet zeker van waren dat God dit werkelijk zou doen, iets dat de NBG-tekst wel suggereert:

17 Als het moet, kan onze God, Die wij vereren, ons verlossen uit de brandende vuuroven, en Hij zal ons, o koning, uit uw hand verlossen.

18 En zo niet, het zij u bekend, o koning, dat wij uw goden niet zullen vereren en het gouden beeld dat u hebt opgericht, niet zullen aanbidden.

De drie vrienden worden in de Hebreeënbrief aangehaald als geloofshelden:

Heb. 11:33 die door het geloof koninkrijken onderworpen, gerechtigheid geoefend, de vervulling der belofte verkregen hebben, muilen van leeuwen dichtgesnoerd, 34 de kracht van het vuur gedooft hebben.

Vaak redt God uit nood maar ook heel vaak niet. Zeer velen zijn niet van brandstapels ed. gered en hebben de prijs voor de trouw aan God betaald met hun leven en zo is het ook nog steeds vandaag aan de dag. Onlangs las ik een bericht dat er elke vijf minuten een christelijke martelaar ergens sterft. Dit betekent ruim 100.000 gelovigen per jaar.

3.6 In de oven

In zijn woede geeft de koning bevel de oven zevenmaal heter te stoken dan gewoonlijk en de mannen die het bevel van de koning uitvoeren overleven zelf de hitte van het vuur niet. Het wonder van Gods redding begon dus al buiten de oven want ook de drie vrienden zouden anders niet levend in het vuur zijn geworpen.

De woede van de koning maakt echter al snel plaats voor schrik en hij verbaast zich erover (om het maar zachtjes te zeggen) dat er in plaats van drie nu vier mannen in de oven zijn en dat het uiterlijk van de vierde gelijk is op dat van 'een zoon der goden'. Hij is hier mogelijk nog meer verbaasd over dan het feit dat ze wandelen temidden van de vurige vlammen. De bovennatuurlijke persoon zou de Heer Jezus kunnen zijn in Zijn pre-existentie (sommige vertalingen hebben ook "de Zoon van God") maar het zou ook een sterke engel kunnen zijn. In ieder geval is het juist deze persoon die de koning grote schrik aanjaagt maar toch kan hij nog een bevel geven en de drie vrienden gelasten naar buiten te komen.

3.7 Gij dienaars van de allerhoogste God...

Maar hij zegt er nu wel iets bij: gij dienaars van de allerhoogste God. Weer erkent de koning dat hun God de allergrootste is, maar uit het volgende hoofdstuk blijkt dat deze erkenning niet met een diepe bekering gepaard was gegaan. God gebruikt nogal eens crisiservaringen om mensen tot erkenning der waarheid te brengen, maar niet elke crisiservaring leidt noodzakelijkerwijs tot die erkenning. De andere hoogwaardigheidsbekleders worden erbij gehaald en ze constateren allen dat het vuur totaal geen macht heeft gehad over deze mensen, hun hoofdhaar is niet eens geschroeid (hoe gemakkelijk brandt haar) en er zit zelfs geen brandlucht aan hen. Wat zal de verbazing groot geweest zijn bij deze mensen.

3.8 Van doodstraf naar bijzondere gunst

Nu komt er een sanctie te staan op het spreken van een oneerbiedig woord tegen de God van Sadrek, Mesek en Abednego. De koning zegt hier helaas niet: mijn God. Hij zal echt zijn eigen goden nog niet afgezworen hebben. Hoe zullen de anderen hebben gereageerd? Het staat er niet bij en evenmin weten we hoe het afgelopen is met de aanklagers van de drie vrienden. We mogen aannemen dat door deze gebeurtenis er ook een betere bescherming was voor de Joden in het rijk. En de drie vrienden? Ze hadden al het bestuur over het gewest Babel (2:48). Nu werd hen ook nog bijzondere gunst geschonken in dit gewest. We weten echter niet waaruit die bijzondere gunst bestond. Maar wat een verschil met de situatie even tevoren.

Inderdaad, ze gingen van de doodstraf naar bijzondere gunst, zoiets kan onze God doen. Dit zal ook gelden voor alle martelaren om Christus wil, die wel hun leven moesten geven. Hun beloning in de eeuwigheid zal er des te groter om zijn.

Verwijzingen

1. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT*, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1352
2. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag.64

4. De waanzin van Nebukadnessar

4.0 Inleiding

Als we hoofdstuk 4 doorlezen dan kan de vraag opkomen hoe dit hoofdstuk is ingedeeld. Persoonlijk kom ik tot de volgende indeling:

- 1-3: een proclamatie van de koning over de grootheid van God naar aanleiding van alles wat hij tot nu toe (inclusief de gebeurtenissen in dit hoofdstuk) heeft meegemaakt
- 4-27: Nebukadnessar vertelt zijn droom en Daniël legt de droom uit
- 28-37: De gebeurtenissen met betrekking tot de periode van krankzinnigheid, het herstel en de lofprijzing van de koning naar God

Het lijkt er verder op dat Nebukadnessar steeds aan het woord is, hoewel Daniël degene is die alles, onder leiding van de Heilige Geest, op schrift heeft gesteld. Het zou ook kunnen zijn dat in vers 28-33 Daniël zelf aan het woord is, maar zeker is dit niet.

4.1 Een proclamatie

Wie had dat verwacht, een proclamatie van een heidense koning over de grootheid van God? Maar God heeft wel heel veel moeten doen om de koning zo ver te brengen! Het begon met de droom over het beeld, of eigenlijk al eerder. De koning maakte kennis met die vier jonge mannen die zo consequent vasthielden aan de wet van hun God. Na de uitlegging van de droom erkende de koning dat de God van de vier vrienden de God der goden was (2:47) maar uit de geschiedenis van het door de koning opgerichte beeld, zo'n twintig jaar later, blijkt duidelijk dat de koning nog onbekeerd was. Na de wonderbaarlijke redding van de drie vrienden komt de koning tot een lofprijzing aan God en tot een verbod om enig oneerbiedig woord uit te spreken tegen deze God, maar van een persoonlijke toewijding is nog geen sprake. Pas na zijn herstel van de krankzinnigheid, weer zo'n twaalf jaar later [1] komt Nebukadnessar tot de proclamatie aan het begin van hoofdstuk 4. Hieruit (en ook aan het eind van hoofdstuk 4) blijkt m.i. duidelijk dat Nebukadnessar zich echt bekeerd had.

4.2 Een valse vrede

Het begin van deze geschiedenis staat in vers 4. Alles lijkt goed te gaan! De koning bevindt zich in goede welstand in zijn paleis en ligt blijkbaar op zijn rustbed ('s nachts?) als een bepaalde droom hem opschrikt. Het is dus weer geen gewone menselijke droom, maar een droom die hem verontrust. Ook komen er visioenen bij.

Vaak moet God bijzondere dingen doen (oftewel genade geven) om mensen te wekken uit hun valse vrede. Want hoe kan er vrede zijn, als het met God niet in orde is? Maar als je jezelf dit niet bewust bent dan zul je ook geen pogingen ondernemen om de situatie te veranderen naar Gods wil. De rijke man uit Luc. 12:19 had ook een valse vrede, maar werd daar niet meer uit gewekt:

19 En ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel, gij hebt vele goederen liggen, opgetast voor vele jaren, houd rust, eet, drink en wees vrolijk.

20 Maar God zeide tot hem: Gij dwaas, in deze eigen nacht wordt uw ziel van u afgeeeist en wat gij gereedgemaakt hebt, voor wie zal het zijn?

4.3 Weer geen hulp bij de wijzen

De wijzen van Babel kunnen de koning weer niet helpen hoewel Nebukadnessar nu wel zijn droom aan hen bekendgemaakt heeft. De koning heeft blijkbaar wel wat bijgeleerd want hij dreigt hen niet meer zoals bij de eerste droom. Opvallend is dat er staat:

Dan. 4:8: Doch ten laatste kwam tot mij Daniël.....

Waarom raadpleegde de koning Daniël niet als eerste? Daniël had immers al een goede reputatie en dat blijkt ook uit de manier waarop hij Daniël aanspreekt? We kunnen het niet met zekerheid zeggen. Mogelijk was Daniël niet meteen beschikbaar, maar misschien vreesde de koning Daniël wel omdat hij een minder gunstige uitlegging vermoedde. Het blijft echter speculatie.

4.4 Daniël legt de droom meteen uit

In de droom van Nebukadnessar staat nu een boom centraal. Het was een grote en sterke boom waarvan de hoogte reikte tot aan de hemel en te zien was tot aan het einde der aarde. Nu had Nebukadnessar inderdaad iets met bomen. Volgens Embregts [2] liet Nebukadnessar machtige ceders van de Libanon in grote hoeveelheden naar Babylon transporteren met het doel om de toren van Babel af te bouwen. Nebukadnessar zou zelfs met blote handen machtige ceders van de Libanon hebben neergehouwen. Nebukadnessar wist dus heel wat van deze bomen en daarom zal de droom hem bijzonder hebben aangesproken [3].

De droom laat duidelijk de macht van Nebukadnessar zien maar ook dat daar tijdelijk een eind aan komt. De boom wordt omgehouden door een heilige uit de hemel, de takken eraf gekapt, het loof en de vruchten gaan eraf en de vogels uit de takken en de dieren onder de boom verdwijnen. De boom zelf zal niet geheel verdwijnen maar aan de stomp, die is blijven staan, weer opnieuw gaan uitgroeien als er zeven tijden verstreken zijn.

In vers 17, als de koning de droom nog aan het vertellen is, wordt tegelijkertijd de droom al enigszins verklaard en aangegeven dat God het is die mensen het koningschap geeft en zelfs de meest nederige daarin kan aanstellen. Volgens Embregts [4] wordt Nebukadnessar op deze manier eraan herinnerd dat ook hij (& zijn familie) van lage komaf omhooggeklommen waren en gemakkelijk weer omlaag konden vallen.

Daniël heeft nu geen bedenktijd of bidstond meer nodig (mogelijk heeft hij wel even gebeden), hij weet, zo lijkt het, vrijwel meteen de uitleg. Mogelijk kun je stellen dat hij gegroeid is in deze ‘bediening’. Maar wat ook bijzonder opvalt is dat Daniël bewogenheid toont. Hij is niet iemand die zakelijk even de uitleg geeft en daarmee zijn taak als beëindigd ziet. Hij is een ogenblik verbijsterd. De koning merkt dit ook op en wil hem op zijn gemak stellen. Later zal Daniël de koning nog adviseren (vers 27).

Nu volgt de uitleg die voor Nebukadnessar allesbehalve gunstig is. De boom.... dat zijt gij! Dat herinnert me aan wat Nathan de profeet tegen David zei naar aanleiding van zijn zonde met Bathseba: Gij zijt die man! Toch zijn hier ook twee positieve aspecten te noemen:

- de straf is tijdelijk en zal zeven tijden duren. Het is niet helemaal zeker hoeveel tijd ‘zeven tijden’ zijn maar mogelijk moeten we gewoon denken aan zeven jaren.
- De straf heeft een voorwaardelijk karakter, er is verlenging van de rust mogelijk als Nebukadnessar zich bekeert. Betekent dat dat de straf ook mogelijk nooit komt als Nebukadnessar zich bekeert? Misschien wel!

4.5 Welke zonden?

In vers 27 spreekt Daniël over zonden en ongerechtigheden van Nebukadnessar. Welke zonden zou Daniël specifiek bedoeld hebben? Gezien het verband waarin alles staat vallen twee zonden bijzonder op:

- de hoogmoed van Nebukadnessar. Dit blijkt ook uit vers 37. Nebukadnessar wandelde in hoogmoed.
- het niet omzien naar armen en ellendigen. Dit blijkt uit vers 27. Nebukadnessar had met zijn geweldige rijkdom veel goeds kunnen doen, maar dat deed hij blijkbaar niet! Dit doet me denken aan wat er in Jakobus staat:

Jak.4:17 Als iemand dan weet goed te doen en het niet doet, is het hem tot zonde.

De eerste zonde is in het bijzonder gericht tegen God en de tweede ook tegen mensen. Zonder twijfel waren er nog meer zonden. Oosterse dictators stonden meestal als wreed bekend maar uit dit hoofdstuk blijkt dat niet!

4.6 Waarom grijpt God in?

Nebukadnessar werd dus vooraf, in een droom, gewaarschuwd wat God zou gaan doen als Nebukadnessar zich niet zou bekeren. Eigenlijk een stukje genade van God. Kreeg elke heidense koning zulke waarschuwingen? Ik denk niet dat je zoiets kan zeggen.

Nebukadnessar was dus een bevoorrechte heidense koning, God had hem uitverkoren om Zijn glorie door hem bekend te maken en Nebukadnessar bekeerde zich uiteindelijk ook nog. Maar God had wel zware middelen moeten gebruiken om Nebukadnessar definitief tot erkenning der waarheid te brengen. Zeven jaar krankzinnigheid en vernedering is niet niks.

Persoonlijk geloof ik dat God ieder mens tot erkenning der waarheid wil brengen, al is het alleen al door de werking van het geweten:

1 Tim. 2:4:... die wil, dat alle mensen behouden worden en tot erkenning der waarheid komen.

Duidelijk is dat niet iedereen tot deze erkenning komt maar ook duidelijk is dat God bij de ene mens blijkbaar heel wat meer moeite doet (zoals bij Nebukadnessar) dan bij een ander. Hoe is dat te rijmen met de rechtvaardigheid van God? Immers:

1 Joh. 1:5 En dit is de verkondiging, die wij van Hem gehoord hebben en u verkondigen: God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis.

Is er dan toch een zekere predestinatie? Persoonlijk ligt hier voor mij een mysterie dat ik nog nooit doorgrond heb. En wat moeten we met een tekst als:

Hand. 13:48 Toen nu de heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich en verheerlijkten het woord des Heren; en allen, die bestemd waren ten eeuwige leven, kwamen tot geloof;

Laten we ons verheugen over wat God in ons leven gedaan heeft maar ook bedenken dat:

Luc. 12:48Van een ieder, wie veel gegeven is, zal veel geeist worden, en aan wie veel is toevertrouwd, van hem zal des te meer worden gevraagd.

4.7 Het oordeel en het herstel

Nebukadnessar doet niet veel met de uitleg van de droom en met de wijze raad van Daniël (4:27) en twaalf maanden later is dezelfde hoogmoed nog springlevend:

Dan. 4:30: Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een koninklijke woonstede door de sterkte mijner macht en tot eer mijner majesteit?

Een hoorbare stem uit de hemel zegt nu het oordeel aan, overeenkomstig de uitleg van Daniël en het woord gaat zeer snel in vervulling:

Dan. 4:33: Op hetzelfde ogenblik ging dat woord aan Nebukadnessar in vervulling, en hij werd uit de gemeenschap der mensen verstoten en at gras als de runderen en door de dauw des hemels werd zijn lichaam bevochtigd, totdat zijn haar lang werd als de veren der arenden en zijn nagels als die der vogels.

Het moet een enorme schrik zijn geweest voor de koning (in ieder geval in eerste instantie, in hoeverre ben je je het later nog bewust?) maar ook voor de omgeving. Het bestuur van het land moet worden overgenomen door anderen en waarschijnlijk heeft Daniël daarin een belangrijke rol gespeeld.

Bijzonder is ook vers 34. Precies na de gestelde tijd sloeg Nebukadnessar zijn ogen op naar de hemel. Blijkbaar had hij dat als “grasetend rund” lang niet meer gedaan. Zijn verstand keert daarna in hem terug. Meteen daarna volgt er een stuk lofprijzing. Ik moet hierbij denken aan:

Jer. 9:24 maar wie roemen wil, roeme hierin, dat hij verstand heeft en Mij kent, dat Ik de HERE ben, die goedertierenheid, recht en gerechtigheid op aarde doe; want in zodanigen heb Ik behagen, luidt het woord des HEREN.

Nu hij echt tot erkenning der waarheid is gekomen is de macht ook veilig bij deze koning. Zijn roem en heerlijkheid keerden ook tot hem terug, ja hij kreeg zelfs grotere heerlijkheid dan vroeger. Al deze zaken zijn nu ‘veilig’ omdat Nebukadnessar nu weet dat er een Koning des hemels is en zijn leven hiermee in overeenstemming is.

4.8 In hoogmoed wandelen

Opvallend is de laatste tekst van hoofdstuk 4:

Dan. 4:37:...en die hen die in hoogmoed wandelen, vermag te vernederen

Hoezeer had Nebukadnessar dit zelf ervaren. Hoelang had hij in hoogmoed gewandeld. Wat is hoogmoed eigenlijk? Het is moeilijk te omschrijven. Het woordenboek dat ik raadpleegde geeft gewoon een synoniem: trots. Maar aan zo'n omschrijving heb je natuurlijk niet veel. Mogelijk zou je als definitie van hoogmoed kunnen geven: een hoogmoedig persoon acht zich op de één of andere manier verheven boven anderen. Mogelijk is dit geen volkomen definitie maar die hebben we ook niet nodig. We weten wat hoogmoed is en we weten ook (of zouden kunnen weten) dat een hoogmoedige houding altijd botst met de tegenwoordigheid van God:

1 Pet. 5:5 Omgordt u allen jegens elkander met nederigheid, want God wederstaat de hoogmoedigen, maar de nederigen geeft Hij genade.

Hoogmoed komt erg veel voor in onze wereld:

1 Joh. 2:16 Want al wat in de wereld is: de begeerte van het vlees, de begeerte van de ogen en de hoogmoed van het leven, is niet uit de Vader, maar is uit de wereld (HSV).

Christenen zijn in de wereld maar niet van de wereld, al betekent dat niet dat ze niet hoogmoedig kunnen zijn. Hoogmoed onder christenen is helaas geen zeldzaam verschijnsel. De apostel Paulus werd een doorn in het vlees gegeven opdat hij zich niet al te zeer zou verheffen:

2 Kor. 12:7 en ook om het buitengewone van de openbaringen. Daarom is mij, opdat ik mij niet te zeer zou verheffen, een doorn in het vlees gegeven, een engel des satans, om mij met vuisten te slaan, opdat ik mij niet te zeer zou verheffen.

Paulus bleef nederig doordat God een doorn toeliet en daarmee was hij in zekere zin gezegend. Want niet weinig geestelijke werkers zijn door hun, al of niet vermeende successen, hoogmoedig geworden en daardoor grotendeels onbruikbaar voor God. Geestelijke hoogmoed is als een sluipend gif in het leven van de geestelijke werker en wordt niet gemakkelijk herkend en erkend omdat het achter vele vrome façades kan schuilgaan. Hoevelen onder ons kunnen in waarheid de Heer Jezus nazeggen:

Mat. 11:29want Ik ben zachtmoedig en nederig van hart

We moeten God steeds vragen om een nederig hart dat de bereidwilligheid heeft om de voeten van anderen te wassen. Hierin is de Heer Jezus ons voorgegaan.

Verwijzingen

1. *David Pawson, Audiotapes, Daniël 4*
2. *J.W. Embregts, Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 81*
3. *Ibid. pag. 81*
4. *Ibid. pag. 83*

5. Het schrift op de wand

5.0 Wie was Belsassar?

De Bijbel ‘verspringt’ nu naar het einde van het Babylonische rijk (539 BC). Dat is zo’n 23 jaar na het overlijden van Nebukadnessar, die 43 jaar heeft geregeerd. Nebukadnessar heeft inmiddels drie opvolgers gehad die een korte tijd hebben geregeerd. De vierde en laatste opvolger is Nabonidus en deze is volgens historici mogelijk getrouwd geweest met een dochter van Nebukadnessar. Deze Nabonidus had niet veel op met regeringszaken, hij had bijvoorbeeld een oudheidkundige hobby, en liet het eigenlijke werk over aan zijn zoon Belsassar (= Bel bescherm de koning). Zie hiervoor bijv. [1]. Belsassar was dus degene die de koninklijke autoriteit uitoefende. Dat Nebukadnessar zijn vader wordt genoemd (2) heeft te maken met het feit dat noch in het Hebreeuws, noch in het Chaldeeus er een woord bestaat voor grootvader of kleinzoon [2]. Een enkele voorvader of grootvader wordt steeds aangeduid met ‘vader’.

We mogen dus veronderstellen dat Belsassar een kleinzoon van Nebukadnessar was die in de naam van zijn vader Nabonidus de macht uitoefende in het land en dat er tenminste 23 jaren liggen tussen de gebeurtenissen in dit hoofdstuk en het voorafgaande hoofdstuk.

5.1 Een groot feest vlak voor de ondergang

Koning Belsassar heeft een geweldig feest georganiseerd voor zo’n duizend machthebbers. Op zich misschien nog niet zo bijzonder maar wel het tijdstip waarop het feest plaatsvond. De Meden en Perzen stonden namelijk op het punt de stad Babel totaal in te nemen en waren al in de stad. Maar omdat de stad geweldige afmetingen had (22,5 km x 22,5 km) duurde het een tijd voordat de centrale delen bereikt waren en zo kon het zijn dat veel mensen, die in de binnendelen van de stad woonden en ook aan het feesten waren pas van de inname hoorden toen de stad in feite al gevallen was. De beschermingsmuren rondom het koninklijk paleis vormden mogelijk nog de laatste horde die de vijand nog moest nemen.

Wat wist Belsassar van dit alles? Hij moet toch geweten hebben dat zijn rijk al grotendeels veroverd is door de Meden en Perzen, maar wist hij ook dat ze al binnen de stadsmuren waren? Je krijgt de indruk van niet want hij benoemt Daniël even later tot de derde in het rijk (16). Hoe dan ook, het feest is er niet minder om. Mogelijk heeft Belsassar gedacht: ”laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij”(1 Kor. 15:32).

5.2 Heiligschennis

Om de liederlijke feestvreugde te verhogen wordt er door de koning besloten om nu verder wijn te gaan drinken uit het gouden en zilveren gerei dat Nebukadnessar uit de tempel van Jeruzalem had weggevoerd. Iedereen gaat nu daaruit drinken onder het roemen van de goden van goud, zilver, koper, ijzer, hout en steen. Maar juist dit is het moment waarop God ingrijpt. Waarom doet Hij dat juist hier? Ook bij zijn grootvader greep God in op een cruciaal moment. Ik denk dat God hier ingreep omdat Gods eer hier op dit moment op grove wijze naar beneden werd gehaald en wel in het bijzonder op de volgende twee manieren:

- Belsassar had het gewaagd om materiaal uit Gods tempel te gebruiken voor zijn feest. Dit zou Nebukadnessar nooit gedaan hebben.
- De afgoden van de materialen van de tempelschatten werden geroemd en niet de ware Schepper van deze materialen.

Hierbij komt nog dat Belsassar ongetwijfeld het een en ander wist van de wederwaardigheden van zijn grootvader (5:22). Dit maakte zijn schuld alleen maar zwaarder.

We merken hierbij op dat God de gangen van de koning blijkbaar voortdurend heeft geobserveerd en nu het moment geschikt heeft geacht om dit ook te laten zien. De Bijbel zegt:

Spr. 15:3 De ogen des HEREN zijn aan alle plaatsen, opmerkzaam acht gevend op kwaden en goeden.

Heb 4:13 en geen schepsel is voor Hem verborgen, want alle dingen liggen open en ontbloot voor de ogen van Hem, voor wie wij rekenschap hebben af te leggen.

De schrik bij de koning is zeer hevig hoewel hij waarschijnlijk best occulte verschijnselen kende. Toch was dit blijkbaar heel anders en nu worden , net zoals bij Nebukadnessar, de wijzen van Babel er weer bij gehaald. Maar ze kunnen het schrift niet lezen en ook de uitlegging niet bekend maken.

5.3 Daniël wordt er weer bijgehaald

Omdat niemand kan helpen wordt Belsassar, zo staat er in vers 9, ten zeerste ontsteld en zo ook zijn machthebbers. Gelukkig komt nu ook de koningin de feestzaal binnen. Deze koningin is waarschijnlijk de dochter van Nebukadnessar en de vrouw van Nabonidus, dus de moeder van Belsassar. Zij weet raad en wijst de koning op Daniël. Waarom werd Daniël er niet meteen bijgehaald, hij had toch immers een aardige reputatie opgebouwd? Jawel, maar dat was alweer tenminste 23 jaar geleden en we mogen aannemen dat Daniël in meer of mindere mate in de vergetelheid is geraakt. Maar niet bij de koningin en zeker niet bij God. God kan ons op elke leeftijd gebruiken. Daniël worden grote dingen beloofd als hij de uitlegging bekend kan maken. Maar wat heb je aan derde in het koninkrijk te zijn (na Nabonidus en Belsassar) als dit koninkrijk spoedig zal verdwijnen? Had Belsassar zo weinig inzicht in zijn werkelijke situatie? Wist hij niet van de droom van zijn grootvader?

5.4 De uitleg van Daniël

Daniël beseft dat de geschenken waardeloos zijn en hij laat dat ook de koning weten. In het antwoord aan de koning is eigenlijk niets te merken van enige schroom. Klip en klaar wordt Belsassar uitgelegd hoe de zaken ervoor staan. En daar valt me bijzonder op dat Daniël zegt in vers 23: “hoewel gij dit alles wist”. Belsassar had kunnen weten wie de ware God was en wist het in feite ook maar toch...geen verootmoediging maar integendeel..de genoemde heiligschennis. Opvallend is ook dat Daniël zegt:

Dan.5:23: gij hebt de goden geroemd van zilver en goud, koper, ijzer, hout en steen, die niet zien of horen of kennis hebben, maar de God, in wiens hand uw adem is en die al uw paden beschikt, Hem hebt gij niet verheerlijkt.

God beschikt al de paden van deze koning en dit geldt niet alleen voor deze koning maar dit geldt voor ieder mens. Naar mijn mening is de betekenis dat Hij uiteindelijk onze levensloop bepaalt hoewel we zelf ook steeds keuzes maken. Een zekere vrijheid hebben we dus wel maar God beslist uiteindelijk wat er gaat gebeuren. Zo heeft God ook vijandelijke legers gebruikt om een einde te maken aan het Babylonische rijk.

Vervolgens legt Daniël uit wat het schrift betekent. Er schijnt zoiets gestaan te hebben [3] (vertaald naar onze letters) als:

SRP LKT NM NM

En omdat wij lezen van links naar rechts:

MN MN TKL PRS

Het Hebreeuws en het Chaldeeus kennen geen klinkers. Men heeft kunnen herleiden dat er gelezen moet worden:

MENE MENE TEKEL UFARSIN

MENE betekent: geteld en de herhaling betekent dat het bij God vaststaat en dat het (het einde van Babel) spoedig zou gaan gebeuren.

TEKEL betekent gewogen (en te licht bevonden).

UFARSIN betekent: en in twee stukken. FARSIN is het meervoud van PERES (= stuk?)
Mogelijk is PERS ook een toespeling op de Perzen.

In de verzen 26,27 en 28 geeft Daniël de toelichting.

5.5 Verbijstering bij Belsassar?

Het merkwaardige is dat Belsassar blijkbaar niet erg schrikt van dit oordeel. We lezen niets over berouw of verootmoediging, nee, Belsassar gaat gewoon over tot het uitreiken van de toegezegde beloning die Daniël overigens al geweigerd had. Mogelijk is de koning hier al teveel voor verhard om nog berouw te tonen.

De Bijbel vermeldt nu eenvoudig dat Belsassar nog dezelfde nacht gedood werd.

5.6 Wat kunnen we hieruit leren?

Hoeveel Belsassars zijn er in onze dagen. Feestend leven en geen oog hebben voor een naderend oordeel. Niets doen met wat je van God gehoord hebt, het gewoon niet geloven of eenvoudigweg verwaarlozen. Deze “playboy-houding” is een van de kenmerken van onze tijd.

Mat. 24:37 Want zoals het was in de dagen van Noach, zo zal de komst van de Zoon des mensen zijn.

38 Want zoals zij in die dagen voor de zondvloed waren, etende en drinkende, huwende en ten huwelijk gevende, tot op de dag, waarop Noach in de ark ging,

39 en zij niets bemerkten, eer de zondvloed kwam en hen allen wegnam, zo zal ook de komst van de Zoon des mensen zijn.

Belsassars leven werd gewogen en te licht bevonden. De weegschaal sloeg door aan de verkeerde kant. Door berouw had hier nog verandering in kunnen komen maar we lezen niets over berouw. Zonder de Heer Jezus slaat de weegschaal altijd door naar de verkeerde kant maar als we tot bekering gekomen zijn dan geldt:

Rom. 8:1: Zo is er dan nu geen veroordeling voor hen, die in Christus Jezus zijn.

5.7 Herodotus

De geschiedschrijver Herodotus heeft ongeveer 90 jaar na dit gebeuren beschreven hoe de verovering van de stad Babel (539 BC) in zijn werk is gegaan [4].

Babel had zeer dikke onneembare vestingsmuren en het Perzische leger zou geen bres in deze muren hebben kunnen maken. Maar Cyrus bedacht een list. De rivier de Eufraat stroomde dwars door Babel en Cyrus maakte een omleiding voor deze rivier om de stad heen. Het Perzische leger was nu in staat door de lage rivierbedding de stad, die niet op zijn hoede was, binnen te komen en zo kon de stad genomen worden.

Verwijzingen

1.. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 96*

2. *Ibid. pag. 94*

3. *Ibid. pag. 103*

4. *Ibid. pag. 105*

6. Daniël in de leeuwenkuil

6.0 Darius de Meder

De geschiedenis van Daniël in de leeuwenkuil is een heel bekend zondagsschoolverhaal. Ook als mensen niets meer aan hun geloof doen dan zullen ze zich dit verhaal vaak nog herinneren van hun zondagsschooltijd. Toch zeggen veel critici dat dit verhaal een legende is en wel in het bijzonder omdat de Darius uit 6:1 niet wordt aangetroffen in historische werken of archeologische materialen. Meestal wordt zoiets later door de tijd ingehaald doordat een archeologische vondst deze naam dan wel lijkt te bevatten. Mogelijk was Darius de naam die koning Cyrus aannam toen hij begon te regeren (539 BC – 530 BC) [1]. Een andere mogelijkheid is dat Darius dezelfde is als Gubaru die door Cyrus werd aangesteld om over Babylon gouverneur te zijn. De naam Darius moet overigens niet verward worden met Darius I die regeerde van 522 BC tot 486 BC en onder wiens regering de tempel te Jeruzalem hersteld werd.

6.1 Een nieuwe bestuursvorm

Het Medo-Perzische wereldrijk was erg groot en Darius koos voor een bestuursvorm met 120 stadhouders en drie rijksbestuurders waarvan Daniël er één was. Men moet hierbij bedenken dat Daniël hier al ruim in de tachtig was en misschien nog wel ouder. Darius moet dus geweten hebben hoe Daniël vroeger gefunctioneerd heeft anders zou hij nooit op zo'n hoge post gekomen zijn. Maar zelfs op deze post overtrof hij nog zijn collega's doordat, zo staat er, een uitnemende geest in hem was. De koning overwoog zelfs om hem over zijn gehele koninkrijk aan te stellen. Het zal weinigen gegeven zijn om op deze leeftijd nog zo te kunnen functioneren.

6.2 Jaloezie

Het woordje daarop in vers 5 is veelzeggend. Het “succes” van Daniël zal niet onopgemerkt zijn bij zijn collega's en er ontstaat wrevel en jaloezie. Vanuit menselijk standpunt begrijpelijk. De wrevel en jaloezie zal m.i. niet alleen zijn voortgekomen uit een meer succesvol functioneren van Daniël maar ook uit het feit dat hij volhardend een god dient die zij niet kennen. Natuurlijk wordt er een poging ondernomen om hem onderuit te halen.

God wil een ieder van ons gebruiken op de plaats in de maatschappij waarin we gesteld zijn. Wil Hij ook dat we daar “succesvol” zijn? Ik denk het wel! God wil Zijn glorie door een ieder van ons bekend maken en in die zin geloof ik dat ik mag zeggen dat we “succesvol” moeten zijn of dat nu “in het klein” of “in het groot” is. De noodzakelijke voorwaarde om “succesvol” te zijn is dat we ons werk naar beste kunnen verrichten. Enkele teksten in dit verband zijn:

Kol 3:23 Wat gij ook doet, verricht uw werk van harte, als voor de Here en niet voor mensen;

*Tit. 2:9: De slaven moeten hun meesters onderdanig zijn in alles, het hun naar de zin maken zonder tegenspraak,
10 of oneerlijkheid, maar alle goede trouw bewijzen, om de leer van God, onze Heiland, in alles tot sieraad te strekken.*

Ef. 6:5 Slaven, weest uw heren naar het vlees gehoorzaam met vreze en beven, in eenvoud uws harten, als aan Christus,

In de laatste twee teksten wordt het woord “slaven” gebruikt. Natuurlijk moeten we dit “vertalen” naar de culturele context. Maar het zal toch in ieder geval betekenen een bijbelse houding t.o.v. ons werk en onze werkgever(s).

Het is toch wel een bijzonder getuigenis van een positieve werkhouding van Daniël dat ze geen enkele grond voor een aanklacht kunnen vinden. Vers 5 vermeldt eenvoudig dat hij getrouw was en er geen verzuim of iets verkeers bij hem gevonden werd. Hoeveel christenwerknemers zullen er zijn die dit van harte kunnen nazeggen?

6.3 Een duivels geïnspireerd complot

Als ze dan geen normale aanklacht tegen Daniël kunnen vinden dat gooien ze het over een andere boeg. Ze vinden een plannetje dat te maken heeft met de dienst aan zijn God. Ongetwijfeld een demonisch geïnspireerd plan. Het staat er weliswaar niet maar m.i. mag je dit rustig aannemen. De machten der duisternis belagen de christenen in hoge en minder hoge posities met het doel hen in diskrediet te brengen bij de wereld om zodoende het getuigenis voor het Koninkrijk van God te verzwakken of teniet te doen. Natuurlijk, de problemen lopen altijd via mensen maar tegelijkertijd moeten we bedenken dat onze strijd niet tegen vlees en bloed is (Ef. 6:17) en dat we dagelijks onze wapenrusting Gods moeten dragen (Ef. 6:10-18). Hoe belangrijk is het voor christenen om hun dag te “verpakken” in gebed zodat hun geestelijke waakzaamheid tegen de verleidingen des duivels (Ef. 6:11) wordt vergroot.

Listig wordt gebruik gemaakt van het zwakke punt bij vele machthebbers, namelijk hun trots. Natuurlijk, Darius voelt zich geveleid en het betreffende bevelschrift verschijnt spoedig. David Pawson [2] merkt nu drie zaken op namelijk:

- Les 1 Satan probeert je steeds haastige en ondoordachte beslissingen te laten nemen. Ook wij kennen het gezegde: “Haastige spoed is zelden goed”. Door haastige en ondoordachte beslissingen raken we dikwijls verstrikt in onze eigen woorden en afspraken. Voor Nebukadnessar zou dit niet zo’n probleem geweest zijn, hij zou de wet simpel ongeldig hebben verklaard. Maar een wet van Meden en Perzen kon niet herroepen worden en daar maken de tegenstanders ook handig gebruik van (vers 16).
- Les 2 Daniël begon niet pas te bidden toen er moeilijkheden kwamen. Hij had een geregeld gebedsleven (vers 11). Als we een geregeld gebedsleven hebben staan we veel sterker als er zich moeilijkheden voordoen dan wanneer we pas gaan bidden als er grote problemen zijn.
- Les 3 Sluit je deuren maar open je vensters naar Jeruzalem (overdrachtelijk te verstaan). Zie wat de Heer Jezus zegt in Mat. 6:6:

Wanneer gij bidt, ga in uw binnenkamer, sluit uw deur en bid tot uw Vader in het verborgene; en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden.

Kortweg gezegd: Laat je niet afleiden in je gebed en laat je gebed tot God gericht zijn en niet een religieuze aangelegenheid.

De koning zit nu gevangen in zijn eigen dwaze verordening en ziet geen mogelijkheid om eruit te komen.

6.4 Daniël in de leeuwenkuil

Er zit nu niets anders op dan het vonnis uit te voeren en dat betekent dat Daniël daadwerkelijk in de leeuwenkuil geworpen wordt. Maar de koning houdt wel hoop gezien de uitspraak die hij doet in vers 17. En die hoop is niet vergeefs gebleken. Bij het ochtendkrieken is de koning in eerste instantie bang dat Daniël er niet meer is (gezien zijn droevige stem) maar later verandert dat in zeer grote vreugde (vers 24). Opvallend is ook de reactie van Daniël. Inplaats van te reageren als een verongelichte begint hij de koning te antwoorden met:

23 O koning, leef in eeuwigheid!

Mijns inziens blijkt hier des te meer het edele karakter van Daniël. Een zachtmoedige houding tegenover een blunderende heerser zonder dat er sprake is van enig verwijt. Een houding die men in onze tegenwoordige maatschappij niet zoveel meer zal aantreffen.

Natuurlijk had God Daniël ook niet kunnen redden zoals het bij zovele getrouwe martelaren ook is gegaan. Waarom Daniël wel en vele anderen niet. Heel veel christenen die ook getrouw waren zouden zo'n 600 jaar later ook voor de leeuwen gegooid worden en een pijnlijke dood sterven. Daniël wordt impliciet genoemd bij de geloofshelden van Heb. 11:33:

Heb. 11:32: En wat moet ik nog verder aanvoeren? Immers, de tijd zou mij ontbreken, als ik ging verhalen van Gideon, Barak, Simson, Jefta, David en Samuel en de profeten, 33 die door het geloof koninkrijken onderworpen, gerechtigheid geoefend, de vervulling der belofte verkregen hebben, muilen van leeuwen dichtgesnoerd,

Maar de Hebreeënschrijver vervolgt met te vermelden dat er ook “anderen” waren die zo'n bevrijding niet deelachtig werden. We kunnen niet met zekerheid zeggen waarom de ene wel en de ander niet. Degenen die het leven lieten zijn wel eerder bij de Heer al is de manier waarop niet erg aantrekkelijk.

Daniël werd dus op bovennatuurlijke wijze gered doordat God een engel zond die er voor zorgde dat Daniël niets kwaads werd aangedaan door de leeuwen. Nu ondergaan de aanklagers het lot dat men Daniël had toegedacht. Opvallend is ook dat de vrouwen en kinderen nu ook ter dood veroordeeld werden. Is dit rechtvaardig? Volgens de Perzische gewoonte wel zoals bevestigd is door de geschiedschrijver Herodotus [3]. Het was echter niet in overeenstemming met de wet van Mozes:

Deut. 24:16 De vaders zullen niet om hun kinderen ter dood gebracht worden; ook zullen de kinderen niet om hun vaders ter dood gebracht worden; ieder zal om zijn eigen zonde ter dood gebracht worden.

6.5 Een proclamatie van Darius

Evenals bij Nebukadnessar in hoofdstuk 4 volgt er nu weer een proclamatie van Darius waarin hij grote eer toeschrijft aan de God van Daniël. Volgens Embregts [3] is noch Darius noch Nebukadnessar echt tot bekering gekomen maar hielden ze vast aan hun polytheïstische standpunt. David Pawson [4] daarentegen gelooft wel dat Nebukadnessar tot bekering is gekomen, over Darius laat hij zich in dit opzicht niet uit. Alleen God weet wat werkelijk de waarheid is en uit de bijbelse gegevens kan m.i. geen definitieve conclusie volgen.

Darius werd opgevolgd door Kores en de roem van Daniël bleef ook onder deze koning bestaan.

Verwijzingen

1. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1364*
2. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 6*
3. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 121*
4. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 4*

7. Droomgezicht van de vier dieren

7.0 Inleiding

De volgende zes hoofdstukken verschillen fundamenteel van de eerste zes [1]:

- In plaats van verhalen gaat het nu hoofdzakelijk over openbaringen en visioenen al of niet gecombineerd met dromen.
- Van de derde persoon ‘hij’ wordt nu overgegaan op de eerste persoon ‘ik’
- Alles gaat nu over de toekomst (in ieder geval voor Daniël, voor ons is het gedeeltelijk al vervuld) het verleden komt er niet meer aan te pas.
- Van het Aramees wordt in hoofdstuk 8 overgegaan op het Hebreeuws en we komen dan op een gedeelte dat in de eerste plaats bestemd is voor het volk van God [2].

Daniël is in ieder geval ruim in de zeventig en misschien nog wel ouder (afhankelijk van schattingen over de leeftijd waarop hij naar Babel ging).

7.1 Waarom over de toekomst?

Waarom heeft God zoveel laten opschrijven over de toekomst terwijl heel veel daarvan ook nog niet duidelijk is? Ik zou de volgende (samenhangende) redenen daarvoor willen geven:

- God wil de mensheid en i.h.b. Zijn heiligen van alle eeuwen laten zien dat Hij het is die de toekomst kent en ook, in zekere zin, bepaalt. Het wereldgebeuren is geen toevallige aaneenschakeling van gebeurtenissen.
- God laat ook zien waarop de toekomst uitloopt. Deze aarde blijft niet altijd voortgaan in de huidige toestand (gelukkig niet) maar loopt uit op de volledige doorbraak van het Koninkrijk Gods in deze wereld en uiteindelijk op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde waarop gerechtigheid woont. De christenen zijn bestemd om met Christus te gaan regeren. Dit geeft ons hoop en laat ons ook zien dat onze arbeid in de Here niet vergeefs is (1 Kor.15:58). Het zal ons ook stimuleren in ons aandeel in de heiliging:

1 Joh. 3:3 En een ieder, die deze hoop op Hem heeft, reinigt zich, gelijk Hij rein is.

7.2 Wat Daniël ziet

Daniël ligt op zijn bed en gaat dromen. Maar het is wel een droom door God geïnspireerd. De tekst spreekt over een droom en gezichten. Ik denk dat je kan zeggen dat God een visioen gaf aan Daniël in de droom. God had dat ook zonder een droom kunnen doen en daar is blijkbaar sprake van in hoofdstuk 8. Daniël ziet dat de vier winden des hemels de grote zee in beroering brengen. In de oudheid was de Middellandse Zee de grote zee [3]. Deze zee staat hier voor de volkerenzee (zie Jes. 57:20 en 21). De vier winden staan voor geestelijke machten die de volkeren in beweging brengen. We kunnen ons afvragen of het hier om hemelse machten gaat of om demonische. Als we de tekst uit Jesaja 57 er naast leggen dan krijgen we de indruk dat

het om demonische machten gaat. Maar uiteindelijk is het God die bepaalt welk rijk of welke koning er naar voren komt (Dan. 2:21).

Vervolgens rijzen vier verschillende dieren uit de zee op. Het lijkt erop dat ze, min of meer, gelijktijdig oprijzen, hoewel het “daarna” in de verzen 6 en 7 ook zou kunnen wijzen op een bepaalde volgorde waarmee de dieren uit de zee oprijzen. Het vierde dier maakt de meeste indruk en krijgt ook de meeste aandacht. Ook worden nu tronen zichtbaar met de Oude van dagen en de dieren worden blijkbaar geoordeeld waarbij het vierde dier ook nog gedood wordt en aan de brand van het vuur wordt prijsgegeven. Vervolgens komt iemand gelijk een mensenzoon die voor de Oude van dagen geleid wordt en deze ontvangt nu een onverderfelijk koningschap.

FreeBibleimages

7.3 Wat betekent het?

Daniël is duidelijk diep onder de indruk van wat hij ziet en hij vraagt aan “een van hen die daar stonden” de ware zin van dit alles. De persoon in kwestie wordt niet nader geïdentificeerd maar in ieder geval vervult hij de rol van een uitlegger. Wat de uitleg zelf betreft moet gezegd worden dat deze ook niet alles volkomen verduidelijkt. In ieder geval is duidelijk dat de vier dieren vier koningen voorstellen die uit de aarde zullen opkomen. Hierna krijgen de heiligen van de Allerhoogsten het koningschap en dat zullen ze altijd bezitten. Aan de eerste drie dieren wordt nu verder geen aandacht besteed maar het vierde dier en wat daarna gebeurt krijgt in de verzen 23 tot en met 27 nog een aparte toelichting. Voor ons is nu de vraag wat dit praktisch gezien allemaal betekent en wat dat betreft ben ik drie uitleggingen tegengekomen die ik aanduid met:

- de klassieke (gangbare) uitleg
- de uitleg van David Pawson
- de uitleg van Joel Richardson

Deze uitleggingen laten we hier de revue passeren.

7.3.1 De klassieke uitleg

De meest gangbare (klassieke) uitleg van Daniël 7 is die waarbij gesteld wordt dat het in Daniël 2 en Daniël 7 over dezelfde wereldrijken gaat. Men vindt deze uitleg o.a. bij Embregts [4] en ook bij Wiersbe [5]. De klassieke uitleg is hieronder weergegeven.

Het eerste dier leek op een leeuw en had adelaarsvleugels. Vervolgens werden de vleugels uitgerukt, het werd van de grond opgeheven en op twee voeten overeind gezet en het werd een mensenhart gegeven.

Blijkbaar gaat het hier weer over het eerste koninkrijk: Babel. De gevleugelde leeuw was een nationaal symbool in Babylonië. Er zijn tal van stenen afbeeldingen van teruggevonden. De leeuw spreekt van kracht en de vleugels van snelheid. Nebukadnessar kwam slechts in vijf jaar tijd tot het toppunt van zijn macht. Het uitrukken van de vleugels spreekt over zijn tijdelijke waanzin waarin hij door hoogmoed was terechtgekomen! Toen hij daarvan weer genezen was werd hij een milder vorst!

Het tweede dier leek op een beer. Het richtte zich op de ene zijde op en drie ribben waren in zijn muil tussen zijn tanden. Men sprak tot hem: sta op, eet veel vlees.

Dit dier komt overeen met het Medo-Perzische rijk dat het Babylonische rijk ten val bracht. Het Perzische deel werd langzamerhand machtiger dan het Medische deel. Er werden drie grote veldtochten gevoerd namelijk tegen Babylon, Lydië en Egypte. Het was een geweldig expansionistisch rijk en door de oorlogsvoering werd er veel 'vlees' gegeten.

Het derde dier was een panter. Het had vier vogelvleugels op zijn rug en vier koppen. En aan hem werd heerschappij gegeven.

Dit dier beeldt het Grieks-Macedonische rijk van Alexander de Grote uit. De gevleugelde panter spreekt van snelle kracht. In twaalf jaar tijd heeft Alexander de Grote de hele toenmalige wereld onderworpen. Hij behaalde onmogelijke overwinningen. Met 30.000 man soldaten versloeg hij legers van 150.000 man, 400.000 man en 800.000 man. Inderdaad werd hem heerschappij gegeven.

Alexander stierf op jonge leeftijd en na zijn dood viel zijn rijk in vier delen uiteen.

Het vierde dier is voor ons het meest interessant. Het is een verschrikkelijk dier met grote ijzeren tanden. Dit dier heeft echter tien horens en daar is iets bijzonders mee. Tussen die horens verheft zich een kleine horen (met ogen als mensenogen en een mond vol grootspraak) en drie van de vorige horens worden uitgerukt.

Daniël is vooral verbaasd over de grote woorden die het vierde dier spreekt. Het dier wordt echter gedood en iemand die kwam met de wolken des hemels, begeeft zich tot de Oude van dagen (Beter: onvergankelijke van dagen) en hem werd heerschappij gegeven. Zijn koningschap is een eeuwig koningschap dat onverderfelijk is.

Bij de uitleg wordt duidelijk dat dit vierde dier het Oude Romeinse rijk is. Van de tien horens wordt gezegd (7:24): Uit dat koninkrijk zullen tien koningen opstaan en na hen zal een ander opstaan, die zal van de vorige verschillen en drie koningen ten val brengen. Dan staat er verder:

25 Hij zal woorden spreken tegen de Allerhoogste, en de heiligen des Allerhoogsten te gronde richten; hij zal er op uit zijn tijden en wet te veranderen, en zij zullen in zijn macht gegeven worden voor een tijd en tijden en een halve tijd;

26 dan zal de vierschaar zich nederzetten, en men zal hem de heerschappij ontnemen en hem verdelgen en vernietigen tot het einde.

27 En het koningschap, de macht en de grootheid der koninkrijken onder de ganse hemel zal gegeven worden aan het volk van de heiligen des Allerhoogsten: zijn koningschap is een eeuwig koningschap, en alle machten zullen het dienen en gehoorzamen.

Je kan dus zeggen dat Daniël 2 en Daniël 7 beide een panoramische blik op de wereldgeschiedenis geven. Iemand heeft eens gezegd: ‘In Daniël 2 zien we de wereldrijken door de ogen van een wereldse koning en het ziet er indrukwekkend uit. In Daniël 7 zien we dezelfde wereldrijken maar nu door de ogen van een man Gods. Nu wordt getoond wat ze werkelijk zijn: verscheurende beesten’. Vanaf Daniël ontwikkelen zich vier grote wereldrijken achter elkaar. Beide delen laten zien hoe de wereldgeschiedenis tot een climax zal komen in een hersteld Romeins ‘10 koningen rijk’ dat even later overgaat in acht koningen. Eén daarvan is de antichrist. In die dagen komt er een definitieve doorbraak van Gods Koninkrijk op de aarde en wordt er aan alle wereldrijken een eind gemaakt. In de onderstaande dia is nog het één en ander uit de klassieke visie weergegeven:

De heidense wereldrijken	Zoals gezien door een mens (Dan. 2)
Babylon 606-539 BC	Een hoofd van goud
Medo-Perzië 539-331 BC	Borst en armen van zilver
Griekenland 331-146 BC	De buik en lendenen van koper
Romeinse Rijk 146 BC-476 na Chr.	De benen van ijzer
Een lange periode die God niet aan Daniël openbaarde: De tijd van de gemeente	
Het herstelde Romeinse Rijk	De voeten en tenen van leem en ijzer
Het eeuwige Koninkrijk	De verbrijzelende steen

Deze klassieke uitleg zou de goede kunnen zijn, maar er zijn toch wat bezwaren tegen aan te voeren [6].

7.3.2 De uitleg van David Pawson

David Pawson [6] gelooft dat het in Daniël 7 gaat over vier wereldrijken die in de eindtijd naast elkaar bestaan en dus niet vier opeenvolgende rijken zijn. Hij noemt een aantal bezwaren tegen de klassieke visie:

- Het dier met de vier vogelvleugels op zijn rug en de vier koppen zou het Griekse wereldrijk en/of de heerser(s) daarover voorstellen. Maar zo is Alexander de Grote niet begonnen, pas na zijn dood viel zijn rijk in vier delen uiteen.
- Perzië en Griekenland komen in het bijzonder in hoofdstuk 8 aan de orde. Perzië wordt hier vergeleken met een ram en Griekenland met een bok.
- In de droom is het opkomen van de koningen nog toekomst (zie vers 17) terwijl ten tijde van dit droomgezicht het Babylonische rijk op het punt stond te verdwijnen.
- Het vierde beest wordt in de droom vernietigd terwijl de andere beesten nog een bepaalde levensduur gegeven wordt. Dat zou betekenen dat als het vierde rijk al verdwenen is de andere rijken toch op de een of andere manier een tijd blijven bestaan. Dit komt niet overeen met de droom van het beeld. Hier komen de rijken na elkaar op en verdwijnen ook na elkaar.

Blijft natuurlijk de vraag wat voor koningen en/of koninkrijken de andere drie dieren voorstellen. Ze zullen er gelijktijdig zijn met het vierde dier en zelfs langer bestaan. Al eerder is opgemerkt dat in hoofdstuk 8 de voertaal weer Hebreeuws wordt in plaats van Aramees en het lijkt er dus op dat we vanaf dit hoofdstuk vooral te maken hebben met gebeurtenissen rond Gods oude volk. Mogelijk geldt dit, volgens David Pawson, ook voor de drie kleinere wereldrijken. David Pawson [7] [8] denkt hierbij in het bijzonder aan:

- de leeuw met de adelaarsvleugels..... Amerika en Engeland
- de beer Rusland
- de panter met vier vleugels en vier koppen..... De Arabische wereld

De adelaarsvleugels zouden Amerika kunnen voorstellen. Engeland en Amerika handelen nu onafhankelijk. De ribben bij de beer zouden de satellietlanden van Rusland kunnen voorstellen en het gegeven dat de beer zich aan één zijde opricht zou er op kunnen wijzen dat Rusland zich wel uitstrekt naar Europa maar niet naar China. De vier koppen en vleugels bij de panter zouden mogelijk kunnen wijzen op vier Arabische heersers.

De relatie met het Joodse volk is voor de leeuw en de panter zonder meer duidelijk vanuit de geschiedenis en het heden. Maar ook Rusland heeft een belangrijke rol gespeeld en doet dat nog steeds. In Rusland zijn veel Jodenpogroms geweest en vele Joden zijn uit Rusland naar Israël geëmigreerd.

Dat deze koninkrijken nog bestaan als het vierde koninkrijk verdwenen is kan er op wijzen dat bij de wederkomst van de Heer Jezus, als er een eind gemaakt wordt aan de antichrist en zijn rijk, deze koninkrijken nog enige tijd als zodanig blijven functioneren maar dan toch geleidelijk zullen opgaan in de nieuwe wereldregering van koning Jezus in het vrederijk.

7.3.3 De uitleg van Joel Richardson

De uitleg van Joel Richardson [10] komt weer overeen met de klassieke uitleg, maar nu is het vierde, niet benoemde, rijk niet het Romeinse Rijk maar het Islamitisch Kalifaat. Dat is dus ook het vierde rijk uit het beeld in Daniel 2. In eerste instantie lijkt dat moeilijk te aanvaarden omdat het Griekse Rijk inderdaad werd opgevolgd door het Romeinse Rijk en niet door het Islamitisch Kalifaat dat pas begon in 632 AD. Er zou dus een behoorlijke tijd zitten tussen het derde en vierde rijk (zie ook nog de tabel in 7.3.1).

Een belangrijke reden om toch te gaan denken aan een Islamitisch Kalifaat is dat het vierde beest alles vemaalde en vertrapte (19) terwijl het Romeinse Rijk dat in het algemeen niet deed

met veroverde landen. Het liet veelal de cultuur, taal enz. van die landen gewoon intact. Dat gold dus niet voor het Islamitisch Kalifaat (**zie ook 2.8.2**).

Hoe moeten we dan vers 12 lezen? Volgens Joel Richardson betekent dit niets anders dan dat hier een contrast wordt geschetst tussen de snelle en grondige vernietiging van het Islamitische rijk en het veel langzamer verdwijnen van de eerdere drie wereldrijken (bijv. het Griekse wereldrijk waarvan zelfs heden ten dage nog invloeden merkbaar zijn).

Een ander probleem is nog vers 17. In de tijd dat Daniel deze profetie ontving was het Babylonische rijk al praktisch ten einde. Hoe kan het dan dat in vers 17 gesproken wordt onder vier koningen die uit de aarde zullen opkomen? Volgens Richardson [11] zou dit te maken hebben met de vertaling vanuit het Aramees. Er had net zo goed kunnen staan: vier koningen die uit de aarde opkomen of zijn opgekomen.

Ik heb de indruk dat, wat ik dan maar noem de visie van Joel Richardson, terrein wint. Het laatste rijk zou dus een islamitisch kalifaat zijn dat in de eindtijd (nu?) zal bestaan uit, in eerste instantie, tien koningen onder leiding van de antichrist. Het 'oude' kalifaat verdween in 1923 en zal in onze tijd herleven. De wond van het beest geneest (Opb. 13:3).

7.4 De Oude van dagen en de mensenzoon

Wat mij betreft heeft de laatste visie de beste papieren, maar alle visies stemmen in ieder geval overeen wat het einde betreft: Aan de antichrist en zijn wereldrijk wordt een einde gemaakt door het ingrijpen van God. De benaming voor God (de Vader) als Oude van dagen is wel wat misleidend, hoewel de meeste vertalingen dat wel hebben. Een betere vertaling zou zijn: "Onvergankelijke van dagen" [9]. Dat ingrijpen van God gaat gepaard met de tweede komst van de Heer Jezus op aarde. Wat de antichrist betreft geldt het volgende:

2 Thess. 2:8 Dan zal de wetteloze zich openbaren; hem zal de Here Jezus doden door de adem zijns monds en machteloos maken door zijn verschijning, als Hij komt.

Daniël wist natuurlijk nog niet van de Heer Jezus en beschrijft hem in vers 13 als iemand gelijk een mensenzoon. Hij ontvangt heerschappij en koninklijke macht van God (de Vader) over alle natiën en talen en aan Zijn koningschap komt geen einde. De uitlegger vertelt in vers 27 dat:

Dan. 7:27 En het koningschap, de macht en de grootheid der koninkrijken onder de ganse hemel zal gegeven worden aan het volk van de heiligen des Allerhoogsten: zijn koningschap is een eeuwig koningschap, en alle machten zullen het dienen en gehoorzamen.

Hier wordt dus geopenbaard dat de heiligen (dat zijn degenen die Christus toebehoren, ook al zal Daniël dat niet als zodanig verstaan hebben, hij zal het waarschijnlijk alleen hebben toegepast op zijn eigen volk) het koningschap zullen krijgen. Ze zijn dus bestemd om samen met Christus te regeren in het vrederijk. Dit komt overeen met wat er in Opb. 20:6 staat:

6 Zalig en heilig is hij, die deel heeft aan de eerste opstanding: over hen heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van Christus zijn en zij zullen met Hem als koningen heersen, die duizend jaren.

7.5 Tekenen der tijden

Wat we in dit hoofdstuk gezien hebben betekent m.i. het volgende:

‘(Vlak) voor de tweede komst van de Heer Jezus zal er een antichristelijk wereldrijk zijn. Uiteindelijk zal iemand opstaan die van de tien koningen die dan in dat koninkrijk regeren er drie ten val zal brengen en met de overige verder regeren. Deze persoon zal de eindtijd antichrist zijn die gedurende korte tijd aan de macht zal zijn en gedood zal worden bij de wederkomst van de Heer Jezus terwijl ook dit wereldrijk als zodanig verdwijnt. Daarna zullen de gelovigen samen met Christus gaan regeren in het duizendjarig vrederijk’.

Een dergelijke uitleg van dit hoofdstuk zal vele gelovigen wat (te) fantastisch overkomen. Het zij zo! Natuurlijk, het zou ook een wat andere betekenis kunnen hebben. We weten nu nog niet wie die tien koningen zullen zijn, op dit moment (maart 2025) zijn ze er nog niet en ook de antichrist is nog niet zichtbaar. De roep om een krachtige leider is groot en helaas zal er eerst een satanisch geïnspireerde leider zich aandienen voordat onze grote Leider, de Heer Jezus, definitief Zijn macht hier gaat vestigen. Maar het één en ander kan snel veranderen in onze tijd! Laten we waakzaam blijven!

Daniël is in ieder geval zeer onder de indruk van wat hij in de droom gezien en gehoord heeft en aan zijn gelaatskleur moet het volgens vers 28 duidelijk te zien zijn geweest. Hij zal lang niet alles begrepen hebben ondanks de uitleg en hij zal er waarschijnlijk ook geen idee van gehad hebben dat de uiteindelijke vervulling van wat hij gezien en gehoord had nog zeker zo’n 2500 jaar later zou zijn.

Verwijzingen

- 1.. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 7*
- 2..David Pawson, *Sleutels tot de Bijbel, Opwekkingslectuur Putten, 2007, pag. 758*
3. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 128*
- 4.. Ibid. pag. 126 ev.
5. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1369*
- 6.. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 7*
- 7..David Pawson, *Sleutels tot de Bijbel, Opwekkingslectuur Putten, 2007, pag. 775*
- 8.. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 7*
9. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 140*
10. Joel Richardson, *Mideast Beast, ebook, WND Books, Washington D.C. 2012, pag. 79-87*
11. Joël Richardson, *Daniels four Beasts, video, ongeveer bij de 44^e minuut, https://www.youtube.com/watch?v=LJ0ii_oA4Cs*

8. Het gezicht van de ram en de bok

8.0 Inleiding

Volgens David Pawson [1] bevat 27 % van de verzen van de Bijbel voorspellingen over de toekomst, 737 toekomstige gebeurtenissen worden gedetailleerd voorspeld en 80 % is daarvan al in vervulling gegaan. Zonder twijfel zullen de overige 20 % ook volgen.

Het boek Daniël heeft een flink aandeel in deze voorspellingen, 45 % van de verzen bevat een voorspelling, voornamelijk in de hoofdstukken 7-12. En dat betekent 58 toekomstige gebeurtenissen in de tijd van Daniël.

Als de Bijbel zo'n betrouwbaar boek is m.b.t. de toekomst waarom grijpen dan niet meer mensen naar de Bijbel in plaats van naar horoscopen? Alles is 100 % accuraat.

In hoofdstuk 8 gaat het, in eerste instantie, over de nabije toekomst van Israël zo ongeveer 300 tot 400 jaar vooruit (vanuit Daniël). Maar m.i. wordt tegelijkertijd gekeken naar een situatie die in de eindtijd rondom Israël zal optreden namelijk het optreden van de antichrist. Dat het in dit hoofdstuk en ook in de volgende hoofdstukken voor een groot deel gaat over de toekomst van Daniëls volk wordt ook onderstreept door het feit dat Daniël nu overgaat van het Aramees op het Hebreeuws.

8.1 Waar en wanneer?

Daniël ontvangt dit gezicht twee jaar na het droomgezicht van de vier dieren. Hij dient nog steeds onder Belsassar en bevindt zich dus in Babylon. Maar in de geest is hij overgebracht naar de burcht Susan in het gewest Elam. Dat Susan de hoofdstad zou worden van het Perzische rijk en de residentie van toekomstige koningen was ten tijde van het gezicht van Daniël onbekend [2]. In de burcht Susan, waar ook Esther, Mordechai etc. een rol gespeeld hebben bevindt hij zich bij de stroom de Ulai. De Ulai was een breed aangelegd kanaal dat waarschijnlijk in de handel in het Medo-Perzische rijk een grote rol gespeeld heeft. Volgens de overlevering zou tussen dit kanaal en de burcht Susan de graftombe van Daniël zijn [3].

8.2 De ram

In het gezicht ziet Daniël een ram met twee horens. De ram was het embleem van het Perzische volk en in oude Perzische geschriften wordt ook vermeld dat de beschermgeest van het Perzische rijk verschijnt onder de gedaante van een ram met spitse horens [4]. De hoogste horen is ook het laatste opgerezen. Later legt de engel ook uit dat de ram doelt op de koningen van de Meden en de Perzen. Het Perzische rijk kwam later dan de Meden aan de macht.

De ram is blijkbaar zeer succesvol in het voeren van oorlogen. In alle richtingen, behalve in het oosten, worden veroveringen gemaakt en dat klopt met de geschiedenis van de Perzische koningen. Onder de veroveringen vallen: Babylonië, Syrië, Egypte, Lybië etc. maar

oostwaarts worden geen blijvende veroveringen gemaakt. Dit rijk, dat ook ‘raids’ ondernam naar Griekenland, heeft ongeveer tweehonderd jaar geduurd .

8.3 De bok

Vervolgens ziet Daniël een ander dier, een geitebok, met grote snelheid op zich afkomen. Een geitebok heeft, normaal gesproken twee horens, maar deze geitebok had een opvallende horen tussen zijn ogen. Nu werden de Grieken of de Macedoniërs al tweehonderd jaar voor Daniëls tijd het geitenvolk genoemd. Door een koning, Caranus, is er ook een stad naar genoemd: Aegae oftewel geitenstad. De Griekse zee heet altijd nog: Aegeïsche Zee.

Deze bok rekt snel af met de ram. De beide horens van de ram breken af en dit symboliseert de ondergang van het Medo-Perzische rijk. Maar wie is die geitebok?

In vers 21 verklaart de engel dat de harige geitebok de koning van Griekenland voorstelt en wel in het bijzonder, door de grote horen, de eerste koning en dat was Alexander de Grote. Hij stond bekend om zijn onoverwinnelijkheid en zeer snelle veroveringen. In twaalf jaar tijd veroverde hij de toenmalige wereld en hij plande ook nog de toren van Babel te herbouwen. Maar de grote horen brak af en door zijn dood, op 33-jarige leeftijd (veroorzaakt door een losbandig leven en drankzucht), ging dit niet door. Na zijn dood werd zijn rijk verdeeld onder vier generaals [5]. Elk van de vier ‘windrichtingen’ kreeg zo’n bestuurder die echter niet zo machtig waren als hun grote voorganger.

8.4 De kleine horen

Vers 9 vermeldt nu dat uit één van die horens weer een kleine horen voortkomt. De meeste bijbelgeleerden zijn het erover eens dat die kleine horen Antiochus Epifanes is, de achtste in de rij der Seleuciden. De eerste hiervan was Seleucus I, één van de vier generaals van Alexander de Grote. Hij regeerde over Syrië en het oostelijk deel van het rijk. Wikipedia geeft nu het volgende rijtje Seleuciden (we stoppen de rij bij Antiochus Epifanes):

- Seleucus I Nicator (Satraap 311 - 305 v.Chr. , Koning 305 v.Chr. - 280 v.Chr.)
- Antiochus I Soter (mederegent sinds 291, regeerde 280 - 261 v.Chr.)
- Antiochus II Theos (261 - 246 v.Chr.)
- Seleucus II Callinicus (246 - 225 v.Chr.)
- Seleucus III Ceraunus (of Soter) (225 - 223 v.Chr.)
- Antiochus III de Grote (223 - 187 v.Chr.)
- Seleucus IV Philopator (187 - 175 v.Chr.)
- Antiochus IV Epifanes (175 - 164 v.Chr.)

De opvolgers van Seleucus I, de Seleuciden, regeerden over Syrië en het gaat nu in het bijzonder om de laatstgenoemde koning, de kleine horen. Deze man had wel een bijzonder verlangen naar aanzien en macht. Hij liet munten maken met het opschrift THEOS ANTIOCHUS, THEOS EPIFANES oftewel “de goddelijke Antiochus, de stralende god [7] . Ook toonde hij zijn beeltenis op deze munten waarbij hij leek op de Griekse god Zeus.

De mensen maakten echter van Epifanes Epimanes en dat laatste betekende de gekke. Op het eind van zijn leven werd hij ook daadwerkelijk gek en hij stierf in Perzië (163 of 164 BC).

Antiochus wilde vooral van de Joden goede Grieken maken en één van zijn eerste daden was het opzij zetten van de hogepriester Onias, een vurige Jood, en in plaats van hem werd Jason benoemd, een marionet van het Griekse bewind [8].

Later, na een mislukte veldtocht, zou hij zich gewroken hebben op Jeruzalem en duizenden, voornamelijk mannen hebben uitgemoord terwijl de vrouwen en kinderen als slaven verkocht werden.

Antiochus was nog niet tevreden. Hij wilde de Joodse godsdienst volkomen uitbannen en hij vaardigde een wet uit waarbij er maar één godsdienst was toegestaan en dat was de Griekse. Hij verbood de Joden nog langer de sabbath te vieren, de besnijdenis uit te voeren en de spijswetten te praktiseren. De Joodse feesten werden verboden en vervangen door een feest toegewijd aan de god Bacchus, de god van de lol en de wijn. De tempel werd nu toegewijd aan de god Zeus en er werd een varken geofferd op een koperen altaar en het bloed werd gesprengd over de gewijde voorwerpen (168 BC, 14 december).

In 164 BC (?) kwamen de Joden in opstand tegen Antiochus en onder leiding van Judas Maccabeüs wisten ze hun vrijheid te bevechten. De tempel werd gereinigd en de tempeldienst werd weer opnieuw ingesteld. De Joden herdenken dit feest nog steeds als het Hanukkah-feest.

De Joden kregen autonomie en toen het Seleucidische koninkrijk viel in 129 BC werden ze geheel onafhankelijk. Deze onafhankelijkheid duurde tot 63 BC toen de Romeinse generaal Pompei Jeruzalem innam.

Nu we deze feiten kennen begrijpen we ook de verzen 9-12. Antiochus startte bescheiden maar maakte spoedig veroveringen. Hij keerde zich ook tegen de Joden in hun land. De Joden worden beschreven als het heer des hemels (10) dus godvruchtige mensen en als sterren. Velen werden uitgemoord onder Antiochus. De vorst van het heer staat hier voor “God” en Antiochus verhief zichzelf, in zekere zin, tot God (te zien op de munten). Hij stelde een valse eredienst in tegenover de ware eredienst in de tempel en veegde de vloer aan met de waarheid en alles leek hem te lukken.

8.5 Tweeduizend driehonderd avonden en morgens

De 2300 avonden en morgens geven problemen. Eenmaal per etmaal werd het avondoffer en het ochtendoffer gebracht. Moet je nu voor de 2300 keer lezen tezamen 2300 avonden en morgens dus 1150 dagen dat er niet geofferd werd of 2300 keer een avond en een morgen tezamen, dus gewoon 2300 dagen? Het eerste lijkt logischer [9], er werd dan 1150 dagen niet geofferd en dat is, met de tijdrekening van die tijd, bijna 3,5 jaar.

Degenen die toch 2300 dagen voorstellen nemen dan de periode 171 BC-165 BC. Dit is de periode tussen het afzetten van de Joodse hogepriester en de herinwijding van de tempel door Judas Maccabeüs.

Beide perioden zijn te verdedigen [10].

8.6 Wie zijn de heiligen?

In vers 13 staat dat Daniël een heilige hoort spreken en een andere heilige antwoordt de eerstgenoemde heilige. Voor de eerstgenoemde heilige geeft de HSV: de Ongenoemde (de grondtekst geeft: een grote onbekende). Het is wel zeer waarschijnlijk dat hier Christus bedoeld wordt in Zijn pre-existentie, die het hoofd is van de engelen. Het lijkt dezelfde te zijn als "iemand die er uitzag als een man" in vers 15 die Gabriël een bevel tot uitleg geeft. De eerste heilige zou dan een engel zijn en naar ik aanneem is dat ook weer Gabriël die in vers 16 voorkomt, maar het zou ook een andere engel kunnen zijn.

Kortom: Daniël lijkt in het gezicht in het gezelschap van Christus en de aartsengel Gabriël en mogelijk nog een andere engel te zijn. Gabriël legt hem het gezicht nu uit maar volgens vers 17 kan Daniël dat niet aan. Pas nadat Gabriël hem heeft aangeraakt kan de uitleg beginnen.

8.7 Waarom liet God het toe?

David Pawson [11] besteedt nog enige aandacht aan de vraag waarom God de verschrikkelijke vervolging van de Joden onder Antiochus Epifanes toeliet. Naar zijn mening heeft dit te maken met het feit dat de Joden toelieten dat het godsdienstige Joodse leven steeds meer onder invloed kwam van het Griekse denken. Ze waren bezig hun eigen godsdienstige identiteit te verliezen door Griekse invloeden.

8.8 De antichrist

De Joden die in de tijd van het optreden van Antiochus leefden en beschikten over het boek Daniël zullen ongetwijfeld de gebeurtenissen geïnterpreteerd hebben als de vervulling van het gezicht in Daniël 8. Tot op zekere hoogte is dit ook juist. Maar toch moeten we ons afvragen: is er nog een meer definitieve vervulling van deze profetie? Het antwoord op deze vraag is een duidelijk ja! Hoe weten we dat? Ik zou daar verschillende redenen voor kunnen aanvoeren:

- Vers 19 spreekt erover dat de gebeurtenissen gebeuren in het laatst van de gramschap; want het doelt op het tijdstip van het einde
- Vers 26 spreekt over een 'verre toekomst'
- Vers 24 spreekt over 'sterk zijn' maar niet door eigen kracht. Dit duidt op bovennatuurlijke satanische kracht, zoals bij het 'beest' in Openbaring 13

Verder is het ook zo dat hetgeen beschreven staat in vers 13 en 14 in de eindtijd nogmaals zal plaatsvinden. De Heer Jezus spreekt erover in Matt. 24:15 en verwijst daarbij naar Dan. 12:11.

Het een en ander betekent dat de gebeurtenissen rond Antiochus Epifanes zich in de toekomst nogmaals zullen voordoen en de vraag is of dit inmiddels is gebeurd of dat het nog steeds moet gebeuren. Persoonlijk ben ik van het laatste overtuigd, maar tegelijkertijd is het ook zo dat er in AD 70 toen Jeruzalem verwoest is ook al een gruwel der verwoesting is geweest.

De schrijver Flavius Josephus vermeldt dat, toen de Romeinen Jeruzalem belegerden en ze hun goden meenamen, de inwoners nog enige tijd respijt kregen. De bedoeling was dat deze

goden te zijner tijd in de tempel zouden worden geplaatst (de tempel is echter verwoest). De christenen kenden de woorden van de Heer Jezus (Markus 13:14) en waarschuwden ook de Joden (die massaal naar Jeruzalem gingen voor “bescherming”) om te vluchten. Ze luisterden echter niet en zijn, in tegenstelling tot de christenen, niet gevlucht. Vele Joden werden afgeslacht maar de christenen waren veilig gevlucht naar Pella, een plaats in Jordanië.

Volgens David Pawson behandelt de Heer Jezus de gebeurtenissen rondom de verwoesting van Jeruzalem en de gebeurtenissen in de eindtijd naast elkaar omdat ze ook veel op elkaar lijken. Zonder dit inzicht zijn hoofdstukken als Matteüs 24 en Markus 13 niet goed te begrijpen. In ieder geval betekent het dat we in de eindtijd ook weer een gruwel der verwoesting hebben, die het startsein zal zijn voor de grote verdrukking die een centrum zal hebben in Israël maar verder ook een wereldwijd (onduidelijk is hoever dit gaat) karakter. In de volgende hoofdstukken wordt hier weer op teruggekomen.

De definitieve vervulling van de profetie rondom Antiochus Epifanes wordt gevonden in het optreden van de antichrist van de eindtijd oftewel het beest in Openbaring 13. We kwamen hem in het vorige hoofdstuk al tegen als de horen die klein begon en zich in het bijzonder tegen de heiligen van de Allerhoogste zal keren (7:28). Ook in hoofdstuk 8 begint de horen weer klein (8:9) en zal zich ook keren tegen het volk der heiligen (8:24). Ook gaat het m.i. in 2 Tess. 2:4 om dezelfde persoon, de leider van een antichristelijk wereldrijk.

8.9 Daniël was uitgeput

Het gezicht heeft Daniël veel gekost maar na enige tijd rust kan hij toch weer aan het werk. Niemand merkte dat hij verbijsterd was over wat hij gezien had. Zou Daniël dat vervelend gevonden hebben of juist niet?

Verwijzingen

- 1.. David Pawson, *Audiotapes, Daniël*8
2. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 159*
3. *Ibid. pag.160*
4. *Ibid. pag.161*
5. *Ibid. pag.162*
6. *Ibid. pag. 164.*
7. *Ibid. pag. 168*
8. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1374*
9. J.W. Embregts, *Daniël, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 168*
10. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1374*

11.. *David Pawson, Audiotapes, Daniël 8*

12.. *David Pawson, Audiotapes, Markus 13*

9. De openbaring aangaande de zeventig weken

9.0 Inleiding

Het is goed dat de profetieën nu, in zekere zin, gedateerd zijn. We hebben dan een idee in welke tijd en onder welke omstandigheden Daniël deze openbaring ontving. Deze openbaring werd ontvangen in het eerste jaar van Darius (538 BC?) en dat is dus direct na de val van Babel. De Ahasveros die hier genoemd wordt is trouwens niet de Ahasveros uit het boek Esther. Die regeerde volgens Wikipedia van 485 BC tot 465 BC.

9.1 Daniël lette op het getal der jaren

Veelzeggend is dat er in vers 2 staat dat Daniël in de boeken lette op het getal der jaren... Mogelijk is Daniël wat bezorgd. Nu er een ander bewind is, wat zijn de kansen op terugkeer? In zulke situaties wend je je natuurlijk tot God in gebed. Maar voordat Daniël dat doet doet hij eerst iets anders. Hij gaat, in zekere zin, een stukje bijbelstudie doen. Voordat ik naar God ga met mijn vragen en problemen eerst eens even kijken of God daar al iets over gezegd heeft in Zijn Woord. Nu bezat Daniël niet, zoals wij, een compleet OT, laat staan een complete Bijbel. Maar ongetwijfeld zal hij de Torah bezeten hebben en ook het boek Jeremia. In het laatstgenoemde boek zal hij gevonden hebben dat de ballingschap zeventig jaar zou duren:

Jer. 25:11 dan zal dat gehele land tot een oord van puinhopen, tot een woestenij worden. Deze volken (dus ook Israël) nu zullen de koning van Babel dienstbaar zijn zeventig jaren;

Jer. 29:10 Want zo zegt de HERE: Neen, als voor Babel zeventig jaren voorbij zullen zijn, dan zal Ik naar u omzien en mijn heilrijk woord aan u in vervulling doen gaan door u naar deze plaats terug te brengen.

In middels waren er 68 jaar verstreken en het zou dus nog twee jaar duren voordat de ballingschap afgelopen was. Schriftuurlijk was dit door God via de profeet Jeremia vastgelegd. Het is goed om te bidden binnen datgene wat God al heeft vastgelegd. Persoonlijk lijkt het me onzin als Daniël was gaan bidden of het volk nu al mocht gaan.

9.2 De achtergrond van de zeventig jaar

Wat was de achtergrond van de zeventig jaar? We gaan hiervoor naar 2 Kron. 36:19 ev. Waar beschreven wordt waartoe de zonden van het tweestammenrijk leidden:

19 Zij verbrandden het huis Gods en braken de muur van Jeruzalem af; al zijn paleizen verbrandden zij met vuur en alle kostbaarheden vernietigden zij.

20 Ook voerde hij hen die aan het zwaard ontkomen waren, naar Babel, en zij werden hem en zijn zonen tot slaven, totdat het koninkrijk van Perzië de heerschappij verkreeg;

21 om het woord des HEREN, door Jeremia verkondigd, in vervulling te doen gaan: totdat het land zijn sabbatsjaren vergoed gekregen heeft. Al de dagen die het woest lag, heeft het gerust, om zeventig jaar vol te maken.

22 Maar in het eerste jaar van Kores, de koning van Perzie, wekte de HERE, opdat het woord des HEREN, door Jeremia verkondigd, zou worden voltrokken, de geest van Kores, de koning van Perzië, op, om door zijn gehele koninkrijk, ook in geschrifte, deze oproep te doen uitgaan:

Voor ons is van bijzonder belang vers 21 waar staat dat de zeventig jaar corresponderen met het aantal sabbatsjaren dat het land had moeten krijgen maar niet gekregen heeft.

God had al in Lev. 26:31-34 aangekondigd dat Hij zo zou handelen als het volk Hem ongehoorzaam bleef.

De instructies voor het sabbatsjaar gaan terug tot Ex. 23:10,11:

*10 Zes jaar zult gij uw land bezaaien en zijn opbrengst inzamelen,
11 maar in het zevende zult gij het braak laten liggen en het met rust laten, opdat de armen van uw volk eten, en wat zij overlaten zal het gedierte des velds eten. Evenzo zult gij doen met uw wijngaard en met uw olijfbomen.*

Ook in Lev. 25:3-7 vinden we instructies voor het sabbatsjaar. Nergens in de Bijbel vinden we dat de praktijk van het sabbatsjaar is nageleefd of zelfs maar uitgeprobeerd [1]. Maar in ieder geval is het $70 \times 7 = 490$ jaar niet nageleefd.

Natuurlijk was het niet in acht nemen van de sabbatsjaren niet de enige oorzaak van de ballingschap. Ook de voortdurende afgoderij en andere zonden maakten bij God de maat vol.

Ook in ons leven kan het niet in acht nemen van rusttijden ervoor zorgen dat we ons land (lichaam) een zekere tijd “braak” moeten laten liggen. Denk maar aan de vele “burn-outs” in deze tijd. De beperkingen van ons lichaam en geest te buiten gaan zonder Gods leiding hierin leiden altijd tot schade.

9.3 Het gebed van Daniël

Boven dit hoofdstuk heeft de vertaler geschreven: de openbaring aangaande de zeventig weken. Maar aan deze openbaring worden maar vier verzen gewijd terwijl het gebed van Daniël zestien verzen (vier maal zoveel) beslaat. Het is dus belangrijk om na te gaan wat we kunnen leren van het gebed van Daniël.

In de eerste plaats valt het me op dat Daniël hier voornamelijk bidt over een situatie die zich zo’n 70 jaar geleden en meer afspeelde en waar hijzelf waarschijnlijk nauwelijks of helemaal geen aandeel in had. Eigenlijk gaat het voornamelijk over de zonden van de voorvaderen. Toch spreekt hij hier steeds over ‘wij’ en ‘ons’ en belijdt hij ook zijn zonde (20). Natuurlijk heeft Daniël ook gezondigd in de afgelopen jaren ook al maakt de Bijbel daar geen melding van. Daniël identificeert zich met zijn volk.

Tegelijk roept deze manier van bidden veel vragen op. Bestaat er zoiets als plaatsvervangend schuldbelijden? Zeer zeker! Dit hoofdstuk is daarvan een duidelijk voorbeeld. Daniël belijdt schuld in plaats van de natie! Hij vraagt in vers 19 ook duidelijk om vergeving en je kunt je afvragen is dat dan niet eerder gebeurd? Mogelijk niet met de intensiteit waarmee Daniël dat

deed. Waarom heeft Daniël dit dan niet eerder gedaan? Hij was inmiddels ruim in de tachtig! Ik neem aan dat zijn gebed ook in gang werd gezet door het feit dat er nu een ander wereldrijk aan de macht was gekomen en dat gaf Daniël toch een wat onzeker gevoel! Het onderwerp van plaatsvervangend schuldbelijden is verder een studie apart.

Ook is het duidelijk dat Daniël bad als een bewogen man. Vers 3 heeft het over bidden en smeken in vasten en in zak en as. Zoiets kun jezelf niet maken. Het is de Heilige Geest die ons in staat stelt om zo te bidden. Hij bewerkt in ons bewogenheid als we oprecht zijn en van harte God zoeken. Heeft God zelf niet gezegd tot de ballingen door middel van Jeremia:

Jer. 29:13 dan zult gij Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij vraagt met uw ganse hart.

Ik wil niet zeggen dat we niet moeten bidden als we niets ‘voelen’. Ons gevoel is geen betrouwbare maatstaf als het om gebed gaat. Maar het is bepaald geen bezwaar als we onze emoties betrekken en laten zien in ons gebed. Ik geloof dat God graag “heartfelt”gebed hoort en ook verhoort.

Wees ook zo specifiek mogelijk in het gebed. Daniël belijdt de zonde van de natie: afwijken van Gods wet en niet luisteren naar de stem van God, goddeloos gehandeld, ons niet bekeerd. Natuurlijk is dit ook nog niet erg specifiek maar het is in ieder geval specifiekier dan alleen: vergeef ons onze zonden. Het specifiek zijn geldt ook voor de zaken die je vraagt. Kijk maar wat Daniël aan God vraagt:

- toorn en grimmigheid afwenden van Jeruzalem (16)
- doe uw aangezicht lichten over uw verwoest heiligdom (17)
- vergeef, treed handelend op, toef niet.(19).

Het is ook opvallend dat in het hele boek Daniël alleen in dit hoofdstuk de verbondsnaam voor God wordt gebruikt: JWHW (2, 3, 10, 13, 14, 20) [2]. Waarom juist hier? Omdat Israël hier in feite buiten het verbond staat, doet Daniël juist een beroep op de verbondstrouw van God (Lev. 26:40-42) en vraagt hij vergeving voor hun ontrouw.

Een van de beste argumenten die je in het gebed kunt gebruiken is dat Gods eer en reputatie op het spel staat [3]. We zien dat op verschillende plaatsen in dit gebed:

- 15 en u een naam gemaakt hebt
- 16 uw stad Jeruzalem, uw heilige berg
- 17 uw verwoeste heiligdom
- 19 treed handelend op; toef niet om uwszelfswil, mijn God, want uw naam is uitgeroepen over uw stad en over uw volk

Ook in het Onze Vader gaat na de aanhef het gebed verder met: Uw Naam, Uw Koninkrijk, Uw Wil....

9.4 Het gebed van een rechtvaardige

Jak. 5:16 Het gebed van een rechtvaardige vermag veel, doordat er kracht aan verleend wordt.

Daniël was ongetwijfeld een rechtvaardig man. Nu hoor je weleens het argument dat we gerechtvaardigd zijn door het geloof in de Heer Jezus en dat is waar. Maar de context van de tekst in Jacobus is toch vooral die van een rechtvaardige levenswandel. Het gebed van zo'n gelovige vermag inderdaad veel.

In de grondtekst (het Grieks) staat trouwens (letterlijk vertaald in het Nederlands):

Veel heeft kracht het gebed van een rechtvaardige werkend

Persoonlijk vat ik dit op als....Het gebed....bezit een krachtige uitwerking (GNB)

De vertaling van de NBG vind ik wat zwakjes omdat het suggereert dat er kracht verleend wordt aan het bidden op zich, dit is ook waar, maar het accent ligt m.i. op de kracht bij de uitwerking van het gebed.

Waaruit blijkt dat het gebed van Daniël een krachtige uitwerking had? De krachtige uitwerking moet vooral gezien worden in het snel ontvangen van de openbaring aangaande de toekomst. De uitwerking was er namelijk vrijwel meteen (23). Opvallend is ook dat erbij staat: Want gij zijt zeer bemind. Het communiceren van de inhoud van de openbaring heeft God toevertrouwd aan Gabriël en deze engel had Daniël ook het gezicht van de ram en de bok uit hoofdstuk 8 uitgelegd.

Het is belangrijk om een klaar inzicht te hebben in de toekomst, voor Daniël, maar ook voor ons heden ten dage. Het zal ons motiveren om staande te blijven in de geestelijke strijd en het maakt deel uit van wat de Bijbel noemt: de helm des heils (Ef. 6:17). De zeventigjarige ballingschap zou spoedig ten einde zijn en het is belangrijk om te weten wat God verder gaat doen:

Spr. 29:18 Indien openbaring ontbreekt, verwildert het volk, maar heil hem die de wet bewaart.

Mogelijk had God al eerder openbaring willen geven maar Hij moest, in zekere zin, wachten op het gebed van een rechtvaardige.

9.5 Twee bijzondere woorden

Gabriël legt nu 'het gezicht' uit. Gezicht is hier de vertaling van het Hebreeuwse woord 'mareh' en deze vertaling is wat merkwaardig omdat hier niet sprake is van een visioen (zoals in hoofdstuk 8), hoewel verschillende vertalingen dat woord wel gebruiken. De Tyndale Commentaries [4] verwijzen hier naar Obad. 1:1 en Nah. 1:1 waar ook gesproken wordt van 'gezicht' terwijl daar ook geen sprake is van een visioen maar van 'openbaring'. Dit woord had hier beter ook gebruikt kunnen worden.

Een ander woord dat toelichting behoeft is het woord ‘weken’. Het Hebreeuwse woord dat hier staat kan inderdaad gewoon ‘week’ betekenen maar ook gewoon ‘zeven’. Gezien de context is dit laatste duidelijk het geval en dan moeten we denken aan zeven jaren. Eigenlijk zegt de engel dus in vers 24 dat er 490 jaar bepaald zijn over uw volk etc.

9.6 Bepaald om....

Wat mij ook opvalt is dat de term ‘bepaald’ wordt gebruikt. Daarmee wordt duidelijk gemaakt dat God het is die geschiedenis schrijft. Hij is het die onder andere vaststelt hoe lang bepaalde periodes zullen duren etc. God heeft dus 490 jaar bepaald voor het Joodse volk (want er staat: uw volk en uw heilige stad, Daniël wist nog niks van de gemeente) om de zes punten die genoemd worden in vers 24 te volbrengen. De eerste drie hebben te maken met zonde en de laatste drie met gerechtigheid. Laten we eerst kijken naar de eerste drie en ons afvragen: wanneer zijn de overtredingen voleindigd, is de zonde afgesloten en de ongerechtigheid verzoend voor het Joodse volk? Een voor de hand liggend antwoord, zoals men o.a. vindt bij Embregts [8], is: Op Golgotha. Daar zit zeker een kern van waarheid in, zie bijv. 1 Joh. 2:2. Tegelijk denk ik ook aan teksten als Rom. 11:26:

26 en aldus zal gans Israel behouden worden, gelijk geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal goddeloosheden van Jakob afwenden.

Dit is niet op Golgotha maar in de buurt van de wederkomst van de Heer Jezus. Ook Zach. 3:9b lijkt hierop betrekking te hebben en Zach. 13:1. Mogelijk kun je zeggen: de verzoening vond plaats op Golgotha (Rom. 5:9). Maar de definitieve voleinding van de overtredingen en de afsluiting van de zonde vindt plaats bij de reiniging van Israël zoals beschreven in Zach. 13:1.

De laatste drie zaken worden m.i. ook pas vervuld na de wederkomst van de Heer Jezus. Pas als de Heer Jezus regeert in het Messiaanse rijk, dan wordt ook vervuld wat er in Jer. 23:5 en 6 staat:

5 Zie, de dagen komen, luidt het woord des HEREN, dat Ik aan David een rechtvaardige Spruit zal verwekken; die zal als koning regeren en verstandig handelen, die zal recht en gerechtigheid doen in het land.

6 In zijn dagen zal Juda behouden worden en Israel veilig wonen; en dit is zijn naam, waarmee men hem zal noemen: de HERE onze gerechtigheid.

Hetzelfde kan m.i. gezegd worden over het bezegelen van gezicht en profeet. Als de Heer Jezus gekomen is zal alles zijn vervuld. Een uitzondering hierop is naar mijn mening alles wat er geprofeteerd is over wat er aan het eind of na het Messiaanse rijk komt.

Iets allerheiligst te zalven. Wat er gezalfd wordt staat er niet bij. Je zou kunnen denken aan de Messias zelf, maar die is al gezalfd (25). Zowel de HSV als de SV hebben hier: om de heiligheid der heiligheden te zalven. Mogelijk moeten we hier denken aan de tempel in het Messiaanse rijk (Ez. 40-47) [9], [10].

9.7 De traditionele Messiaanse uitleg

Er zijn vele interpretaties van de profetie van de zeventig weken maar twee hiervan verdienen i.h.b. de aandacht. De eerste uitleg is de traditionele Messiaanse uitleg [11]. Deze kent ongetwijfeld verschillende varianten maar komt in grote lijnen op het volgende neer:

‘De 70 weken worden vooral symbolisch opgevat. De twee tijdperken in vers 25 hebben te maken met de tijd die er ligt tussen een woord van God om Jeruzalem te herbouwen en de eerste komst van Christus. Hierna, in het midden van de 70^e week wordt Christus gedood en op deze manier doet hij de Joodse offerdienst ophouden. De tempel wordt nu verwoest door de Romeinse legers van Titus en de verwoesting gaat door tot het einde. Bij deze uitleg gaat het er niet om wanneer de laatste jaarweek begint en eindigt maar wel om het resultaat. De oude offerdienst eindigt door het offer van de Heer Jezus’.

Een van de vertegenwoordigers van de Messiaanse uitleg in onze tijd is Steve Wohlberg [12].

Persoonlijk voel ik veel meer voor de hierna volgende uitleg (eveneens traditioneel met varianten), omdat deze, wat mij betreft, beter recht doet aan de tekst (hoewel niet vrij van moeilijkheden). Voor een zeer uitgebreide behandeling van Dan. 9:24-27 verwijs ik naar [15].

9.8 Een meer gangbare uitleg

Blijkens het vervolg moet de periode van 70 weken verdeeld worden in drie perioden van resp. 7 weken, 62 weken en 1 week. Er geldt dus: $7 + 62 + 1 = 70$.

Ook is er nog een onzichtbare periode tussen de 2^e en de 3^e periode. Hier wordt later op teruggekomen.

Verder moet vers 25a wat anders gelezen worden dan in de NBG-vertaling staat aangegeven [7]. De SV en de HSV geven de juiste interpunctie. We geven hier de HSV:

Daniel 9:25: U moet begrijpen: vanaf de tijd dat het woord uitgaat om te laten terugkeren en te herbouwen tot op Messias, de Vorst, verstrijken er zeven weken en tweeënzestig weken. Plein en gracht zullen opnieuw gebouwd worden, maar wel in benauwde tijden.

De verkeerde interpunctie gaat terug op het werk van Joodse geleerden, de Masoreten [8]. Van belang is de periode van $7 + 62$ weken = 69 weken oftewel 483 jaar. Maar om bepaalde redenen is het in de tekst opgesplitst in twee perioden, naar ik aanneem om de periode van de herbouw van Jeruzalem aan te geven. Met de NBG-vertaling kun je niet uit de voeten want welke datum je ook kiest voor het moment van het decreet je komt na 49 jaar zeker niet uit bij de Messias. We zullen nu de verschillende perioden bestuderen:

De eerste periode

De eerste periode is een periode van 49 jaar die inderdaad de herbouw van de tempel te zien geeft zoals beschreven is in de boeken Ezra en Nehemia [5]. De vraag is alleen wanneer het decreet uitging om de tempel te herbouwen. Embregts geeft daarvoor verschillende mogelijkheden [6] maar de meest waarschijnlijke lijkt het decreet van Artaxerxes Longimanus in 444 BC of 445 BC. Hier kreeg Nehemia toestemming de stad te herbouwen en

niet alleen de tempel zoals onder Kores (536 BC of 538 BC). Telt men nu 49 jaar bij 445 BC dan komt men op 396 BC, het jaar van het einde van het profetische getuigenis [5].

De tweede periode

De tweede periode is de periode vanaf het herbouwd zijn van Jeruzalem tot op het uitroeien van een gezalfde en dat is dus een periode van $483 - 49 = 434$ jaar. We zullen deze periode niet apart bekijken maar in combinatie met de eerste. Hierbij wordt dus uitgegaan van het tijdstip van het decreet en gekeken naar een periode van 490 jaar. David Pawson [6] zegt hier nu het volgende over:

‘We weten niet precies over welk decreet Daniël het heeft en we weten ook niet, welke kalender hij aanhoudt: de Babylonische is gebaseerd op een zonnejaar van $365 \frac{1}{4}$ dagen, maar de Joodse gaat uit van het maanjaar van 360 dagen. In werkelijkheid waren er vier decreten. Het decreet van Cyrus leidde de terugkeer in van de eerste groep ballingen in 536 BC. Daarna vaardigde Darius ook een decreet uit, waarin hij nog meer mensen liet terugkeren. Artaxerxes vaardigde twee decreten uit, waardoor ook Nehemia terug kon en de stad kon gaan herbouwen. Maar van welk decreet je ook uitgaat, de jaren die daarop volgen, lopen allemaal af bij de geboorte of bij de doop van Jezus! Dus hoe dan ook - nog geen 500 jaar daarna kwam Jezus - en dat vind ik nauwkeurig genoeg, want het is toch een wonder, dat Daniël de komst van Christus kon voorspellen - 500 jaar voordat het werkelijk gebeurde’.

Embregts [7] wijst in dit verband ook nog op een boek van Robert Anderson: “The Coming Prince”. Anderson gaat uit van een periode tussen 14 maart 445 BC en 6 april 32 AD en beredeneert dat hier precies 483 (!) profetische jaren van 360 dagen inpassen. 6 april 32 AD is de datum van de intocht van de Heer Jezus in Jeruzalem waarbij Hij zegt:

Luc. 19:41: En toen Hij nog dichterbij gekomen was en de stad zag, weende Hij over haar, 42 en zeide: Och, of gij ook op deze dag verstond wat tot uw vrede dient; maar thans is het verborgen voor uw ogen.

43 Want er zullen dagen over u komen, waarin uw vijanden een bolwerk tegen u zullen opwerpen (19-44a) en u omsingelen en u van alle zijden in het nauw brengen, 44 (19-44b) en zij zullen u en uw kinderen in u vertreden en zij zullen in u geen steen op de andere laten, omdat gij de tijd niet hebt opgemerkt, dat God naar u omzag.

De tijd waarbij God naar hen omzag, 483 jaar, is nu (bijna) voorbij en spoedig zou de gezalfde worden uitgeroeid. Een meer opzienbarende berekening dan van Anderson ben ik tot nu toe nog niet tegengekomen.

De tussenperiode

Na de 62 weken wordt een gezalfde uitgeroeid (de dood van Jezus) terwijl er niets tegen hem is. De HSV vertaalt duidelijker:

...zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hemzelf zijn

YLT zegt het laatste nog duidelijker:

...and the city and the holy place are not his

De koning van de Joden werd a.h.w. onttroond en nu zouden ze onder de heerschappij van het volk van een andere koning komen.

Ik begrijp nu uit Embregts [12], dat een aantal Joden meenden dat het jaar 70 het einde was van de 70^e jaarweek van Daniël en dat iemand van hun volk nu de wereldheerschappij zou krijgen. Dit heeft geleid tot de opstanden in 66-73 AD en de verwoesting van de tempel. De Romeinse soldaten hebben Jeruzalem omsingeld en hierbij was Titus niet aanwezig. Daarom staat er volgens Embregts dat er een volk van een vorst kwam in plaats van andersom. Titus heeft een dringende boodschap aan de Romeinse soldaten gestuurd om de stad niet te verwoesten. Maar hieraan werd geen gehoor gegeven. De stad werd verwoest en het heiligdom ook. Kortweg wordt er nu vermeld dat zijn einde zal zijn in de overstroming. Dit lijkt een passend beeld te zijn voor het Romeinse Rijk dat uiteindelijk door vijandelijke legers van omringende volkeren onder de voet gelopen is.

De periode tussen de 69^e en 70^e jaarweek was grotendeels onzichtbaar voor Daniël. Je zou het inderdaad kunnen noemen het tijdperk van de gemeente. Maar de hoofdstukken 8 tot en met 12 gaan vooral over de toekomst van het Joodse volk en niet over Gods plan met de gemeente.

Tot het einde toe zal er strijd zijn zegt nu de tekst en dit is inderdaad wat de wereldgeschiedenis te zien geeft. Dat het Joodse volk hier ook dikwijls onder geleden heeft is maar al te bekend. Dit 'tot het einde toe' zal in het bijzonder gelden voor de 70^e jaarweek en naar die periode gaan we nu kijken.

De derde periode

Vers 27 begint met:

En hij zal het verbond voor velen zwaar maken

Wie is hij? Voor de hand ligt om deze 'hij' te vereenzelvigen met 'een vorst' uit het vorige vers. Dat zou betekenen dat het in vers 27 weer om Titus gaat en niet om de antichrist. Gezien het voorgaande is dit zeer onwaarschijnlijk. Volgens Wiersbe [10] gaat het zowel in vers 26 als in vers 27 om de antichrist maar ook dit is gezien het voorgaande zeer onwaarschijnlijk. De conclusie is dan ook dat de 'hij' uit vers 27 niet Titus is uit vers 26. Embregts zegt hierover:

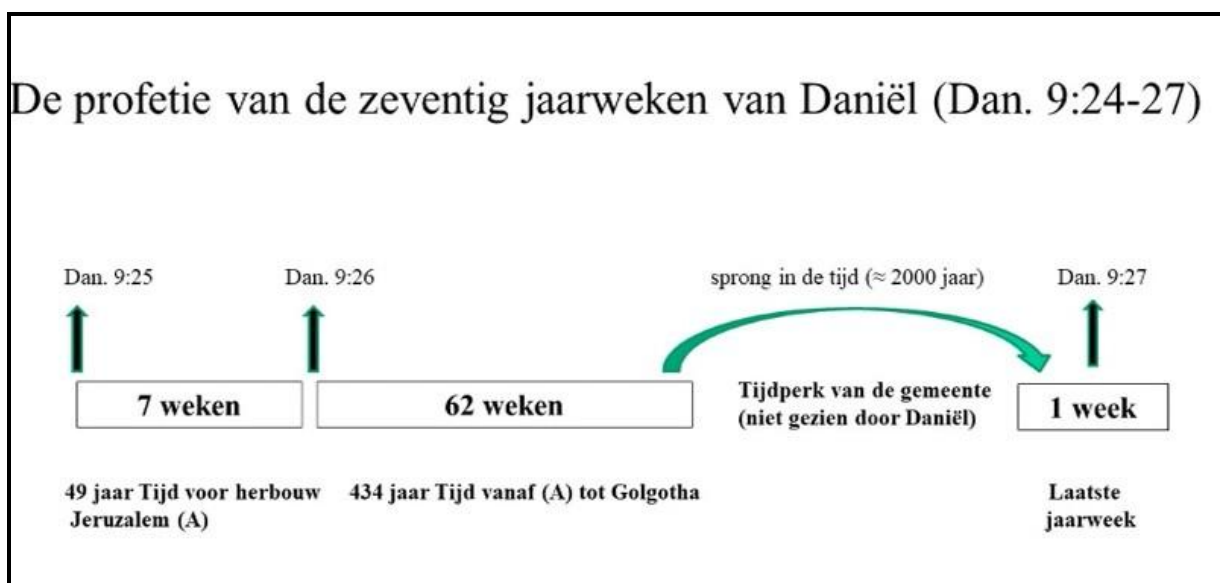
'Verder is opvallend dat er geen sprake is van de vorst maar een vorst. Het zou dan in de eerste instantie niet gaan om één bepaalde persoon, maar misschien wel om verschillende personen, die in de loop van de geschiedenis zich als werktuigen van de boze laten gebruiken. Hier is het Titus die in 70 na Chr. de vorst was, straks zal het de antichrist zijn. Dit kan ook wellicht verklaren waarom in deze paar verzen zomaar ineens wordt overgesprongen van de verwoesting van het heiligdom naar "tot het einde" en we dan weer een dergelijke persoon zien verschijnen die alleen met "hij" wordt aangeduid'.

Dit komt overeen met wat we in het vorige hoofdstuk gezien hebben, dat gedurende 3,5 jaar het heiligdom ontwijd zal zijn en er geen offers gebracht zullen worden. De meest gehoorde

opvatting over de laatste jaarweek is dan ook dat de antichrist een verbond met Israël sluit terwijl de tempeldienst hersteld is en dat verbond na 3,5 jaar verbreekt en gedurende deze 3,5 jaar als een beest tekeer gaat. In deze periode valt de grote verdrukking die wordt kortgesloten door de opname van de gemeente.. Aan het einde van deze periode komt de Heer Jezus terug en maakt een einde aan het rijk van de antichrist. De antichrist, oftewel het beest, wordt dan levend in de poel van vuur (de hel) geworpen. In de volgende hoofdstukken wordt ook weer nader ingegaan op de periode vlak voor de wederkomst van de Heer Jezus.

Opvallend is nog in vers 26 en in vers 27 de uitdrukking: waartoe vast besloten is. Waarom staat dit op deze plaatsen? Wie besluit dit? Persoonlijk denk ik dat je kunt zeggen dat God het is die deze zaken vaststelt. Waarom doet God zo, of waarom laat Hij dit toe? Omdat de strijd waarvan gesproken wordt uiteindelijk te maken heeft met de verwerping van de door God gegeven oplossing van de grote problemen: de Heer Jezus Christus.

Tot slot nog een illustratie met betrekking tot de 70 jaarweken:

9.9 Hoe ziet nu de laatste jaarweek er uit?

Dit gedeelte komt grotendeels overeen met 6.1 uit [17].

Hoe ziet die laatste zeven jaar, meestal (foutief) aangeduid met 'de grote verdrukking' er uit? In de eerste plaats moeten we goed begrijpen dat het in de eerste plaats gaat om een profetie voor Israël. Aan het einde van de zeven jaar zal Israël geestelijk hersteld zijn. Maar de profetie heeft ook betekenis voor de hele wereld. Het gaat ook om (ongeveer) de laatste zeven jaar van de huidige wereldgeschiedenis. Maar laten we eens kijken, hoe weten we wanneer deze laatste zeven jaar begint? Hiervoor moet u met mij eens kijken naar de volgende dia. Deze geeft een wat gepopulariseerde versie weer van Daniël 9:27:

Dan. 9:27 Deze koning zal een verbond van zeven jaar sluiten, maar halverwege zal hij de Joden dwingen te stoppen met het brengen van slacht en spijsoffers. En dan (ter bekroning van zijn vreselijke misdaden) zal de vijand in het heiligdom van God een ontzettende gruwel plaatsen. Maar God zal op Zijn beurt deze verwoester treffen met Zijn vonnis, dat nu al vaststaat. (Het Boek)

Deze gaat over een koning die een week (7 jaren) lang een verbond sluit met o.a. Israël, maar na 3,5 jaar dat verbond verbreekt en dan ook de Joden dwingt met het stoppen van slachtoffer en spijsoffer. Ook zal hij zich dan in de tempel van God zetten om te laten zien dat hij een god is en dan begint wat men noemt 'de grote verdrukking'. Deze man zal blijken de eindtijd antichrist te zijn. **De laatste zeven jaar heeft als startpunt het sluiten van dat verbond.**

Aan het eind van de jaarweek zal Israël zijn Messias erkennen en dat valt ongeveer in dezelfde tijd als de komst van de Heer Jezus voor de wereld (Armageddon).

Er is wat begripsverwarring rondom 'opname van de gemeente', 'de wederkomst' en 'komst voor de wereld'. Volgens John Nelson Darby (1800-1888) bestaat de wederkomst uit twee fasen: 'de opname van de gemeente' en ongeveer zeven jaar later 'de komst voor de wereld (bij Armageddon)'. Hoewel deze visie nog steeds in zwang is zijn er tegenwoordig ook bijbelleraren (o.a. Joel Richardson en Alan Kurschner) die uitgaan van een eenmalige komst, kortweg: **de wederkomst (parousia)**. Het startpunt ligt dan bij de opname van de gemeente en het eindpunt ligt bij Armageddon. In die tussentijd is de Heer Jezus (met de gemeente) gedeeltelijk op aarde en strijdt ook tegen de antichrist en zijn legers. **Om begripsverwarring te voorkomen gebruiken we voortaan liever 'Armageddon' in plaats van 'komst voor de wereld' terwijl 'de wederkomst' het gehele proces aanduidt vanaf de opname van de gemeente tot Armageddon.**

Al met al is die zevenjarige periode een hectische periode waarin veel gebeurt en het is begrijpelijk dat men deze periode (foutief) benoemt als 'de grote verdrukking'. Nu is er in

deze periode (of er vlakbij) sprake van twee grote gebeurtenissen: de opname van de gemeente (1 Tess. 4:13-18) en wat men dan noemt 'Armageddon'.

Nu bestaan er met betrekking tot de opname en Armageddon drie belangrijke visies. De eerste visie is die van het **pretribulationisme** en is weergegeven in de dia die u nu ziet.

Hierin vindt de opname van de gemeente plaats ergens voor of in de buurt van de laatste jaarweek. Gedurende de 7 jaar is de gemeente in de hemel en aan het eind van de zeven jaar komt de Heer Jezus terug (met de engelen en/of de gemeente). In deze visie zijn de komst voor de gemeente en Armageddon twee onderscheiden gebeurtenissen die ongeveer zeven jaar uit elkaar liggen. Deze visie krijgt meestal de naam: opname voor de grote verdrukking of ook pretribulationisme. Voorzover ik weet heeft deze visie (afkomstig uit de bedelingenleer) de meeste aanhangers in de evangelische wereld en in ons land zijn dat vooral de mensen van het Zoeklicht. Het is begrijpelijk dat dit een populaire visie is, de gemeente hoeft dan niet door de grote verdrukking waarin veel vervolging is en rampen en oordelen. Deze visie is ongeveer 200 jaar oud.

De tweede visie wordt meestal aangeduid met de opname na de grote verdrukking of ook posttribulationisme (zie dia).

Bij deze visie valt de opname van de gemeente (praktisch) samen met Armageddon. Dit is de algemene visie van de kerk van alle eeuwen geweest.

De derde visie wordt aangeduid met ‘de opname voor de toorn (van God). Deze visie wordt beschreven in het boek van Alan Kurschner [16] · Zie de dia.

Hierin is ook de opname van de gemeente gescheiden van Armageddon, maar nu wordt de gemeente opgenomen voordat de toorn van God begint. Dit is voor mij het meest waarschijnlijke scenario. De dag van de opname blijft onbekend (Mat. 24:36) maar valt wel binnen de laatste 3,5 jaar.

Verwijzingen

- 1.. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 179
2. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT*, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1376
3. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 9*
4. Tyndale commentaries CD ROM
- 5.. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 190
6. David Pawson, *Sleutels tot de Bijbel, Opwekkingslectuur Putten*, 2007, pag. 771
7. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990. pag. 189, 190
8. *Ibid.* pag. 186 ev.
9. *Ibid.* pag. 188, 189
10. Warren W. Wiersbe, *The Wiersbe Bible Commentary OT*, Colorado Springs, U.S.A., pag. 1379
11. *The New Bible Commentary Revised*, Inter Varsity Press, 1970 London, pag. 700
12. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 195 ev.
13. *Ibid.* pag. 199

14.. Steve Wohlberg, *ebook, False Prophecies about Israel, Babylon & Armageddon*, Remnant Publications Inc., 2018

15. J. Paul Tanner, *Daniel, Evangelical Exegetical Commentary*, Logos 9 Bible Software, pag. 543-609

16. Alan Kurschner, *ebook, Antichrist before the Day of the Lord*, Eschatos Publishing, 2013

17. Hans Dercksen, *Openbaring van Johannes*, www.bijbelboek.net

10. De toekomst van Daniëls volk

10.0 Inleiding

Dit is de tweede keer dat in het boek Daniël de naam Kores wordt genoemd (de eerste keer in Dan. 6:28). Kores is dezelfde als Cyrus die nog 7 jaar geregeerd heeft over het Chaldeeuwse rijk en onder wiens regering de Joden mochten terugkeren om de tempel te herbouwen. Cyrus stierf in 529 BC. We zijn nu in het jaar 533 BC (?), het derde jaar van Kores en het is drie jaar geleden dat de Joden toestemming kregen om de tempel te Jeruzalem te herbouwen. De vorige openbaring (over de zeventig weken) is alweer 5 jaar geleden.

Daniël is inmiddels 88 (?). Als we het boek Daniël doorlezen dan lijkt het leven van Daniël zeer spectaculair. Maar de Bijbel vermeldt alleen de hoogtepunten. Het overgrote deel van zijn werk bestond 'gewoon' uit het dienen van de verschillende heersers. Behalve de openbaring over de droom van Nebukadnessar ontving hij nog vier bijzondere openbaringen. De eerste ontving hij op 74-jarige leeftijd (over de vier dieren) en de laatste op 88-jarige leeftijd. De laatste openbaring is de meest uitgebreide en gedetailleerde en is nu aan de orde van behandeling. De openbaringen waren voor Daniël allemaal over de toekomst maar voor ons slechts gedeeltelijk. Ook de laatste openbaring gaat weer in het bijzonder over de toekomst van het Joodse volk (10:14) en een aantal zaken hiervan moeten nog steeds vervuld worden.

10.1 Grote nood

Het eerste vers kan gezien worden als een aankondiging voor datgene wat volgt. Er is sprake van een woord dat geopenbaard wordt en een gezicht. Het woord, zo staat er, sprak van grote nood. De NBV vertaalt het wat inzichtelijker:

1b: Het was een betrouwbaar bericht over een grote strijd. Door een visioen begreep hij het bericht

De laatste zin betekent m.i. dat de openbaring (het woord) naar Daniël kwam door middel van een visioen (van engelen). Het woord ging blijkbaar over grote strijd (HSV). Volgens [1] moeten we het echter zo opvatten dat het verstaan van het woord met grote strijd gepaard ging. Beide opvattingen zijn mogelijk hoewel m.i. de eerste de voorkeur verdient.

10.2 Antwoord op gebed

De openbaring kwam niet zomaar maar was duidelijk het antwoord op het bidden en (gedeeltelijk) vasten van Daniël. Vers 12 vermeldt dat vanaf de eerste dag dat Daniël zijn hart erop gezet had om inzicht te verkrijgen en zich voor God te verootmoedigen zijn woorden zijn gehoord. We kunnen ons afvragen waar Daniël dan wel voor bad en vastte. Er waren inderdaad verschillende problemen:

- Er was uiteindelijk maar een kleine groep teruggegaan. Embregts [2] noemt een aantal van 42.600. Jeruzalem zou hier nauwelijks mee bevolkt kunnen worden, laat staan een heel land. Mogelijk had de rest het te goed gekregen in het Perzische rijk.
- De teruggekeerden waren omringd door vijanden en ondervonden tegenstand (Tobias, Sanballat). Het enthousiasme om de tempel te herbouwen was sterk afgenomen en zou uiteindelijk tot stilstand komen.

Mogelijk waren er nog wel meer redenen, maar hoe dan ook Daniël beseftte de nood en de ernst van de situatie en besloot ervoor te gaan bidden en vasten, drie volle weken. Het ging hier blijkbaar niet om een volledig vasten waarbij er niets meer gegeten werd, maar om een gedeeltelijk vasten waarbij afgezien werd van het genot van spijsen en drank.

10.3 Een engel verschijnt

Daniël ontvangt (na drie weken?) een antwoord op zijn gebed zoals weinigen van ons dat ooit zullen ervaren. Een engel komt hem openbaring geven. Mogelijk gaat het hier zelfs om de Heer Jezus in Zijn pre-existentie omdat datgene wat Daniël ziet sterk lijkt op de verschijning van de verheerlijkte Christus aan Johannes op Patmos (Opb. 1:12-16). Toch lijkt het me weer wat onwaarschijnlijk omdat ik me moeilijk kan voorstellen dat de Heer Jezus hulp van Michaël nodig heeft in de geestelijke strijd (13). Het zou hier kunnen gaan om Gabriël, een zeer hoge engel die waarschijnlijk ook een aartsengel is. De engel wordt trouwens niet door de anderen die bij Daniël zijn waargenomen, het gaat dus om een persoonlijke ontmoeting. De anderen ervaren wel een bovennatuurlijke aanwezigheid want van schrik vluchten ze weg.

We weten trouwens niet waarom Daniël zich nu aan de Tigris bevond en niet in Babylon. Mogelijk was dit het gevolg van een koninklijke opdracht, maar zeker is dit niet.

Daniël kan deze bovennatuurlijke ontmoeting niet goed aan en als hij het geluid van de woorden hoort die de engel spreekt dan valt hij bezwijmd op zijn aangezicht. Een aanraking van de engel is nodig om hem weer op te doen staan en dan nog gaat het gepaard met siddering. Mooi is dat Daniël wordt aangesproken als ‘gij zeer beminde man’ en hij mag zich dus zeer geliefd weten door God. Maar ondanks deze bemoediging en het ‘vrees niet’ heeft Daniël toch veel moeite met deze bovennatuurlijke ontmoeting.

10.4 Geestelijke strijd

In de verzen 12 en 13 vinden we een belangrijke openbaring over de geestelijke strijd. De volgende zaken vallen nu op:

- Daniëls woorden werden vrijwel meteen gehoord
- Direct werd deze hoge engel gestuurd om Daniël openbaring te geven
- De vorst van het koninkrijk der Perzen was in staat om deze openbaring 21 dagen tegen te houden en de hoge engel had zelfs de hulp van Michaël, een aartsengel (!) nodig om de doorbraak te verkrijgen en dit niet alleen. Ook het vasten en bidden van Daniël was nodig want het valt wel heel bijzonder op dat deze periode even lang was als de tijd die de engel nodig had om erdoor heen te komen.

De engel werd gezonden om Daniël te verstaan te geven wat zijn volk overkomen zou in het laatst der dagen. Satan had er blijkbaar veel belang bij om deze openbaring tegen te werken. Ik heb me afgevraagd wat het gevolg geweest zou zijn als de openbaring er niet geweest was. Het is moeilijk in te schatten maar ongetwijfeld zou het veel negatieve consequenties hebben. De Bijbel zegt:

Spr. 29:18 Indien openbaring ontbreekt, verwildert het volk, maar heil hem die de wet bewaart.

Als we weten wat God voor ons in petto heeft dan zal dat ons motiveren om staande te blijven in de geestelijke strijd.

In de brief van Paulus aan de Efeziërs lezen we:

Ef. 6:11: Doet de wapenrusting Gods aan, om te kunnen standhouden tegen de verleidingen des duivels;

12 want wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers dezer duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten.

Hier worden vier categorieën van geestelijke machten weergegeven en mogelijk is hier ook een hiërarchie aangegeven in het rijk van de duisternis. Deze machten zijn onze werkelijke geestelijke tegenstanders, hoewel ze veelal werken via mensen. Ze zullen onze gebeden en de antwoorden daarop tegenstaan en daarom zullen vele gebeden niet onmiddellijk beantwoord worden.

In Daniël 10 wordt gesproken over de vorst van het koninkrijk der Perzen (13, 20) en de vorst van Griekenland (20). Ik geloof dat dit machten zijn die over landen gesteld zijn en zeer hoog staan in de hiërarchie van het rijk van satan. Het zijn ook de corresponderende rijken die het Israël moeilijk zullen maken in de komende jaren en Iran doet dat heden ten dage weer. Hier tegenover staat Michaël die wordt aangeduid als een der voornaamste vorsten. In vers 21 wordt zelfs gesproken over uw vorst Michaël. Deze engel (de enige die wordt aangeduid als aartsengel, Judas 9:1) heeft blijkbaar een bijzonder beschermende functie voor het Joodse volk. Ook in 12:1 wordt dit nog eens expliciet aangegeven. In Opb. 12:7 zien we dat Michaël met zijn engelen strijd voeren tegen satan en zijn legermachten en dat het resultaat is dat satan en zijn engelen definitief niet meer in de hemel gevonden worden.

Het lijkt er dus op dat over landen vorsten zijn gesteld die tot taak hebben om zoveel mogelijk duistere heerschappij in die landen te handhaven. Onder hen functioneren lagere geestelijke machten als dienaren van deze vorsten.

We merken op dat de geestelijke strijd nog steeds voortduurt ondanks de overwinning van de Heer Jezus op Golgotha. In Kol. 2:15 staat:

Hij heeft de overheden en machten ontwapend en openlijk tentoongesteld en zo over hen gezegevierd.

Hierover nog het volgende:

- dat de machten verslagen zijn betekent niet dat ze ook machteloos geworden zijn
- één van de belangrijkste wapens van deze machten is het injecteren van schuldgevoelens. Maar als de schuld vergeven is dan mist de tegenstander zijn aanknopingspunt. In Kol. 2:14 staat dat het bewijsstuk is uitgewist dat door zijn inzettingen tegen ons getuigde. God heeft de totale schuld van de gehele mensheid van alle tijden doen neerkomen op Zijn Zoon: Jezus Christus. Alle schuldbewijzen van de zondige mensheid werden, om het zo maar te zeggen, door Hem uitgewist. Het is belangrijk om dit steeds weer te beseffen. Als de tegenstander ons aanklaagt over zonden uit het verleden dan weten we dat deze schuld vergeven is.

10.5 Een nieuwe aanraking

Daniël is blijkbaar zo onder de indruk van wat hij gehoord heeft, dat hij een nieuwe aanraking van de engel nodig heeft om weer te kunnen spreken en als hij dan wat gezegd heeft, heeft hij een nieuwe aanraking nodig om weer naar de engel te kunnen luisteren.

De engel heeft het blijkbaar druk. Hij zal spoedig weer met de vorst der Perzen moeten strijden en daarna blijkbaar ook nog met de vorst van Griekenland. Maar ondanks dit zal hij toch de tijd nemen om Daniël mee te delen wat er staat geschreven in het boek der waarheid.

Het boek der waarheid is uiteraard niet onze Bijbel. Embregts [3] zegt hierover:

“Het is een verwijzing naar Gods weergave van de waarheid in het algemeen, waar de Bijbel één uitdrukking van is“.

Wat merkwaardig vind ik vers 21b waar de engel vermeldt dat alleen Michaël, uw vorst, hem maar vastberaden terzijde staat en verder niemand. De volgende vraag komt bij me op:

“Bedoelt de engel hier een tekort aan menselijke helpers zoals Daniël of ook andere engelen die zouden kunnen meestrijden, of misschien ook beide?”

Het is me niet helemaal duidelijk al neig ik ertoe, evenals Embregts [3], om te denken aan een tekort aan voorbidders. We zien in de Bijbel ook wel dat God een menselijke voorbidder zoekt, maar zonder resultaat:

Ezechiël 22:30 Ik heb onder hen gezocht naar iemand, die een muur zou kunnen optrekken en voor mijn aangezicht op de bres zou kunnen staan ten behoeve van het land, zodat Ik het niet zou verwoesten, maar Ik heb hem niet gevonden.

Verwijzingen

1. Tyndale commentaries CD ROM

2. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V., 1990, pag. 209

3. *Ibid.* pag. 215

11. Een gedetailleerde profetie

11.0 Inleiding

We zijn nu gekomen bij het meest opzienbarende hoofdstuk uit het boek Daniël en misschien ook wel bij het meest opzienbarende hoofdstuk van de hele Bijbel. Waarom? Omdat nergens anders in de Bijbel zo'n gedetailleerde profetie over een zo lange tijd wordt doorgegeven door de engel (mogelijk Gabriël). De engel maakt vrij gedetailleerd bekend hoe de wereldgeschiedenis i.h.b. rond Israël zich de komende 366 jaar gaat ontwikkelen. In de geschiedenisboeken is het allemaal na te gaan en te zien dat het klopt.

Het hoeft ook geen verbazing te wekken dat vrijzinnige theologen beweren dat het allemaal achteraf is opgeschreven. Maar ook voor degenen die de Goddelijke inspiratie van de Bijbel wel onderschrijven is het nog heel wonderlijk om te ontdekken dat God de wereldgeschiedenis tevoren tot in details kent en dat het allemaal al staat in het boek der waarheid (10:21).

De genoemde profetie staat in de verzen 2 tot en met 35 en dan treedt iets merkwaardigs op. De profetie, in overeenstemming met de wereldgeschiedenis, eindigt met het optreden van Antiochus Epifanus maar ongeveer vanaf vers 36 klopt het geschrevene niet meer met de geschiedenis. Bijbelgeleerden hebben daarom geconcludeerd dat de profetie vanaf vers 36 ook voor ons nog steeds toekomst is. Vanaf vers 36 lijkt de profetie verder te gaan met het optreden van de antichrist in de eindtijd en er wordt dus een hele grote sprong in de tijd gemaakt (ongeveer 2200 jaar). Dergelijke sprongen hebben we ook in de voorgaande hoofdstukken al gezien en we komen hier later op terug.

11.1 De hulp van een engel voor Darius

Het is toch wel bijzonder dat een engel een, in eerste instantie, goddeloze koning helpt. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de situatie van Daniël die tot de leeuwenkuil veroordeeld was. Maar waarvoor had Darius hulp nodig? Behalve Daniël was hijzelf ook in een benarde situatie geraakt door zijn eigen dwaze verordening. Maar ook het hele Joodse volk in het Perzische rijk liep gevaar. Immers ook zij mochten binnen 30 dagen geen verzoek meer tot God richten. U weet hoe deze geschiedenis is afgelopen. Daniël werd bevrijd uit de leeuwenkuil en in 6:27 staat dat de koning het bevel gaf dat men in het hele machtsgebied van zijn koninkrijk voor de God van Daniël zal vrezen en beven. Hierdoor waren meteen alle Joden binnen het Perzische rijk beschermd.

Mogelijk is er ook de invloed van de engel geweest toen Darius verordonneerde dat de Joden mochten gaan om de tempel te herbouwen. Sommigen suggereren dit hoewel dit niet in het eerste jaar van Darius viel.

Engelen zijn dus betrokken bij de wederwaardigheden van Gods volk en kunnen daar ook goddeloze regeerders voor gebruiken. We hebben er eigenlijk weinig idee van dat achter vele wereldgebeurtenissen er een strijd in de hemelse gewesten is, die bepalend is voor de uitkomst van deze strijd.

11.2 De profetie tot en met vers 35

De engel geeft nu de profetie door. Opvallend is dat er staat: Nu dan, ik zal u de waarheid bekend maken. Alles van de profetie is waarheid en komt uit het boek der waarheid. De profetie loopt door tot 12:5 en ook nog een paar verzen aan het einde van het hoofdstuk. Voor de historische betekenis van de eerste 35 verzen wordt verwezen naar [7]. We zullen ons hier beperken tot een aantal karakteristieken van de eerste 35 verzen en dan een uitgebreidere bespreking wijden aan de verzen 36 tot en met 45.

De profetie begint bij de drie koningen die nog in Perzië zullen opstaan maar vrij snel gaat het over de heldhaftige koning van Griekenland (3). Deze koning was Alexander de Grote die echter maar kort geregeerd heeft en na zijn dood wordt zijn rijk verdeeld onder vier generaals (4). Voor de profetie zijn voortaan twee rijken hieruit van belang:

- het rijk ten noorden van Israël, dat is het Seleucidische rijk met vooral Syrië als belangrijke staat. De bewindvoerder van dit rijk wordt aangeduid met de koning van het Noorden. Deze koning kent dus veel representanten.
- Het rijk ten zuiden van Israël, dat is het rijk van de Ptolemeeën met vooral Egypte als belangrijke staat. De bewindvoerder van dit rijk wordt aangeduid met de koning van het Zuiden. Ook deze koning kent dus veel representanten.

www.biblemapper.com

De koning van het Noorden lag nogal eens overhoop met de koning van het Zuiden en dat betekende veel troepenbewegingen over en weer, ook in het Sieraadland (Israël). Israël heeft ook tot beide rijken behoord maar vanaf 198 BC (ongeveer vers 14) bleef het horen bij het Seleucidische rijk.

Vanaf vers 21 tot en met 35 treedt er een bijzondere koning van het Noorden op: Antiochus Epifanes (175-164 BC). Hij richt op een gegeven moment een geweldige slachtpartij onder de Joden in Jeruzalem aan en ontheiligt ten eerste de tempel (de gruwel der verwoesting in vers 31) en legt een sterk bezettingsleger in Jeruzalem. Uiteindelijk ontdoet Israël (of beter gezegd: Juda) zich van deze afschuwelijke tiran (een opstand onder leiding van Judas Maccabeüs) en ze zouden hun autonomie behouden tot 63 BC.

Nu komt vers 36 en vanaf dit vers klopt het niet goed meer met de geschiedenis. De gebeurtenissen tot en met vers 45 zijn historisch niet meer aanwijsbaar en dat heeft veel Bijbelgeleerden ertoe gebracht om te veronderstellen dat hier een sprong naar de eindtijd optreedt.

11.3 De profetie van 36 tot en met 45

Vers 36 zou nog toegepast kunnen worden op Antiochus omdat hij inderdaad neigingen had om zich als een god te zien maar vers 37 kan zeker niet op hem toegepast worden. Hij heeft tijdens zijn leven verschillende afgodstempels laten bouwen voor verschillende afgoden [1].

Wie de ‘liefeling van de vrouwen’ is, is niet erg duidelijk. Embregts [2] denkt hier aan Maria, de moeder van Jezus maar erg overtuigend komt dit niet op mij over. De HSV vertaalt hier met ‘het verlangen van de vrouwen’. Dit lijkt wel te passen bij een antichrist uit de Islam, in de Islam hebben vrouwen immers een sterk ondergeschikte betekenis t.o.v. de man. Jan van Barneveld houdt in zijn boek trouwens ook ernstig rekening met een islamitische antichrist en wel in het bijzonder de Mahdi, dat is de islamitische messias [5]. Evenmin is duidelijk wie de “god der vestingen” is. In ieder geval zal deze persoon een zeer oorlogszuchtig mens zijn en we moeten bij deze persoon toch wel denken aan de eindtijd-antichrist waarvan Antiochus een voorloper en een type is.

In vers 40 valt nu het woord ‘eindtijd’ en nu is zeker alles toekomst. Weer is er sprake van een botsing tussen de koning van het Noorden (de antichrist) en de koning van het Zuiden. Ook hier is het Sieraadland (Israël) weer bij betrokken en zullen velen vallen in Israël. Nu vallen verder verschillende zaken op:

- Het land Egypte wordt beroofd van zijn schatten (43). Ook een duidelijk bewijs dat het hier niet over Antiochus gaat die juist niet succesvol was in Egypte terwijl er ook geen Libiërs en Ethiopiërs met hem meekwamen.
- Edom, Moab en de keur der Ammonieten vallen buiten het bereik van de antichrist (41). Embregts [3] ziet hier een schuilplaats voor een deel van Israël gedurende de tweede helft van de jaarweek. De volkeren op zich bestaan niet meer maar het gebied waar ze woonden ligt te oosten en ten zuiden van de Dode Zee.
- Geruchten uit het oosten (China?) en uit het noorden (nog noordelijker dus mogelijk Rusland) en hij trekt uit om velen te verdelgen (44).
- Zijn statietenten (de tenten van een legeraanvoerder) worden neergezet in een gebied tussen de zee (Middellandse Zee) en de berg van het heilig Sieraad (Jeruzalem met de tempel) maar dan komt hij aan zijn einde zonder dat iemand hem helpt (45). Ook dit kan duidelijk niet op Antiochus slaan omdat van hem bekend is dat hij in Perzië is gestorven.

Wat betekent dit nu praktisch? In de eerste plaats merken we op dat het geen enkele zin heeft om de profetie tussen 36 en 45 te vergeestelijken of overdrachtelijk te verklaren. Als de eerste

35 verzen historisch juist zijn gebleken waarom zou dat dan ineens niet meer gelden voor de volgende tien verzen? Praktisch zou het één en ander nu het volgende kunnen betekenen:

- In de (nabije) toekomst komt er weer oorlog tussen een confederatie van landen uit het noorden (Syrië, Irak etc.) tezamen met Ethiopië en Libië, allen onder leiding van de antichrist (mogelijk is dit de tienkoningenbond uit Dan. 7:24) en een confederatie uit het zuiden waar in ieder geval Egypte bij hoort.
- Egypte wordt flink verslagen en leeggeroofd.
- Ook Israël wordt binnengevallen en er zullen vele doden vallen.
- Bepaalde geruchten zullen de antichrist zeer verontrusten en hij zal zich zeer ten strijde toerusten om vele slachtoffers te maken. Hij nestelt zich in Israël en daar komen blijkbaar veel legers samen: uit het noorden, zuiden, oosten (China?, India?) en verre noorden (Rusland?). Het beeld dat hier ontstaat is dat van de slag bij Armageddon uit het boek Openbaring (Opb. 19:19-21). Dit kan ook verklaren dat de antichrist aan zijn einde komt zonder dat iemand hem helpt. In Opb. 19:20 lezen we immers dat het beest gegrepen wordt en in de poel van vuur geworpen wordt bij de wederkomst van de Heer Jezus. In de slag bij Armageddon gaat het echter om de strijd van het beest en de koningen der aarde tegen Hem die op het paard zit, de komende Christus (Opb. 19:19 en 20). Het lijkt er dus op dat de legers van de naties op een goed moment overtuigd raken van een veel sterkere gemeenschappelijke vijand en daar nu tegen gaan strijden. Deze strijd is echter snel beslist.

We maken in dit verband nog vier opmerkingen:

- Gezien het bovenstaande lijkt het waarschijnlijk dat de antichrist komt uit een van de landen van het noorden (Syrië, Irak, Turkije...) en dus inderdaad een islamitische antichrist (de Mahdi?) is. Opmerkelijk is dat de bakermat van de opstand tegen God ook uit de noorden komt: Babylon. In Openbaring 17 lezen we over de val van het 'systeem' Babylon en in Openbaring 18 over de val van de metropool Babylon. Dit laatste suggereert dat er in de eindtijd zo'n metropool moet verschijnen en er mogelijk nu al is.
- Bij de antichrist hoort ook een antichristelijk wereldrijk. Is dat weer net zo'n rijk als van de Seleuciden? Dat zou weer betekenen dat een aantal islamitische landen deel uitmaken van het antichristelijk wereldrijk en het lijkt me dat we hier gewoon moeten denken aan de tienkoningenbond (Dan. 7:24). Mogelijk wijst het niet samengaan van het ijzer en leem uit de voeten en de tenen uit het beeld van Nebukadnessar (Dan. 2) op een gebrekkige eenheid tussen de islamitische staten (sjietisch en soennitisch?).
- Jan van Barneveld schetst in zijn boek [6] nog een mogelijk eindtijdscenario dat de scenario's van een hersteld Romeins Rijk en een scenario van een Turks kalifaat combineert en mogelijk heeft ook de genezen dodelijke wond uit Opb. 13:13 te maken met een hersteld Ottomaans rijk. In dit scenario wordt ook het optreden van Gog en Magog in Ezechiël 38 en 39 'ingepast'. Op dit moment (maart 2025) lijkt het erop dat Turkije pogingen doet om de leiding te krijgen in de islamitische wereld en lopen de spanningen met Israël op.
- De antichrist komt aan zijn einde 'bij Armageddon' (45).

11.4 Sprongen in de tijd

De sprong in 11:36 van het optreden van Antiochus Epifanis naar het optreden van de antichrist in de eindtijd is opvallend maar we merken op dat ook in 9:27 zo'n sprong optreedt,

namelijk van de verwoesting van de tempel in AD 70 naar het optreden van de antichrist in de eindtijd. Ook in hoofdstuk 8 is er zo'n sprong van het optreden van Antiochus Epifanis naar het optreden van de antichrist in de eindtijd al is er hier niet expliciet sprake van een tekst waar dat gebeurt.

De gemeenschappelijke kenmerken van deze drie situaties zijn:

- het tijdperk van de gemeente wordt overgeslagen (hier had Daniël geen weet van)
- er wordt gesprongen naar het optreden van de antichrist in de eindtijd

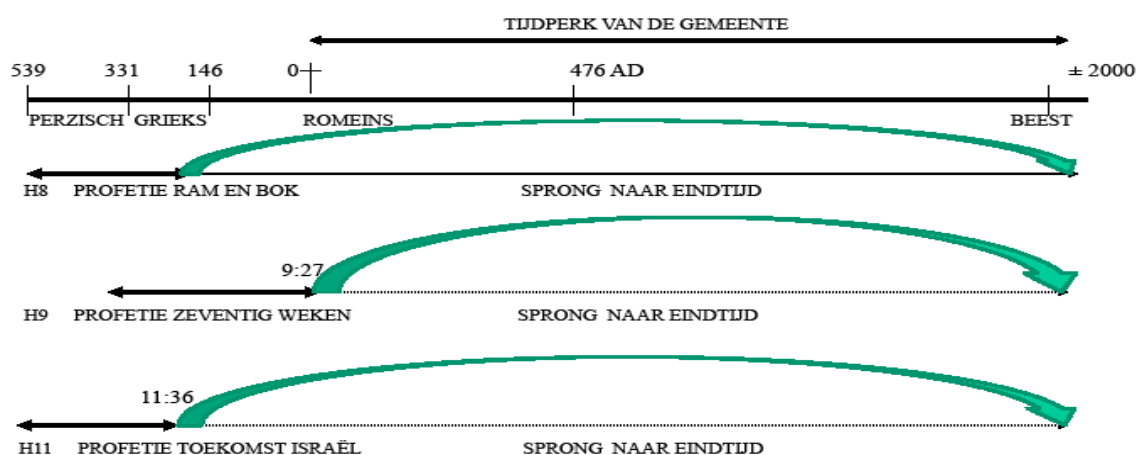
We geven dit in het schema weer aan het einde van dit hoofdstuk.

Dat de periode van de gemeente steeds wordt overgeslagen is logisch omdat het in de betreffende hoofdstukken steeds gaat om de toekomst van Daniëls volk. Maar waarom wordt er steeds gesprongen naar het optreden van de antichrist in de eindtijd en niet bijvoorbeeld naar de oprichting van de staat Israël in 1948? Persoonlijk geloof ik dat dit te maken heeft met de bekering van (een groot deel van) Israël zoals bijvoorbeeld beschreven is in Zacharia 13 en Romeinen 11. We komen hier in het volgende (laatste) hoofdstuk weer op terug.

David Pawson [4] merkt ten aanzien van hoofdstuk 11 nog de volgende zaken op:

1. God kent de toekomst.
2. God bepaalt de toekomst. Er is dus toch een soort predestinatie. In hoeverre gaat deze predestinatie? We kunnen toch moeilijk veronderstellen dat God ook al die intriges en moorden plant (discussievraag).
3. God maakt de toekomst bekend en helpt ons om de toekomst moedig tegemoet te treden.

TIJDPERKEN PROFETIEËN IN DANIËL

Verwijzingen

1.. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 238

2. *Ibid.* pag.238

3. *Ibid.* pag. 241

4. David Pawson, *Audiotapes, Daniël 11:1-35*

5. Drs. Jan van Barneveld, *Eindtijd, Israël en de Islam*, Uitgeverij Het Zoeklicht-Doorn, februari 2011, pag. 83

6. *Ibid.* pag. 179

7. J.W. Embregts, *Daniël*, Drukkerij van Meurs Ridderkerk B.V. ,1990, pag. 217-236

12. Ga het einde tegen

12.0 Inleiding

De invoeging van een nieuw hoofdstuknummer is tamelijk kunstmatig. De engel gaat gewoon verder met de beschrijving van de toekomstige gebeurtenissen. Wel is het zo dat er in hoofdstuk 12 in het bijzonder ‘ingezoomd’ wordt op twee gebeurtenissen rondom de wederkomst: de grote verdrukking en de opstanding der doden.

12.1 De grote verdrukking

Hoofdstuk 12 begint met ‘te dien tijde’, dat is dus de tijd van het destructieve optreden van de antichrist in Israël (de tijd van Jakobs benauwdheid ofwel: de grote verdrukking). Er staat dan dat Michaël opstaat die, de zonen van uw volk terzijde staat. Meestal wordt dan geconcludeerd dat Israël dan bijzondere hulp krijgt van Michaël, de aartsengel die we ook al in hoofdstuk 10 zijn tegengekomen. Maar het één en ander kan ook vertaald worden met ‘dat Michaël zich **terugtrekt** [1] en dat zou verband houden met wat er staat in Opb. 12:7 ev. :

7 En er kwam oorlog in de hemel; Michael en zijn engelen hadden oorlog te voeren tegen de draak; ook de draak en zijn engelen voerden oorlog,

8 maar hij kon geen standhouden, en hun plaats werd in de hemel niet meer gevonden.

9 En de grote draak werd op de aarde geworpen, de oude slang, die genaamd wordt duivel en de satan, die de gehele wereld verleidt; hij werd op de aarde geworpen en zijn engelen met hem.

Het is inderdaad goed mogelijk dat deze gebeurtenis te maken heeft met de grote verdrukking. Immers satan en zijn engelen worden nu definitief uit de hemel geworpen op de aarde. In hoofdstuk 13 komt dan het beest uit de zee, de antichrist. Het terugtrekken van Michaël geeft de antichrist gelegenheid om toe te slaan in Israël.

Uit de samenhang wordt wel duidelijk dat de grote verdrukking een centrum zal hebben in Israël en vooral betrekking heeft op het Joodse volk zoals trouwens ook blijkt uit de gegevens van Matteüs 24. Uit de gegevens van Openbaring komt echter ook een beeld naar voren van een wereldwijde grote verdrukking. Mogelijk moeten we ‘wereldwijd’ uitleggen als de wereld van het Midden Oosten (de toenmalige bekende wereld waarin de apostel Johannes leefde).

12.2 Ontkomen

Vele Joden zullen omkomen tijdens de grote verdrukking maar het eerste vers zondert een aantal uit: al wie in het boek geschreven wordt bevonden. Wat voor boek is dit? Mogelijk het boek des levens (Opb. 20:12) maar helemaal duidelijk is dit niet. Het lijkt erop dat het hier gaat om de 144.000 verzegelden uit Israël (Opb.14:3, 7:4). Mogelijk gaat het hier echter toch niet om dezelfde groepen omdat alleen in het laatste geval staat dat ze uit de twaalf stammen van Israël zijn. Verder kunnen we ons afvragen of het aantal dat genoemd is letterlijk of

symbolisch is. Uit Zach. 12:10-14 weten we dat er bij de wederkomst veel Joden tot berouw zullen komen. Zijn dat er dan ook maar 144.000? Dit is niet duidelijk.

12.3 Twee opstandingen

In vers 2 wordt gesproken over opstanding uit de dood. Het is één van de weinige plaatsen in het OT waar over dit onderwerp gesproken wordt. Een andere plaats is bijv. Jes. 26:19.

Wanneer is er sprake van de opstanding der doden? Uit het NT weten we dat zij die in Christus gestorven zijn zullen opstaan bij de wederkomst van de Heer Jezus (1 Kor. 15:23 en 24, 1 Thess. 4:16 en 17) en dit omvat ook de gelovigen uit het OT. Hieruit blijkt eens te meer dat de gebeurtenissen van Dan. 12 zich afspelen rond de wederkomst van de Heer Jezus. Er is echter ook een opstanding ten oordeel. Volgens Opb. 20:5 is die aan het eind van het Messiaanse rijk.

Uit vers 3 blijkt dat er ook verschil is in beloning. Er zullen zijn: ‘verstandigen’ en ‘die velen tot gerechtigheid hebben gebracht’ en hun beloning, hoewel niet duidelijk uiteengezet, zal verschillend zijn.

12.4 Verzegeld tot de eindtijd

In vers 4 wordt Daniël persoonlijk aangesproken door de engel en opgedragen de woorden verborgen te houden en het boek te verzegelen tot de eindtijd. Wat is de betekenis hiervan? In ieder geval niet dat het boek voorlopig niet gelezen mocht worden. In de jaren erna is het voor veel Joden toegankelijk geweest en heeft men het kunnen lezen. Verzegelen zou ook kunnen betekenen dat er niets aan mag worden toegevoegd of afgehaald. Maar dan is het weer vreemd dat er staat: tot de eindtijd. De betekenis blijkt echter vooral uit het vervolg. Pas in de eindtijd zal de betekenis van de profetie veel duidelijker worden mede door het vele onderzoek van het boek in de loop van de tijd.

Wat is echter de eindtijd? In 11:40 zijn we dit woord al tegengekomen en in Dan. 8:26 wordt ook al tegen Daniël gezegd om iets verborgen te houden omdat het ziet op een verre toekomst. In Opb. 22:10 krijgt de apostel Johannes juist de opdracht om het boek Openbaring niet te verzegelen want ‘de tijd is nabij’. De apostel Johannes leefde grofweg 600 jaar later dan Daniël. Je kunt inderdaad zeggen dat de kennis in die tussentijd sterk vermeerderd is. De hele geschiedenis rond Antiochus Epifanes tot en met het ontstaan van de eerste gemeente ligt erin besloten. Je zou dan de eindtijd kunnen opvatten als de tijd van het NT en erna. Heb. 1:1 spreekt ook in dit verband als ‘het laatst der dagen’ (zie ook Hand. 2:17). Persoonlijk neig ik er toch naar om de eindtijd in 12:4 op te vatten als de tijd rond de wederkomst van de Heer Jezus.

12.5 Hoe lang nog?

Ineens ziet Daniël dat er nog twee engelen (?) zijn, een aan de ene kant van de oever van de Tigris en een ander aan de andere kant. Een van deze engelen vraagt aan de engel die zich boven het water van de Tigris bevindt:

“Hoe lang duurt het nog voordat er een einde komt aan deze wonderlijke dingen?” (HSV).

De engel geeft, terwijl hij op een bijzondere manier zweert bij God, een tweeledig antwoord. Hij noemt een tijdsperiode en een tijdsmoment. Het laatste is wel duidelijk: Bij Armageddon komt er definitief een einde aan het verbrijzelen van het oude volk van God (want daarover gaat het hier).

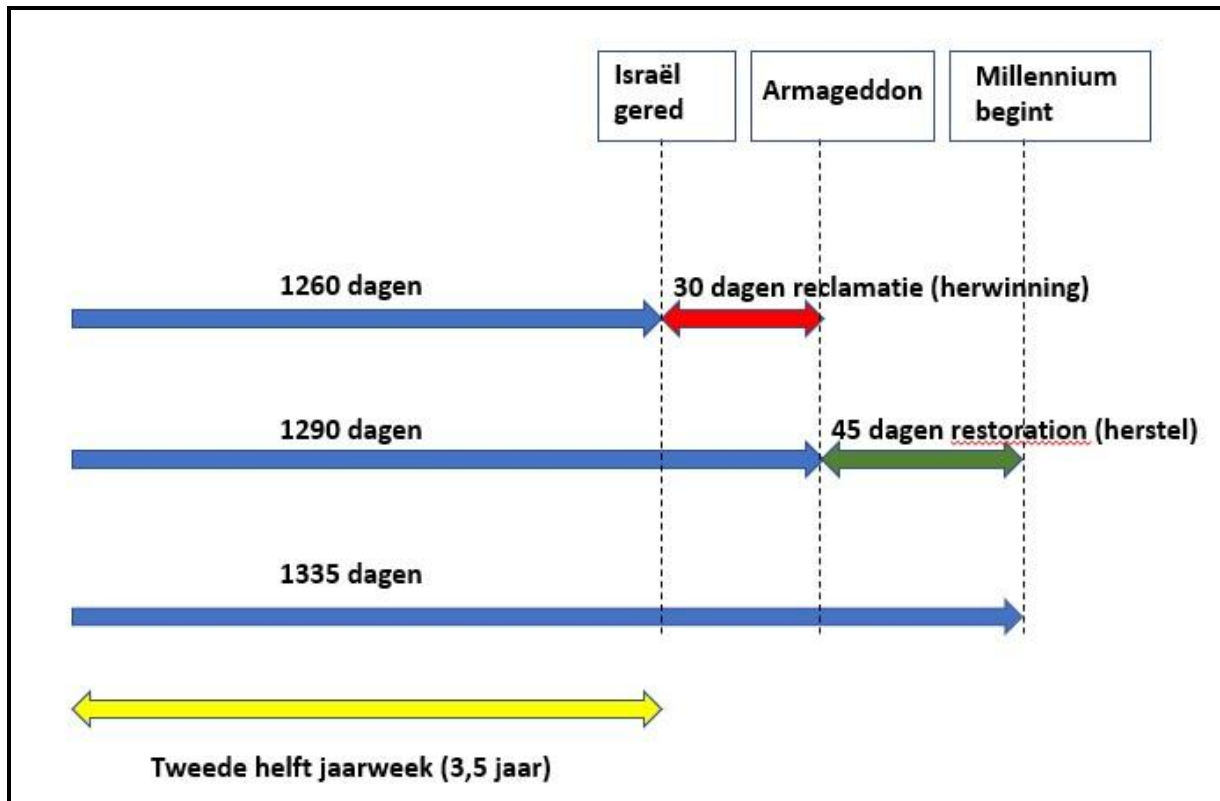
Bij de vraag ‘hoelang’ moet je ook in het oog houden vanaf welk moment gerekend wordt. De tijdsperiode wordt weer op de bekende manier aangeduid en dat betekent doorgaans: 3,5 jaar. Sommige vertalingen schrijven hier ook meteen 3,5 jaar (GNB, Het BOEK). Dit zou dan precies gaan over de tweede helft van de laatste jaarweek die blijkbaar begint met het destructieve optreden van de antichrist. Dit zou ook aardig aansluiten bij vers 11 waar ook (ongeveer) zo’n periode genoemd wordt. Mogelijk is dit ook de beste verklaring want als er een ander begintijdstip bedoeld is dan wordt de uitdrukking ‘tijd, tijden en een halve tijd’ wel erg onduidelijk.

12.6 Daniël begreep het niet

In vers 8 staat bijna humoristisch: Ik hoorde het wel, maar begreep het niet. Hoe zou hij ook? Een enorme hoeveelheid informatie in een relatief korte tijd. Als er al onderzoek van velen nodig is om de kennis te vermeerderen hoe zou dan één man, hoewel een man van God, dit alles kunnen begrijpen? Pas in de eindtijd zal het één en ander meer openbaar worden.

Wie zijn de verstandigen en goddelozen uit 12:10 die het (ik neem aan de profetie) wel of niet zullen verstaan? Geldt dit alleen voor de laatste periode van de eindtijd of wordt hier nog een veel langere periode bedoeld? Ik krijg de indruk dat dit voor allen geldt die de profetie onder ogen krijgen. Goddeloosheid en geestelijk inzicht gaan niet samen, daarom zullen goddelozen er niets van begrijpen. De verstandigen (zij die zich bekeerd hebben en zich hebben laten reinigen) daarentegen verkrijgen geestelijk inzicht.

In de volgende verzen is er weer sprake van de 3,5 jaar die volgen op het staken van het dagelijks offer (er zal dus weer een offerdienst zijn) en het oprichten van de gruwel die verwoesting brengt. Er is echter geen sprake van 1260 dagen (3,5 x 360) maar van 1290 dagen en daarna nog 45 dagen later. Dit heeft (waarschijnlijk) te maken met wat er gebeurt tussen het einde van de jaarweek en het begin van het Millennium. Voor een meer uitvoerige behandeling wordt verwezen naar [2]. Zie nu de dia op de volgende bladszijde.

De 30 dagen worden ook wel de reclamatie-periode genoemd (reclamatie = terugwinning). De Heer Jezus wint in deze 30 dagen de aarde volledig terug op de inmiddels verzwakte antichrist en bij Armageddon/aardbeving is deze terugwinning volledig voltooid. De volgende 45 dagen worden wel de restoration periode (restoration = herstel) genoemd, hierop heeft vers 12 betrekking. De aarde ligt door de schaaloordelen en in het bijzonder door de grote aardbeving (16:18) grotendeels in puin. Blijkbaar worden er nu 45 dagen genomen voordat het millennium aanbreekt. O.a. het schapen en bokken oordeel (Mat. 25:31-46) vindt dan plaats.

12.7 Ga het einde tegen

Daniël's taak zit er (bijna) op en de engel zegt hem om het einde tegen te gaan. Hij moet zich dus gaan voorbereiden op het afscheid uit dit leven. Een leven dat zozeer de moeite waard is geweest omdat het toegewijd was aan de eer van God. Daniël had zijn loop teneinde gebracht en de goede strijd gestreden. Hij mag nu gaan rusten en dat betekent niet een lange periode van bewusteloosheid maar in afwachting van de opstanding (zo'n 2500 jaar later) vertoeven in een heerlijke plaats. Maar Daniël zal (evenals alle gelovigen van alle tijden) bij de wederkomst van de Heer Jezus weer opstaan met een nieuw lichaam en komen tot zijn nieuwe eeuwige bestemming.

Verwijzingen

1. Alan Kurschner, *Antichrist Before the Day of the Lord*, Eschatos Publishing, pag. 36-39
2. Hans Dercksen, *Openbaring van Johannes*, www.bijbelboek.net, zie 13.2

13. Nabeschouwing

In de profetieën van Daniël is een (voortgaande) opbouw aanwezig. Bij de bespreking ga ik er van uit dat het vierde koninkrijk een islamitisch rijk is dat een tweede fase kent in de eindtijd: de voeten met de tien tenen in Dan. 2 en de tien horens van het verschrikkelijke beest in Dan. 7. Beide zijn representaties van het antichristelijk tien koningen rijk in de laatste dagen.

De keuze voor een islamitisch rijk in plaats van het meer voor de hand liggende Romeinse rijk is vooral ingegeven door het alles vermorzelende en verbrijzelende karakter van het vierde rijk (Dan. 2:40) en ook van het vierde beest (Dan. 7:7). Dit karakter komt meer overeen met hoe islamitische veroveraars omgingen met veroverde landen en gebieden dan hoe Romeinse veroveraars dat deden. De laatstgenoemden lieten veelal de cultuur, religie enz. van deze landen en gebieden intact terwijl dat niet gold voor de islamitische veroveraars.

Natuurlijk kan men andere overtuigingen hebben en het staat ook zeker niet honderd procent vast dat bovengenoemde keuzes de juiste zijn. Maar het is op het ogenblik wel mijn uitgangspunt.

In Dan. 2 maken we kennis met het vierde rijk dat een sterk destructief karakter heeft. De politieke komst van Gods Koninkrijk in de wereld maakt een einde aan dit koninkrijk en het nieuwe Koninkrijk zal zelf in eeuwigheid blijven bestaan.

In Dan. 7 komt de informatie over de ‘kleine horen’ erbij. Dit is de antichrist (opgestaan temidden van de tien koningen). Hij wordt de leider van dit laatste rijk en zal strijd voeren tegen de heiligen van de Allerhoogste. De Heer Jezus maakt een einde aan de antichrist en zijn rijk en de heiligen van de Allerhoogste gaan nu over deze wereld regeren.

In Dan. 8 krijgen we wat meer informatie over de toekomstige antichrist. Hij is van het type Antiochus Epifanis die in 168 BC de Joodse tempel ontwijdde. Zijn onverhoedse en vooral blasfemische optreden staan model voor het optreden van de antichrist in de eindtijd.

In Dan. 9 krijgen we meer informatie over de toekomst van Israël. De antichrist zal optreden in de laatste jaarweek van Daniël en het verbond dat hij heeft met Israël op de helft van de jaarweek verbreken en de Joodse tempel ontwijden. Dit is het startsein voor de grote verdrukking.

Dan. 11 en 12 gaan over een profetie over wat Israël in het laatst der dagen overkomen zal (Dan. 10:14). In het bijzonder is voor ons het gedeelte vanaf 11:36 van belang. Hierin wordt een karakteristiek van de antichrist gegeven en over de oorlogen die hij zal voeren. Hij wordt hier beschreven als de koning van het Noorden die in de eindtijd in botsing zal komen met de koning van het Zuiden en uiteindelijk zijn einde zal vinden in Israël. Uit de gegeven beschrijving zouden we kunnen concluderen dat de antichrist afkomstig zal zijn uit één van de noordelijke islamitische landen (het oude Seleucidische Rijk): Syrië, Irak, Turkije...

Naar mijn inzichten leven we in een tijd waarin deze zaken (op den duur) gaan uitkomen. De antichrist en de tienkoningenbond zijn nog niet zichtbaar en de laatste jaarweek is dus nog steeds niet aangebroken. Maar het zou snel kunnen veranderen. Israël lijkt steeds meer gehaat en in de verdrukking te komen en zal op een gegeven moment het vredesverbond van de

antichrist aanvaarden. Echte vrede zal Israël en ook wij pas gaan ervaren als de Vredevorst gekomen is. Maranatha!

BIJLAGE Tijdslijn van het leven van Daniël

De data in de eerste kolom zijn gebaseerd op de gegevens van:

<http://www.pytlik.com/observe/daniel/timeline.html>

Deze website lijkt nu (maart 2025) niet meer te bestaan

de leeftijd van Daniël in 605 BC is gesteld op 16 jaar

jaar BC	jaar ballingschap	leeftijd Daniël	koning	hoofdstuk Daniël	gebeurtenis
605	1	16	Nebukadnessar	1	in ballingschap
603	3	18	Nebukadnessar	2	droom N. van het beeld
576	30	45	Nebukadnessar	3	de vurige oven
571	35	50	Nebukadnessar	4	droom N. van de boom
570-564	36-42	51-57	Nebukadnessar	4	krankzinnigheid N.
552	54	74	Belsassar	7	droomgezicht van de vier dieren
550	56	76	Belsassar	8	visioen van ram en bok
539	67	82	Belsassar	5	schrift op wand, dood Belsassar
538	68	83	Darius	9	openbaring 70 weken
537	69	84	Darius	6	Daniël in de leeuwenkuil
533	73	88	Kores	10,11,12	openbaring over toekomst Israël